

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Nicolai Mazzotta theologia moralis

omnem rem moralem absolutissime complectens

Mazzotta, Nicolò

Augustae Vindelicorum & Cracoviae, 1756

Disputatio I. De iis, quæ pertinent ad Pœnitentem.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41004

peccata &c. Trid. sess. 14. de Pœnit. c. 1. & cum D. Th. definitur, *Sacramentum Reconciliationis post lapsum, in actibus Pœnitentis, & absolutione Sacerdotis consistens.* Itaque ejus materia remota sunt peccata, materia proxima sunt actus Pœnitentis: forma vero Sacerdotalis est Absolutio: Doctores omnes ex Flor. & Trid. cit. Equidem omisissis, quæ ad Scholasticos pertinent, Tractatum morale in duas disputationes divido: I. Erit de iis, quæ pertinent ad Pœnitentem: II. De iis, quæ pertinent ad Ministrum Sacramenti Pœnitentiæ.

DISPUTATIO I.

De iis, quæ pertinent ad Pœnitentem.

QUINQUE ad Pœnitentem pertinent: I. Necessitas, & Præceptum Pœnitentiæ: II. Examen Conscientiæ: III. Cordis Contritio: IV. Oris Confessio: V. Operis Satisfactio: quæ omnia quinque quæstionibus absolvam.

QUÆSTIO I.

De Necessitate, & Præcepto Pœnitentiæ.

TRID. loc. cit. loquendo de Pœnitentia in genere ait, *Fuit quidem Pœnitentia universis hominibus, qui se mortali aliquo inquinassent, quovis tempore ad gratiam, & justitiam assequendam necessaria, illis etiam, qui baptismi Sacramento ablui petivissent.* Si fuit necessaria, fuit etiam præcepta, cum quisque teneatur adhibere medium sibi necessarium ad salutem. Hinc videndum, quæ sit hæc necessitas, quod præceptum, quando, & quos obliget?

CAPUT I.

Quæ sit necessitas Pœnitentiæ?

SUPPONO, ex dictis etiam alibi, aliqua dici tantum necessaria necessitate præcepti, quo scilicet præciso non

non essent necessaria ad salutem, ut est auditio Missæ die Festo, restitutio, &c. Aliqua vero dici necessaria etiam necessitate mediæ, ita ut sine illis, utut invincibiliter omissis, non obtineatur salus: & hæc, alia dici sic necessaria in re, ita ut in seipsis, & non aliter, haberi debeant; qualis est Fides, Gratia Sanctificans, &c. Alia vero dici sic necessaria vel in re, vel in voto, ita ut, si in se ipsis haberi nequeant, debeant optari saltem implicite, & simul quæri per aliquid aliud, quod suppleat eorum defectum, qualis est baptismus, qui, si in seipso haberi non possit, debet saltem implicite desiderari, non quomodocunque, sed per actum amoris Dei, vel contritionis, vel martyrii, quæ suppleant ejus defectum. His suppositis

Dico primo: Ob peccatum originale, si solum sit, non est necessaria pœnitentia, neque ut Virtus est, neque ut Sacramentum: Doctores communissime. Ratio est, quia, cum originale non fuerit nobis physice voluntarium, non est opus physice à nobis retractari, sed sufficit, ut quisque sua voluntate, vel aliena, quando sua non potest, submittat se remedio, quod Deus instituit ad illud delendum; nempe circumcissioni in lege veteri, baptismo in nova. Hinc ab Alex. VIII. damnatur in Jansenist. hæc Prop. 19. *Homo debet agere tota vita pœnitentiam pro peccato originali.* At, si originale in adulto nondum baptizato conjunctum sit cum aliquo mortali personali, non remittitur sine aliqua de hoc pœnitentia prævia ad baptismum, ex Trident. citat. Quapropter hæc erit ei necessaria necessitate mediæ, vel in voto; ita ut vel eliciat actum saltem attritionis in Baptismo fluminis, vel actum contritionis, aut charitatis in baptismo fluminis; vel subeat martyrium in baptismo sanguinis: Doctores communiter.

Dico secundo: Ob peccata venialia, si sola sint, etsi utilis, & consulenda sit pœnitentia, tamen non est simpliciter necessaria in hac vita, neque ut virtus, neque ut Sacramentum: Doctores communiter ex Tridentin. *sess. 14. c. 5.* Ratio est, quia venialia per se non pugnant cum gratia, & sufficit ea retractari, eisque satisfieri post mortem. Præterea ad remissionem venialis (si non sit conjunctum cum mortali) satis est quivis actus alterius virtutis supernaturalis, dummodo habeat oppositionem aliquam saltem virtuales cum illo, puta

R 2

per

per actum eleemosynæ remittitur actus avaritiæ venialis, &c. Suar. & alii contra Vasq. & alios: item factis sunt Sacramentalia, ut asperio aquæ benedictæ, benedictio Episcopalis, &c.; quatenus per ea rite suscepta movetur Deus ad excitandos in nobis actus sufficientes ad talem remissionem; Bonac. & alii. Si autem retractentur à justo omnia venialia per actum virtutis pœnitentiæ, remittuntur quidem extra Sacramentum, sed non omnia; quia secus nunquam in Justo remitterentur vi Sacramenti, quod requirit dolorem eorum, quæ per ipsum remittuntur, ut not. Platel. & alii contra Suar. & alios.

Dico tertio: Ob peccatum mortale personale est curæ peccatori simpliciter necessaria necessitate mediæ pœnitentiæ vel in re, vel in voto: Doctores communissime cum D. Th., ita ut Averf. Platel. & alii dicant, esse de fide, ex Trid. cit. c. 1. Ratio est, quia Homo est agens liberum, & per mortale personale se libere avertit à Deo, ergo congruum fuit, ut se iterum per motum suæ liberæ voluntatis ad Deum convertat, atque aptissimus motus se convertendi ad Deum erat actus pœnitentiæ, seu dolor, & detestatio peccati: ergo congruum fuit, ut hæc foret tali peccatori necessaria necessitate mediæ ad salutem. sive in re, sive in voto, quando per ignorantiam, aut impotentiam haberi ea in re non possit. Itaque peccatori, si non sit baptizatus, necessaria est pœnitentiæ ut virtus est, sive in re, sive in voto, juxta dicta concl. 1. At, si sit baptizatus, est jure positivo necessaria etiam ut Sacramentum est, ex Trident. *sess.* 14. *can.* 6. & 7. ita ut absolvi debeat Sacramentaliter, vel si non potest, optet tamen saltem implicite ita absolvi; aliter non salvabitur: hoc autem votum confessionis non est qualecunque desiderium illius, sed præcise includi debet in aliquo ex tribus actibus mox explicandis, in quibus virtualiter habetur Sacramentum Pœnitentiæ.

Habetur primo in actu contritionis perfectæ, qui proinde justificat etiam extra Sacramentum, ex Trid. *sess.* 14. c. 4. cum procedat ex amore Dei perfectæ, & sit votum saltem implicitum servandi omnia præcepta graviter obligantia, inter quæ est præceptum divinum constandi mortalia post baptismum commissa, ideoque est Sacramentum Pœnitentiæ in voto.

Habe-

Habetur secundo in actu charitatis perfectæ, quo diligitur Deus super omnia simpliciter, quique etiam justificat extra Sacramentum, ex Proverb. 8, *Ego diligentes me diligo*, & 1. Petr. 4. *Charitas operit multitudinem peccatorum*: & sane, si tota vis contritionis ad delendum peccatum sita est in ratione charitatis, ut bene ponderat Lug. d. 5. n. 95. & charitas etiam per se ipsam est votum saltem implicitum servandi omnia præcepta, adeoque etiam confessionis, sequitur, ut etiam sufficiat ad justificationem peccatoris: saltem obliti peccati sui; si enim recorderetur, D. Th. Bell. Suar. Con. & alii putant; eam non sufficere sine formali, & actuali dolore; quamvis etiam sufficere probabiliter dicant Tann. Arriag. Lug. Averf. & alii, cum implicite includat votum suscipiendi suo tempore Sacramentum Pœnitentiæ, adeoque eliciendi tunc dolorem formalem.

Habetur tertio in Martyrio, quod remittit omnem culpam, & pœnam: Doctores communiter ex cap. *Cum Marthæ, de Celebr. Missæ*, ubi dicitur, *Injuriam facit Martyri, qui orat pro Martyre*. Putant tamen D. Th. D. Bon. Nav. Alenf. Scot. Dur. Vasq. Laym. & alii, id non habere ex se, sed ex actu charitatis adjuncto; ita ut, si peccator bona fide, & invincibiliter talem actum omitteret in martyrio, non justificaretur per illud; quia 1. Corinth. dicitur, *Si tradidero Corpus meum, ita ut ardeam; charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest*. Sed probabiliter etiam contradicunt Cajet. Sot. Val. Bell. Suar. Con. Bon. & alii; quia Matth. 10. Marc. 8. Luc. 9. Joan. 12. expresse promittitur salus æterna hoc ipso, quod quis vitam suam ponet propter Christum; quod certe facit, qui mortem sustinet præcise pro defensione fidei, vel alterius virtutis christianæ, nisi tunc non cogitet de eliciendo actu charitatis perfectæ; ergo ex privilegio Christi per se habet martyrium, ut justificet; estque præterea Sacramentum in voto, cum voluntas subeundi martyrium pro lege Christi sit saltem implicite votum servandi omnia ejus præcepta, adeoque etiam suscipiendi Sacramentum, si possit. Illud autem Apostoli intelligitur, non pure negative, sed contrarie, hoc est, *Si propria sponte, vel ex pravo fine, vel non ex aliqua virtute tradidero, &c.* ut notat Averf.

Objicies: Ex dictis sequitur, observantiam omnium præceptorum esse etiam peccatori necessariam necessitate

medii, vel in re, vel in voto, quod etiam includitur in actu contritionis, charitatis, & martyrii, & consequenter nihil erit necessarium necessitate tantum præcepti.

Respondeo, Nego sequelam; ideo enim Sacramentum Pœnitentiæ est peccatori necessarium necessitate mediæ vel in re, vel in voto, quia ipsum est, quod talem peccatorem principaliter justificat, vel formaliter in seipso positum, vel virtualiter in ejus voto inclusum in contritione, charitate, martyrio, quæ proinde ab ipso habent, ut loco ipsiusificent. At aliorum præceptorum observantia non justificat peccatorem, ut patet, & consequenter nec ejus votum, nisi in quantum est etiam votum confessionis. Itaque votum servandi omnia præcepta est quidem peccatori necessarium necessitate mediæ; at observantia ipsa præceptorum est tantum necessaria necessitate præcepti. 3

C A P U T II.

Quod sit Præceptum Pœnitentiæ.

Dico primo: Nullum est præceptum per se obligans ad statim pœnitentem post mortale personale. Ita probabilius, & communius Doctores post D. Thom. Suar. Vasq. & alios plurimos contra Cajet. D. Anton. Innoc. IV. Sylvest. Abul. Carden. & alios, quos sequuntur, Rigoristæ. Ratio est, quia præceptum statim pœnitendi non est positivum, cum nullibi sit clare expressum; & cum plurimi illud ignorent, non est sufficienter intimatum; hinc nemo se accusat, quod non statim pœnituit, nec Confessarii de hoc interrogant. Neque hoc est præceptum naturale; nam, ut aliquid censeatur esse de lege naturæ: debet ejus obligatio afferre majus bonum toti generi humano, quam affert negatio talis obligationis; atqui obligatio statim pœnitendi hoc non affert; imo, cum difficillimum sit statim detestari, quod antea placuit, exponerentur passim homines continuis periculis peccatorum, amittendo pœnitentiam sic præceptam: ergo, &c. Perez, & alii. Adde tamen cum communi contra Vasq. quod, licet non sit obligatio statim pœnitendi, per se tamen obligatur peccator non diu differre pœnitentiam: Primo, quia Eccl. 4. dicitur, *Ne tardes converti ad Dominum, & ne differas de die in diem: subito enim veniet ira illius,*

illius, &c. per quæ verba indicatur præceptum præveniendi articulum mortis: Secundo, quia per se, & intrinsece malum est exponere se periculo probabili damnationis, quale est pœnitentia dilata ad articulum mortis, cum communiter animus est perturbatus ex plurimis causis: ergo est per se obligatio non diu differendi pœnitentiam: Tertio, quia omnis homo etiam justus tenetur per decursum vitæ, & quidem sæpius, quam singulis quinquenniis elicere actum charitatis Dei, ut constat ex alibi cit. Prop. 6. damnata ab Inn. XI. sed hoc præceptum est naturale, juxta omnes, ergo multo magis tenetur peccator ad talem actum, adeoque ad pœnitentiam saltem virtuales; imo addit Averf. ob majorem necessitatem, & periculum, quod affert peccatum commissum, merito brevius tempus constitui, pro obligatione pœnitentiæ, relinquendum tamen arbitrio prudentium pro diverso statu personarum, & circumstantiarum.

Objicies primo contra conclusionem; Qui non statim dolet de peccato commisso, exponit se iterum periculo peccandi, cum sit hostis Dei merito subtrahentis auxilia, ergo non statim pœnitendi peccat; ut videntur inferre PP. ex parabola decem Virginum, in qua Christus præcipit *Vigilare*, hoc est à peccato statim surgere: Secundo, Qui videt proximum peccasse, tenetur quamprimum eum potest corrigere, &, qui esset causa, ut ille permaneret in peccato, peccaret, ergo à fortiori, qui libere permanet in suo peccato: Tertio, Qui contraxit grave malum corporis, tenetur illud quam primum curare: ergo à fortiori, qui contraxit malum animæ.

Respondeo ad primum. nego antec., loquendo de periculo proximo, cum Deus non soleat peccatorem statim deferere, sed si nimis diu differat pœnitentiam, vel perseveret in actu malæ voluntatis peccandi, quo sensu loquuntur PP. cit. Ad secundum, nego paritatem: ideo teneris quamprimum potes corrigere proximum, quia non est in tua potestate nova opportunitas; at semper potes teipsum corrigere: si autem esses causa, ut ille perseveret in peccato, utique peccares, quia positive influeres, & quoad tuam pœnitentiam mere omiffive te habes, eo quod non teuearis tunc pœnitere. Ad tertium, ait D. Thom. in 4. d. 17. q. 3. a. 1. q. 4. ad 2. non esse de necessitate salutis corporalis, quod infirmus statim quæ-

rat Medicum, nisi. quando necessitas curationis urget: similiter de morbo spirituali.

Objicies secundo: Peccatum habet rationem injuriæ realis, cum auferat Deo debitum obsequium; sed pro injuria reali debetur restitutio, quamprimum potes: ergo, &c. Secundo, Si rebellis diceret Regi: *Nolo nunc pœnitere*, censeretur contemnere Regem: ergo similiter peccator, qui non statim reconciliatur Deo. Tertio, Qui peccavit contra Fidem, tenetur statim elicere actum Fidei: ergo & qui peccavit contra aliam virtutem. Quarto, Ex D. Th. non licet manere in peccato vel ad modicum tempus.

Respondeo: Ad primum, omissa majore, de qua aliqui dubitant, nego consequentiam. In tantum injuria realis facta homini inducit obligationem statim restituendi, in quantum dilatio pergit in effectu ei nocere; at Deo nulla injuria in effectu nocet, cum non sit in se capax; & ideo non tenetur peccator statim Dei reficere injuriam, neque quoties in ejus memoriam venerit, contra Valent. Ad secundum, nego paritatem. Homines non vident cor, & ideo ex illo dicto præsumunt sui contemptum; at Deus intuens cor cognoscit peccatorem non statim pœnitentem quasi dicere, *Non doleo nunc, quia Deus non præcipit nunc: pœnitentiam agam suo tempore*: in quo nullus est contemptus. Ad tertium, nego etiam paritatem. Ideo tenetur prior statim ad actum Fidei, quia status infidelitatis cognitus est actuale peccatum: non sic vero status peccatoris. Ad quartum, D. Thom. loquitur de actuali voluntate non resistendi tentationi, quæ voluntas est actuale peccatum.

Dico secundo: Datur præceptum Divinum positivum subjiciendi Sacramento pœnitentiæ omnia, & singula mortalia commissa post baptismum: Ita definitum est à Trid. sess. 14. can. 6. & 7. ubi dicitur, esse *Ab institutione, & mandato Christi*. Hoc præceptum infertur etiam ab eo Trid. c. 7. ex Verbis Christi, Joan. 20. *Quorum remisistis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt*: Si enim Sacerdotibus data est hæc potestas, quæ dicitur *Clavium*, datum est etiam præceptum Fidelibus subjiciendi his clavibus mortalia, ut remittantur, vel retineantur, & ut eo rubore deterreantur ab illis committendis, & ut pro commissis recipiant congruas medicinas, facilemque remissionem; cum contritio perfecta sit valde difficilis, & plerumque putata,
Hinc

Hinc neque eximitur ab hoc præcepto peccator perfecte contritus, ut putarunt D. Bonav. & Rich. à S. Viçt. qui scripserunt ante Trid.

Objicies : Mortalia remissa sunt per contritionem perfectam : ergo Sacerdos non amplius habet potestatem ea remittendi ; item nec retinendi, cum sint jam à Deo remissa : ergo nec peccator habet tunc obligationem ex præcepto Divino ea confitendi.

Respondeo, Nego utramque consequentiam. Mortalia remittuntur per contritionem, quatenus ipsa est votum confessionis faciendæ ; quapropter potestas ligandi in Sacerdote consistit in hoc, quod peccator, etiamsi contritus, debeat aliquando se illi sistere, ut à tali obligatione solvatur, & pœnitentiam recipiat pro nova remissione Sacramentali : hinc ex potestate Sacerdotis inferitur obligatio in contrito ; nam, nisi ea imposita esset obligatio procurandi absolutionem Sacramentalem, nullo modo posset Sacerdos peccatores ligare ; cum non posset impedire, quominus per contritionem, sine voto confitendi, liberentur à peccatis. Idem est de potestate remittendi talem obligationem, & iterum peccata jam remissa ; quatenus per absolutionem Sacerdotalem, confert gratiam, quæ de se esset remissiva ; si inveniret peccatum nondum remissum.

Quoad venialia, Per se loquendo, nullum est præceptum Divinum obligans ad eorum confessionem, ex Trid. *sess. 14. c. 5.* ; & probabilius neque Ecclesiasticum juxta dicenda cap. 3. Posset tamen Ecclesia id præcipere ; cum confessio venialium sit actus externus virtutis valde utilis ; & non adeo difficilis : D. Thom. Lug. Dicast. & alii contra Palud. Sot. Suarez, & alios ; imo probabilius est, Fundatores Religionum quandoque præcepisse confessionem venialium, saltem sub veniali, ut limitat Ayerf. Neque ex dictis inferitur, quod venialia fierent materia necessaria confessionis ; nam sola confessio fieret materia necessaria præcepta, & liberum maneret confiteri quæcunque peccata, vel quodcunque veniale. Dixi *Per se loquendo* : nam aliquando per accidens præcipitur confessio venialium : ut si habens veniale, cui adnexa sit excommunicatio minor, suscipere debeas aliquod Sacramentum, teneris sub disjunctione vel illud confiteri Sacramentaliter, vel extra sacramentaliter absolvi à censura ; item, si sit celebrandum, vel necessario communicandum,

& habeas mortale reservatum, nec adfit, nisi simplex Confessarius, teneris huic confiteri aliquod veniale: idemque est, si in tali casu suscipiendum, vel ministrandum sit aliud Sacramentum, & dubites, an sis contritus: Gob. r. 6. n. 250.

Quoad mortalia commissa ante baptismum, nullum est præceptum ea confitendi post baptismum, cum non sint materia Sacramenti Pœnitentiæ, quod institutum est pro lapsis post baptismum. Dubium est de peccato fictionis, hoc est, si adultus, dum baptizatur, nolit habere dolorem de mortalibus antea commissis, vel cum prava aliqua voluntate suscipiat baptismum? Probabilius videtur, hoc peccatum cadere iub præceptum confitendi; nam quamvis hæc prava voluntatis dispositio præcedat baptismum, neque adeo qua talis sit materia Sacramenti Pœnitentiæ; tamen mala baptismi susceptio, per quam illa voluntas exterius consummatur, est aliquo pacto post baptismum: prius enim intelligitur baptismus constitutus, & deinde prave susceptus; Tamb. *de Sacr.*

Dico tertio: Præceptum confitendi mortalia, quamvis a Christo non sit determinatum quoad tempus, sed relictum, ut determinaretur ab Ecclesia, tamen per se obligat in articulo, vel periculo mortis; Doctores communiter cum D. Th. Ratio est, quia aliter talis peccator exponeret se periculo non amplius satisfaciendi huic præcepto; ergo, etiamsi tunc eliciat actum contritionis, adhuc peccaret mortaliter, si potens non confiteatur in articulo, vel periculo mortis, puta imminente prælio, insidiis hostium, partu periculoso, periculoso itinere, aut longa navigatione: idem dic de bannitis, & habentibus inimicitias capitales: Si vero hi nequeant tunc confiteri, elicere debent actum contritionis perfectæ cum voto saltem implicito confessionis faciendæ, si poterunt. Item Suar. Val. Sanch. & alii communius contra Henr. Val. Layman. Sal. Lug. & alios docent, quod omnes teneantur in articulo, vel periculo mortis elicere actum contritionis perfectæ, sive intra, sive extra Sacramentum, quia recta ratio postulat, ut tunc adhibeatur medium tutius ad salutem, qualis est contritio, cum nemo sciat, suum mortale, seu personale, seu originale esse remissum, sive ex defectu sui, sive Confessarii, sive Baptizantis, &c. & pro supplendis omnibus defectibus, etiam baptismi, valet certe contritio. Extra periculum mortis D. Th. Scot. & alii dicunt,

dicunt, præceptum divinum non obligare per se. Communius affirmant alii cum Vasq., tum quia hoc Sacramentum est etiam institutum ad curandos animi morbos, & ad præservandum; tum maxime quia Trident. *sess. 14. c. 5.* Neque enim per Later. Conc. Ecclesia statuit, ut Christi fideles confiterentur, quod jure divino necessarium. Et institutum esse intellexerat, sed ut præceptum Confessionis saltem semel in anno ab omnibus, & singulis, cum ad annos discretionis pervenissent, impleretur; si ergo id statuit ex præcepto divino, hoc non est tantum de articulo mortis.

Quæres hic, Quodnam sit præceptum datum Medicis pro confessione Infirmi?

Respondeo, ex Bull. Pii V. *Super gregem* ann. 1566. præcipi: *Ne Medicus incipiat curare infirmum, nisi eum moneat de Confessione facienda; neque ultra tres dies eum invisat, nisi scripto Confessarii resciat, eum esse confessum, Et ut Medici, antequam Doctoratus gradum assumant, jurent, se hoc præceptum observaturos, Et ne Ordinarii illos admittant in suis Diœcesibus, nisi constiterit de hoc juramento.* Hactenus ex Bull. Notant tamen Doctores cum Suarez, Sanchez, & aliis, hanc Bullam in multis temperatam jam esse à ipsa consuetudine, quæ est optima legum interpret: & Primo, ut intelligatur de morbis periculosis: Tertio, Sufficit testimonium domesticorum, vel ipsius infirmi de confessione facta, modo sint fide digni: Quarto, Si infirmus nolit obstinate confiteri, non est deserendus à Medico, si hoc deserente grave periculum illi immineat; Bulla siquidem jubet, ægrotum desereri, quando desertionis timore speratur, quod resipiscat; secus vero, si omnino destituitur; sic nec deseritur Turca ægrotus, qui obstinate nolit baptizari: Quinto, Juramentum datum à Medicis intelligendum, juxta jam dicta, ex usu recepto.

Denique præceptum confessionis mortalium per accidens obligat aliquando etiam in vita: puta si sit quis in periculo relabendi, nisi muniatur hoc Sacramento: Lug. d. 5. f. 4. si requiritur confessio tanquam conditio ad dispensationem voti, aut impedimenti: Croix num. 2022. si sit communicandum, vel celebrandum: ex Trident. *sess. 15. c. 7. & can. 11.*

CA-

Quod sit Præceptum Confessionis annuæ?

CONCIL. Later. sub Innoc. III, & ex eo c. *Omnis utriusque sexus, de Pœnit. & Remis.* ita præcipit: *Omnis utriusque sexus, postquam ad annos discretionis pervenerit, omnia sua peccata semel in anno confiteatur proprio Sacerdoti, alioquin & vivens ab ingressu Ecclesie arceatur, & mortuus careat sepultura.* Idipsum confirmans Trident. subdit, *Næque per Later. Concil. Ecclesia statuit, ut Christi fideles confiteantur, quod jure divino necessarium, & constitutum esse intellexerat, sed ut præceptum confessionis saltem semel in anno impleretur.* Ex quibus Doctores communissime inferunt contra Gabr. Sylv. Gran. Palud. Fagun. & alios, præceptum confessionis annuæ non esse mere ecclesiasticum, sed etiam divinum: quatenus Christus præcipit confessionem: determinationem autem quoad tempus reliquit Ecclesie, quæ determinavit tempus annum, qua determinatione posita, tanquam conditione, præceptum illud divinum obligat omni anno. His suppositis explicanda sunt verba præcepti.

I. *Omnis utriusque sexus; dummodo sit fidelis, hoc est baptizatus; ad hos enim dirigitur præceptum Trid. cit. Obligat ergo etiam Hæreticos, Apostatas, & Schismaticos, quia & baptizati sunt, & subjacent Ecclesie. Item excommunicati, & personaliter interdicti tenentur petere ante lapsum anni absolutionem à censuris, ut satisfaciant huic præcepto. Item incarcerati, si aliter confiteri non possunt, & negligant liberari ante anni lapsum, peccant contra hoc præceptum: Croix contra Tambur. Item, si prævideas futurum impedimentum pro reliquo anni tempore, debes prævenire; quia præceptum urget ab initio: Suarez, & alii communiter contra Dela Crux apud Dian. p. 3. t. 4. r. 69. Si autem per totum anni tempus sis physice, vel moraliter impotens, non peccas non confitendo: v. g. si non possis habere Confessarium, vel prudenter judices, unicum, quem habere potes, revelaturum confessionem, aut odio te habiturum, aut ignorare tuum idioma; non enim teneris confiteri per interpretem: Sotus, Suarez, Vasq. Bonac. & alii. Item, si non possis adire, vel vocare Confessarium, nisi conficiendo longum, & laboriosum iter;*

iter; quod tamen ex circumstantiis temporis, personarum & similibus judicio prudentis est expendendum: Suarez, Vasq. Tambur. c. 4. §. 5. Addit Con. d. 3. num. 22. quod in his casibus nec tenearis vi hujus præcepti eo anno elicere contritionem, quia hanc nulla lex præcipit determinate hoc anno, sed tantum juxta dicta cap. antecedenti. Neque obstat, quod contritio sit pars confessionis, & juxta axioma, *Qui non potest totum, tenetur ad partem*; nam neque est pars necessaria, cum confessioni sufficiat attritio; & axioma intelligi debet, quando totum constat ex partibus similibus, ita ut ponendo partem salvetur aliquo pacto ejus substantia: sic, qui tenetur ad Horas, si non potest omnes, tenetur ad partem, in qua salvatur ratio horæ: qui tenetur ad jejunium in pane, & aqua, si hoc non potest, tenetur ad jejunium commune, in quo stat ratio jejunii: econtra vero, si totum constat ex partibus omnino diversis: sic, qui vovit Religionem, si non possit servare castitatem, non ideo tenetur ad paupertatem, & obedientiam, quia in his non salvatur substantia status Religiosi; & ita est in casu nostro: Croix ib.

II. *Postquam ad annos discretionis pervenerit.* Improbabile ergo est, quod dicit Sa, pueros ante pubertatem non obligari hoc præcepto. Imo, si malitia suppleat ætatem, & puer ante septennium peccet mortaliter, probabilius obligatur hoc præcepto, quia non refertur ad ætatem, sed ad annos discretionis, hoc est ad plenum usum rationis: Croix n. 2026. contra Pal. Dian. & alios. In dubio autem, an puer habeat usum rationis, obligatur, si jam sit septennis; quia præsumptio stat pro pleno usu rationis: Palud. & alii contra Tambur. & alios; ideoque potest, imo & debet absolvi sub conditione, ut servetur præceptum: Lug. d. 17. num. 22. Cæterum per annos discretionis communiter intelligitur illa ætas, qua quis est potens ad peccandum mortaliter: Gob. num. 268. addens, faciendum discrimen inter pueros, & puellas; & Germanos serius obligari hoc præcepto, quam Italos; sed rusticos à S. Anton. & Sot. obligari solum circa ann. 12. citius vero educatos inter nobiles. Vide dicta in Tract. de Legibus d. 2. q. 3. c. 2.

III. *Omnia sua peccata*, intellige mortalia; quia sicut Christus non tulit præceptum indeterminate quoad tempus, nisi de confitendis mortalibus, ita Ecclesia non-

nisi

nisi de iisdem præceptum ad tale tempus determinavit: Suarez d. 36. f. 2. & alii communiter. Hinc, si quis toto anno habeat tantum venialia, probabilius non obligatur hoc præcepto, ut colligitur ex ipsis verbis; præcipiunt enim confiteri *omnia* peccata: ergo non loquuntur de venialibus, cum non sit præceptum confitendi venialia, & multo minus omnia: Suarez, Vasq. Lugo, Palud. & alii contra D. Bonav. Rich. & alios. Idem à fortiori est de mortalibus ante hunc annum confessis, cum sint materia adhuc magis libera. Cæterum absolute melius est confiteri venialia, ut de his detur directa absolutio, & de mortalibus, si forte adsint occulta, indirecta; cum vix fiat, ut qui toto anno non confitetur, non labatur aliquando graviter, quamvis postea non recordetur. Idem dicendum de eo, qui habet unum mortale, à quo hoc anno confitens excusetur ob periculum gravis damni, &c. quamvis enim non obligetur hoc præcepto, utpote quod est de solis mortalibus: Suarez, Dian. p. 3. t. 4. r. 125. tamen melius est confiteri tantum venialia. At, qui sæpe hoc anno confessus est tantum venialia, sed ultimo die lapsus est in mortale, vel recordetur ejus non confessi, tenetur ultimo die confiteri; quia nondum satisfecit præcepto, cum confessio venialium non fuerit materia præcepti: Vasq. Reginald. Layman. Bonac. Lug. & alii communiter contra Rhod. & alios. Quod si mortale sit reservatum, & tunc solum sit copia Confessarii non habentis reservata, tenetur ei confiteri venialia, quia sic satisfacit præcepto, quantum potest. Contra vero, si mortale anno præcedente commissum, & absolutum indirecte confessus esset hoc anno, jam satisfecit præcepto; quia erat materia necessaria hujus confessionis: Croix n. 2040. Denique, qui intra annum semel confessus est mortale dubium simul cum venialibus non tenetur iterum confiteri, si postea incidat in mortale certum; quia juxta probabiliorum sententiam erat obligatio confitendi illud morale dubium: Lugo n. 169. Secus vero, si solum illud confessus est, quia, si non fuit vere peccatum, absolutio fuit nulla, & præceptum est de confessione, quæ sit Sacramentum: Croix, & alii contra Lugo, Dicast. Ariag. & alios. Qui autem post confessionem omnium mortalium incidit eodem anno in novum mortale, quamvis Sot. Suar. & alii dicant, teneri iterum confiteri eo anno: tamen probabilius negant Con. Laymann. & alii.

alii, ita ut Lugo dicat, esse certum, quia tantum præcipitur una confessio omnium tunc memoriæ occurrentium: ideo nec tenetur iterum eo anno, si in confessione mortalium omisit unum ex oblivione: Bonac. & alii communiter; secus, si omisit scienter ex justa causa, qua sic nondum est confessus omnia, quæ occurrebant memoriæ: Arriag. Gorm. & alii.

IV. *Semel in anno.* Hinc annus quinque modis computari potest: Primo, Incipiendo à principio usus rationis usque ad simile tempus anni sequentis, & sic deinceps. Secundo, A primo mortali commissio: Joseph ab Augustino. Tertio, A confessione mortalium: Sot. & Valent. Quarto, A 1. Jan. ad ultimum diem Decemb. Vasq. Pal. Lug. &c. Quinto, A Paschate ad Pascha ex Suarez, Bon. Con. aliique ut diximus tract. præced. d. 4. q. 1. c. 5. §. Ex his modis primi tres communiter non placent, quia verba illa *semel in anno* innuunt certos terminos, & determinatos pro omnibus: quartus, & quintus sunt probabiles, quia ea verba utrumque sensum facere possunt, cum annus possit sumi, vel Ecclesiasticus à Paschate ad Pascha, vel Civilis à Jan. ad Decemb. Hinc, si numeres à 1. Jan. ad ultimum Decemb. satisfacis huic præcepto, si confitearis hoc anno 1. Jan. & sequenti anno ultimo Decemb. quamvis inter has confessiones intercedant duo anni; quia adhuc est verum; quod semel in anno sis confessus: Pal. Lug. & alii communiter contra Sporer, & alios. Similiter, si numeres à Paschate ad Pascha, nihil obstat, quod confessio aliquando differatur ad tredecim menses, & aliquando bis fieri debeat confessio intra undecim menses; nam idem fit in communione Paschali, prout Pascha venit maturius, vel ferius, & totum illud tempus est unus annus Ecclesiasticus, & sic semel confiteris singulis annis: Suarez, & alii; atque hic modus est usitator, cum similiter etiam fervetur ex dictis loc. citat. tract. præced. præceptum communionis Paschalis.

Dubium est, An, qui omisit confessionem debitam hoc anno, teneatur anno sequenti illam reficere?

Negant S. Anton. Sylv. Tabien. Val. & alii, quam sententiam Dian. Fill. Tamb. vocant probabilem: Dicunt probabilissimam; quia obligatio confitendi videtur alligata illi anno; uti obligatio recitandi Horas est alligata diei, cum quo desinit. Sed probabilius affirmant Sot. Nav. Med.

Med. Viſt. Suarez, Vaſq. Con. Pal. Lug. Averſ. & alii, quia talis annus ab Eccleſia præfixus eſt, non ad terminandam, ſed ad urgendam obligationem, ne nimium differatur præceptum divinum, cujus finis, qui eſt reconciliatio cum Deo, non ceſſat: uti contra ceſſat finis præcepti horarum, qui erat bona Eccleſiaſtici occupatio pro eo die. Hinc, quo diutius ultra annum quis differt eam confeſſionem, eo gravius peccat; hanc tamen dilationem eſſe unicum peccatum continuatum dicunt Val. Con. Laym. Dian. Averſ. & alii. Contra Bonac. dicit, eſſe tot peccata, quot occaſiones confitendi negliguntur; & certum eſt, ſi voluntatem confitendi pluries retractet; Croix, & alii. At, qui multis annis non eſt confeſſus, confitendo hodie ſatisfacit pro omnibus annis præteritis, quantum tunc ſatisfieri poteſt; quia per unam hanc confeſſionem obtinetur finis præcepti, qui eſt reconciliatio cum Deo: Averſ. Gorm. & alii contra Ceſped. Si tamen adhuc ante finem hujus anni relabatur in mortale, Pal. Lug. Diccaſtil. Gorm. & alii dicunt, non teneri hoc anno iterum confiteri, quod probabile etiam dicit Bon. quia confeſſus eſt ſemel hoc anno, & plus non requirit præceptum; ſed probabilius contradicunt Suarez, Hurt. Layman. & alii, quia prior confeſſio cenſetur facta pro annis præteritis, quorum obligatio nondum erat ſublata; & pro hoc anno advenit nova obligatio per novum peccatum; ſic obligatus à Confefſario jejunare ſemel in mense, ſi hoc mense omittat, tenetur mense ſequenti bis jejunare.

V. *Confiteatur.* Confeſſio debet eſſe talis, ut habeatur validum Sacramentum Pœnitentiæ; quia hoc præceptum ex dictis eſt divinum, & Chriſtus præcipiens vult ſuum Sacramentum validum: & dato, quod ſit Eccleſiaſticum, Eccleſia præcipit confeſſionem, ut inſtitutam à Chriſto: hinc damnatur ab Alex. VII. hæc Propoſ. 14. *Qui facit confeſſionem voluntarie nullam, ſatisfacit præcepto Eccleſiæ;* imo nec ſatisfacit per confeſſionem quantumvis involuntarie nullam, quia ſimpliciter, & verè non eſt confeſſio: Platel. n. 744. Idem eſt, ſi Sacerdos etiam injuſte noluiſſet te abſolvere: Suarez, & alii communiter contra Palud. Viſt. Con. & alios; addit tamen Boſco, fore te excuſandum, ſi anno ſequenti poſſes ab eodem accipere abſolutionem, ne ſcilicet cogaris duobus eadem peccata aperire, quod videtur valde moleſtum. Si tamen fiat confeſſio valide quidem, ſed

sed informis (ut contingit, cum invincibiliter oblitus furti doleas de solo homicidio ex propria ipsius turpitudine, & hoc solum confitearis, juxta dicenda q. 3.) probabilius satisfacis huic præcepto; quia hæc absolutio est probabilius valida, & suo tempore reviviscit, & prodest, quando scilicet per contritionem, vel per subsequens Sacramentum removetur obex: Suarez, Val. Bon. Lugo, & alii contra Avers. Platel. & alios. Probabiliter etiam satisfacis per confessionem peccati putati cum vero dolore, quia probabilis est sententia Perez, & aliorum Doctorum, hanc esse validam.

VI. *Proprio Sacerdoti*, hoc est suo Parocho: attamen nunc certo satisfaciunt huic præcepto, qui confitentur cuivis Confessario rite approbato, sive Seculari, sive Regulari: ille enim substituitur loco Parochi ex usu recepto, & tacito consensu Episcopi approbantis; Regularis vero ex delegatione Papæ posita approbatione Episcopi: Doctores communissime ex pluribus textibus. At non sufficit, si Regularis dignus approbatione, & præsentatus Episcopo injuste sit reprobatus; ut constat ex Prop. 13. damnata ab Alex. VII. *Satisfacit præcepto confessionis annuæ, qui constitetur Regulari Episcopo præsentato, sed ab eo injuste reprobato.* Si autem quis inter mortalia hic & nunc necessario confitenda habeat reservatum, quod rationabiliter omittat, eo quod hic Confessarius, quem unicum habere potest, non habet potestatem in illud, putat Bosco n. 125. teneri hoc anno iterum confiteri; quia nondum est confessus proprio Sacerdoti, hoc est ei, qui possit eum ab omnibus directe absolvere. Sed probabiliter contradicunt Herin. Croix, & alii, quia ille erat proprius respectu omnium, quæ hic & nunc debebant exprimi; & ex opposita sententia sequeretur, quod, qui toto anno non posset recurrere ad Superiorem, non teneretur eo anno confiteri; cum non teneatur ad confessionem, per quam non satisfacit præcepto. Illud certum, quod si pœnitens Religiosus confiteatur reservatum in Religione suo Confessario, qui ad hunc finem petiit, sed non obtinuit facultatem à Superiore Regulari, valide absolvitur, & satisfacit huic præcepto; quia habetur specialis ejusmodi concessio facta Regularibus ad Urban. VIII. juxta dicenda d. 2. quæst. 2.

VII. *Alioquin, & vivens ab ingressu Ecclesiæ arceatur, &c.* Hæc pœna interdicti non incurritur ipso facto, *R. P. Nicol. Mazzotta Theol. Mor. Tom. III. §. quæst.*

quantum est ex jure communi; dicit enim *Arceatur: &c.* ideoque est sententiæ ferendæ in eos, qui, cum possint, non confitentur semel in anno, dummodo habeant mortale confitendum; vel qui unicam confessionem fecerint mortalium voluntarie nullam: Lugo d. 15. n. 138. In hac tamen Diœcesi Neapolitana latum est interdictum tantum contra non communicantes in Paschate, & est reservatum Archiepiscopo, nec incurritur ante expletam pubertatem. Putat Tambur., quod, etsi in aliqua Diœcesi sit pœna excommunicationis latæ sententiæ, nec expresse excludat pueros ante pubertatem, censerit tamen exclusos, etsi omittant Confessionem, & Communionem annuam, quia c. 1. & 2. *de delictis puerorum* hi simpliciter eximuntur à pœnis; etsi ergo peccent, eas non incurrunt ex benignitate Ecclesiæ: sed de hac re recurret sermo infra, & in Tract. de Censuris.

CAPUT IV.

Quod sit Præceptum confitendi ante Communionem?

SIVE hoc præceptum sit mere Ecclesiasticum, ut tenent Navar. Med. & alii; sive sit Divinum, ut melius docent Suarez, Vasquez, Lugo, & alii; certum est, ex Ecclesiastica consuetudine necessarium esse, ut nullus sibi conscius mortalis peccati, quantumvis sibi contritus videatur, absque præmissa sacramentali confessione, ad Sacram Eucharistiam accedere debeat; idque servandum etiam esse ab iis Sacerdotibus, quibus ex officio incumbit celebrare, modo non desit illi copia confessorii, & adsiturgens necessitas, ex Trid. *sess. 13. can. 7.* Itaque, ut hoc præceptum confitendi non obliget peccatorem volentem Communicare, vel Celebrare, tria debent concurrere; nimirum, & quod desit copia Confessorii, & quod simul adsiturgens necessitas communicandi, aut celebrandi; & quod tunc præmittat contritionem perfectam de mortali, quod habet in conscientia, cum voto saltem implicito postmodum confitendi, ad servandum præceptum Divinum confessionis.

Primo, *Quoad copiam, &c.* Non dicitur deesse copia Confessorii, si adsit unus, quamvis erubescas ei confiteri,

confiteri, vel non sit, quem velles, nec tuus ordinarius: Doctores communissime tanquam certum contra aliquos apud Mendo. Dicitur ergo deesse hæc copia: Primo, Si unicus, quem habes, sit mutus, vel excommunicatus vitandus, vel aliter amisit jurisdictionem, vel nolit audire, vel omnino impeditus, vel ab eo timeas fractionem sigilli, aut aliud grave malum: in quo tamen casu addit Tambur. confitenda ei esse alia mortalia, vel si non habes, venialia, iis omissis, propter quæ malum illud times. Secundo, Si distes ab omni Confessario; quam distantiam trium milliariorum vult Canus, quinque quadrantum Rhodes, duarum horarum Gobat. sed melius Suarez, Vasquez, Bon. & alii communiter dicunt, relinquendam arbitrio prudentis, qui attentis circumstantiis judicare debet, an ferat magnum incommodum; quod aliquando esse potest, etiam si distantia sit brevissima, vel scilicet ratione brevissimi temporis, quo urget necessitas communicandi, vel ratione infamiae, aut scandali, vel ratione ætatis, ægritudinis, pluviae, &c. vel ob aliud urgens negotium. Tertio, Si habes mortale reservatum, aut excommunicationem, aliamve censuram reservatam, & urgente necessitate communicandi, aut celebrandi non habeas copiam, nisi simplicis Confessarii, tunc juxta triplicem sententiam hæc in re probabilem potes, vel præmittere confessionem omnium peccatorum, ita ut ab aliquibus absolvaris directe, ab aliis indirecte, & cum onere; vel confessionem de solis non reservatis cum eodem onere; vel ommissa simpliciter confessione cum sola contritione communicare, aut celebrare, juxta dicenda q. 4. Addit tamen Tamb. si tunc valde difficilem experiaris actum contritionis, non posse uti hac tertia via.

Secundo, *Quoad necessitatem, &c.* Non dicitur sufficiens necessitas onus v. g. Capellaniae, quia obligatio celebrandi censetur suscepta, quantum fieri potest, cum debita decentia: Suarez, & alii contra Arriag. Nec sufficit paupertas Sacerdotis, nisi esset valde gravis: Lugo n. 117. Nec observatio voti, & probabiliter etiam alicujus præcepti Ecclesiastici, quia hæc non obligant, quando est moralis impossibilitas implendi debite, & legitime: Tamb. n. 43. Necessitas ergo esse debet urgens, & gravis, puta periculum mortis, aut alterius gravis damni, infamiae, scandali: D. Thom. Suarez, & alii: v. g. si Sacerdos Missam est exorsus, vel vestitus sacris,

ut addit Lugo; vel laicus ad linteum communionis accessit, & tunc recordetur mortalis, vel tunc peccet: si autem posset celebrans solemniter, dum cantatur gloria, vel dicitur concio, breviter confiteri Diacono Sacerdoti approbato, deberet; quia tunc cessat excusatio: Layman. & alii. Item, si celebrandum sit ad conficiendum Viaticum pro moribundo; vel si Parochus debeat ex officio celebrare, ut populus audiat Missam: Lug. n. 107. ob quam causam etiam alteri, qui non est Parochus, idem licere putant Dian. p. 9. t. 3. ref. 9. & alii contra Palud. & alios. Si autem Sacerdos ipse non posset aliter audire Missam, vel urgeat præceptum communionis Paschalis, Henr. Sot. Dian. & alii probabiliter putant sufficere; sed probabilius negant Sa, Suarez, Con. & alii, quia hæc præcepta non obligant, quando non possunt impleri convenienter juri Dominico. Gob. t. 7. n. 382. putat sufficere, si aliter diu abstinendum esset à communionem, aut Sacrificio, quia longa mora est gravissima necessitas, præsertim si sedandæ sint propriæ tentationes, vel suffragandum sit defunctis. Item, si confessio, deberet esse longa, nec posset tamdiu differri communio, vel celebratio sine infamia, vel scandalo, vel alio gravi damno, putant Gorm. Granad. & alii, posse tunc pœnitentem dimidiata confessione absolvi cum onere postea absolvendi totam; quod verum est saltem de infirmo periclitante de morte, ejusque confessario: v. Tambur. c. 1. de Com. n. 36.

Tertio, *Quoad contritionem*, &c. Concurrente necessitate, & defectu Confessarii juxta modo dicta, debet elicere actum contritionis perfectæ ante communionem, quia Eucharistia non potest suscipi cum mortali: D. Thom. Suarez, & alii communissime, cum sit Sacramentum vivorum. Et Sacerdos sic celebrans debet hunc actum elicere etiam ante Consecrationem, quia nec potest consecrare in mortali, ideoque tempus opportunum erit in Memento vivorum: & si post consecrationem recordetur mortalis, debet conteri ante sumptionem: Tambur. & alii communiter. Si autem conatus sis, & ob perturbationem mentis, vel brevitatem temporis non possis elicere contritionem, & communices, aut celebres urgente necessitate, Vasquez, Hurtad. Dian. Lugo, & alii excusant à mortali, quia moralis impossibilitas tollit irreverentiam; sed Dicast. putat casum moraliter impossibilem, quia, si coneris, gratia Dei non deerit. Ad-

dunt

dunt Doctores hoc consilium, ut si non possis confiteri, nec conteri, comedas, si fieri commode potest, vel bibas aliquid coram aliis quasi per inadvertentiam; & quamvis forte nascatur levis aliqua fuscipio mali status, hæc non est tanti facienda, dummodo non sit gravis: Croix n. 536.

Quæres: An sit præceptum confitendi mortalia ante susceptionem, vel administrationem cæterorum Sacramentorum?

Respondeo, Rigoristas putare, talem peccatorem, quantumvis sibi videatur contritus, etiam teneri ante susceptionem, vel administrationem aliorum Sacramentorum confiteri. Sed, cum de hoc nullum inveniatur præceptum, communiter Doctores docent, tantam obligationem asserendam non esse absque magna auctoritate, vel evidenti ratione; ideoque Lug. d. 5. n. 114. ait, *Nullum esse dubium apud Theologos, quod tunc sufficiat contritio, etiamsi adsit copia confessarii, nec sit urgens necessitas.* Porro huc spectant fusc dicta Tract. præced. d. 1. q. 2. c. 3.

CAPUT V.

*Quod sit Præceptum Sacerdotibus confitendi
Quamprimum?*

TRIDENT *sess. 13. c. 7.* postquam exposuit præceptum confitendi mortalia ante communionem, aut celebrationem, loquens specialiter de Sacerdote, qui cum sola contritione mortalium ob inopiam confessarii ex necessitate celebrat, ait, *Quod si necessitate urgente Sacerdos absque confessione celebravit, quamprimum confiteatur.* Hoc non esse merum consilium, sed præceptum, déclaravit Alex. VII. damnans hanc Prop. 38. *Mandatum Trident. factum Sacerdoti sacrificanti ex necessitate cum peccato mortali confitendi quamprimum, est consilium, non præceptum.* Est tamen præceptum mere Ecclesiasticum, in quantum dicit, *Quamprimum*; sed obligans sub gravi, quia est in materia gravi, quæ multum facit ad reverentiam celebrandi: Doctores communiter. Itaque ly *Quamprimum*, non significat, quamprimum talis Sacerdos volet iterum celebrare, quia hæc obligatio antecedenter erat, & Trid. imposuit novam; ideoque idem Alex. VII. damnat hanc aliam Prop. 39.

Illa particula Quamprimum intelligitur, cum Sacerdos suo tempore confitebitur. Igitur, si interea celebret, adhuc debet confiteri quamprimum, hoc est, ad summum intra triduum; quia apud Juristas, quod fit intra triduum, dicitur fieri quamprimum, & continuo, ex l. fin. C. de Judiciis: Lugo, Trull. Con. & alii apud Dian. p. 9. t. 3. r. 23. Si autem finita Missa habeat præsente confessorium, quem postea intra triduum non est amplius habiturus, tenetur tunc confiteri; quia universim, qui ad aliquem actum intra certum tempus obligatur, tenetur prævenire, si non possit deinde præceptum implere: Lugo, Dian. & alii communiter contra aliquos apud Dicastil. Econtra vero, si habeat mortale reservatum, & nec tunc, nec intra triduum habere possit copiam, nisi simplicis Confessarii, non tenetur ei confiteri vi hujus præcepti, imo nec potest; quia non potest ab eo absolvi directe, nec est necessitas, ut absolvatur indirecte, ut supponimus: Dicast. d. 9. de Euch. num. 117.

Cæterum, ut obliget hoc præceptum confitendi quamprimum, tria simul requiruntur: conscientia alicujus mortalis, carentia Confessarii, & necessitas celebrandi: Doctores communiter ex Trident. cit. Hinc, si Sacerdos habens copiam Confessarii adhuc celebret inconfessus, etsi gravius peccet, non tenetur hoc præcepto, quia de hoc casu non loquitur Tridentinum, & in positivis non valet argumentum à minori ad majus: Suarez, Vasq. Dian. & alii contra Sylvium. Item nec tenetur, si confessus celebravit invincibiliter immemor alicujus mortalis, quia non celebravit cum conscientia illius: idemque est, si immemor cujuscumque mortalis celebravit inconfessus: Gob. Dicastil. & alii contra Præpos.; imo addit Moya, etiamsi ex negligentia non recordatus sit mortalium, quia sic adhuc celebrat absque conscientia illorum. Econtra vero, si post confessionem, antequam celebret, recordetur mortalis omissi, nec possit ad Confessorium redire, tenetur deinde confiteri quamprimum, quia sine illius confessione ex necessitate celebrat. Suar. Bonae. & alii communiter contra aliquos apud Dian. p. 9. t. 3. r. 26. Idem dicunt Gob. & alii multi, si recordetur mortalis, dum actu celebrat, sive ante consecrationem, sive ante sumptionem; quamvis alii negent cum Pelliz. quia rubrica de illo, qui recordatur ante Missam, dicit, ut conteratur, & statim post confiteatur;
de

de illo vero, qui recordatur intra Missam, solum dicit, ut conteratur.

Quæres, An etiam laici, qui ex necessitate communicant cum sola contritione mortalium, teneantur confiteri *Quamprimum*?

Respondeo Negative; quia hoc præceptum confitendi *Quamprimum* est mere Ecclesiasticum, & loquitur tantum de Sacerdotibus: ergo non est extendendum ad alios, cum in legibus positivis non valeat argumentum à pari: quare satisfaciunt confitendo illa mortalia in prima confessione, quodcumque eam erunt facturi. Hinc nec tenetur Sacerdos confiteri *Quamprimum*, si in dicto casu non celebret, sed more laicorum communicet: Vivald. & alii communiter: fecus vero, si communicet, celebrando die Parasceves, vel perficiendo Sacrificium inchoatum ab alio coacto, illud interrumpere; quia sic non communicat communione laica, sed Sacerdotali: Suarez, Vasquez, Lugo num. 129. & alii communiter, quamvis dubitet Dicañil. num. 157.

QUÆSTIO II.

De Examine Conscientiæ.

EXAMEN conscientiæ, est *Diligens perscrutatio peccatorum latentium in conscientia*: quoniam vero peccata mortalia sunt materia necessaria pœnitentiæ, venialia autem materia sufficiens quidem, sed libera; ideo videndum hic prius, quod examen sufficiat præsertim pro mortalibus: deinde cætera ad examen ipsum spectantia expendemus.

CAPUT I.

Quod examen Conscientiæ sit sufficiens præsertim pro mortalibus?

EX Præcepto Divino tenetur pœnitens per se loquendo præmittere confessioni examen conscientiæ; quia ex eodem tenetur aperire confessario omnia, & singula mortalia, & nequit id communiter præstare, nisi se prius

discufferit: Doctores communissime ex Trid. *sess. 14. c. 5.* Qui ergo confitetur absque debito examine (excepto articulo mortis, de quo infra) peccat mortaliter, & tenetur ad iterandam confessionem, etiamsi suam negligentiam tunc confessus fuerit: Nav. Bon. & alii; nisi vero confessarius per diligentes interrogationes hunc defectum suppleverit, juxta mox dicenda.

Hoc examen ex Trid. cit. debet esse *Diligens*: sed hæc diligentia non exigitur exactissima, & summa; quia talis obligatio redderet Sacramentum maxime onerosum, & tædiosum; item conscientias inquietas, cum semper dubitare possent, an sufficientem diligentiam adhibuerint, quod est contra finem Sacramenti, & legem Christi suavem: Suar. d. 22. f. 10. & alii communiter, Exigitur ergo tantum diligentia moralis, & humano modo, pro capacitate pœnitentis, pro mora temporis ab ultima confessione, & pro reliquis circumstantiis occasionum, negotiorum, ac peccatorum in confuso pulsantium conscientiam: ita ut cuique sufficiat regula, quam tradit Gob. t. 6. n. 491, Si conscientia testatur, esse à te adhibitam moralem diligentiam, quam adhiberes in negotio gravi, potes esse contentus.

Infers primo: Si post adhibitam moralem diligentiam, putes adhuc fore, ut, si plus temporis impenderes, occurrerent alia peccata, non ideo teneris plus temporis impendere; quia non teneris ad examen, quod ex se aptum sit generare horrorem, & tædium Sacramenti, & inquietudinem conscientiae: Bon. Laym. Lud. d. 16. f. 15. & alii communiter. Quod si postea dubites, an in confessione præterita adhibueris, necne, debitam diligentiam, hoc indicio poteris dubium tollere: si enim plura mortalia memoriæ occurrant, quam quæ sunt confessæ, non fuit diligentia sufficiens, ideoque teneris iterare confessionem: si vero aliqua, sed multo pauciora, credenda est sufficiens, ideoque satis est, si de omniis te accuses: Croix, & alii.

Infers secundo: Si ob fragilitatem tibi notam timeas, ne diu immorando in peccatorum examine, in eadem prolabaris consensu, poteris te examinare leviter, quamvis videas, ex defectu examinis te nonnulla omisurum; quia prævalet periculum vitandum: Tamb. & alii; & quid simile debet observare confessarius in ejusmodi interrogationibus de rebus turpibus, ut dicemus d. 2. Similiter: si pœnitens sit nimis scrupulosus, præstat leviter

ter examinari, ob periculum faciendi odiosam confessionem, & ob summam difficultatem, quæ est moralis impossibilitas: Tamb. Pal. & alii.

Infers tertio, Neminem obligari adnotare scripto sua peccata, etsi forte timeat, se obliturum; nec qui multoties peccavit cum complice, tenetur illum interrogare pro investigando numero; nec, qui toto anno e. g. omittit Missam, tenetur videre in Calendario dies festos, &c., quia hæ sunt diligentiaæ extraordinariæ, quas Trid. non exigit, sed tantum *Diligentem sui discussionem*, in suis scilicet cogitationibus, verbis, operibus, & omissionibus.

Infers quarto: Pœnitens, quantumvis sciat, se à Confessario esse diligenter interrogandum, nihilominus communiter tenetur se examinare; quia alioquin exponeret se periculo, vel perperam respondendi, vel aliqua penitus omittendi. Potest tamen hic talis esse contentus minori diligentia, præsertim quoad species peccatorum communes hominibus sui status: Suar. d. 22. f. II. Addit tamen, quod in hoc, vel simili casu possit quidem examen suppleri à Confessario; non vero in confessionibus longis, quia tunc impossibile fere est, ut quis repente interrogatus, recordetur omnia: & tantum id admittit in rudibus, qui se examinare nequeunt; quos admonet Sa v. *Confessio*, non esse nimis interrogandos de confessionibus præteritis bona fide factis, nisi intelligatur aliquid defuisse.

Infers demum, Timoratis; & frequenter confiteri solitis sufficere modicam diligentiam; quia non obligantur ad diligens examen venialium, utpote non cadentium sub præceptum confessionis; & aliunde, si peccassent mortaliter, certe ob oculos peccatum illud haberent: Tamb. Gob. num. 488. Idem est de eo, qui una, vel altera hora post absolutionem relabatur in mortale, & mox recurrat ad confessionem. In articulo autem mortis ea diligentia est adhibenda, quæ pro circumstantiis morbi, & temporis potest moraliter fieri: Doctores communiter.

C A P U T II.

*Reliqua ad examen Conscientiæ spectantia
expenduntur.*

V IDENDUM hic Primo, Quomodo discerni possit veniale à mortali? Secundo, Quomodo cognosci possit

fit peccatorum numerus? Tertio, Quomodo peccatorum species? Quarto, Quomodo circumstantiæ mutant species? Quinto demum, Quomodo discerni possint peccata contra singula Decalogi Præcepta?

§. I.

Quomodo discerni possit mortale à Veniali?

UT in Conscientiæ examine discerni possit mortale, quod est materia necessario confitenda à veniali, quod est materia libera, hæc traditur regula à Doctõribus: Ibi est mortale, ubi concurrunt hæc tria, *Gravitas materiæ, Plena advertentia, & Plenus consensus*: contra vero ibi est veniale, ubi unum horum delit, ita ut decidat à mortali, ratione, vel parvitatibus materiæ, vel semiplenæ advertentiæ, vel semipleni consensus: quia tamen de hoc fusc actum est in Tract. de conscientia tom. I. tr. I. d. I. q. I. c. 2. & seq. idcirco hic amplius immorari non vacat. Porro quid agendum sit Penitentem, si dubitet, an plene consenserit in tentationem, necne? vide ibid. cap. 4. circa medium.

§. II.

Quomodo discerni possit peccatorum numerus?

TRIA hic forent examinanda, Primo, An actus physice unus possit esse multiplex numero peccatum? Secundo, An actus physice plures possint esse unum numero peccatum? Tertio, Quomodo peccatum numero multiplicetur per retractationem, aut interruptionem? Sed de his vide etiam abunde dicta loco jam cit. §. antec. circa finem capitis 2.

Duo tantum ad illius Doctrinæ complementum hic addenda reor. Alterum est, ut, quæ ibi dicta uberrime sunt de peccatis commissionis, dicantur proportionaliter de peccatis omissionis: v. g. Qui retinet rem alienam invito domino, toties peccat, quoties retractat voluntatem restituendi: item, quoties ex impotente evadit potens, & non restituit, cum per impotentiam discontinuata fuerit prior voluntas, ut not. Pal. Putat etiam Suar. cum aliis, multiplicari tale peccatum per interruptionem somni, aut omnimodæ distractionis; quia tunc

tunc nihil manet exterius, in quo continetur. Sed in hoc contradicunt Lug. & alii, quia, si prior voluntas fuit efficax, non omnino perit in somno, sed mansit in aliquo suo effectu, etiam si insensibili. Qui vero à primo mane festi decernit non audire Missam, & sæpe usque ad meridiem repetit hanc voluntatem, Ovied. dicit, fore unum peccatum, qualescunque fuerint tunc interruptiones (dummodo non adsint etiam retractationes) quia à primo mane incipit exterius peccare per omissionem Missæ ex D. Th. 2. 2. q. 29. à. 3. ad 3. & hæc una omisio quasi continue perducitur usque ad meridiem.

Alterum est statuere, quid agendum sit pœnitenti; cui sit moraliter impossibile scire numerum suorum peccatorum? Qua in re dico, norandum apud se esse tempus, quo ita male vixerit; tum quoties circiter soleret per diem, vel hebdomadam, vel mensem peccatum suum repetere; tum si uno tempore plus peccaverit, quam alio, &c. Sic enim exponendo statum suum Confessario, satisfacit tali præcepto examinis, & confessionis; quia facit, quod potest: Doctores communiter: Hinc si meretrix v. g. quibuscunque exposita scire nequit quot personas, vel quot conjugatas, quotve liberas, aut sacras admiserit, vel parata fuerit admittere, satis est, si examinet, & dicat, quanto tempore ita vixerit parata ad quosvis; & an sæpe in hebdomada solita sit reipsa, vel saltem animo, quoslibet promiscue admittere; nec debet Confessarius eam ultra urgere ad certum numerum exprimendum, quia plerumque urgebit ad errandum, ut satisfaciat suæ scrupulositati. In peccatis vero, quæ sunt enormiora, aut rarius fiunt, facilius sciet numerum saltem circiter; quantum autem exprimat hoc verbum *Circiter*, dicemus q. 3.

§. III.

Quomodo discerni possint peccata specie diversa?

HÆC regula communiter traditur à Doctoribus: *Illæ peccata specie differunt inter se, quæ, vel opponuntur diversis virtutibus, vel eidem virtuti modo notabiliter diverso.* Itaque, præter dicta hac super re in Tract. de conscientia cap. supra cit. quæsito tertio, quod fac confulas; Hic nota

I. Ex

I. Ex Sanch. l. 4. Decal. c. II. n. 25. si parens filio imperet hodie studium, cras aliud negotium, licet materiæ secundum se sint notabiliter diversæ: tamen neglectus utriusque sunt duo peccata numero tantum distincta: & satisfit dicendo, *Bis fui inobediens Patri*; quia hujus intentio censetur esse ex eodem motivo, Idemque est, si quis frangat votum jejunii, & votum orandi; sunt enim duo peccata numero tantum distincta, & satisfacit dicendo: *Bis fregi votum*.

II. Mollicies, Fornicatio, Sodomia, Bestialitas specie differunt; quia, etsi opponantur eidem virtuti castitatis, opponuntur tamen modo notabiliter diverso; hoc est (ut bene Tanner. d. 4. de Peccatis ex Valent.) adeo diversa ratione, & malitia opponuntur eidem virtuti, ut qui est propensus ad unum eorum, quantum est ex malitia peccati, non sit similiter propensus ad aliud. Jure proinde damnatur ab Alex. VII. Prop. 24. *Mollicies, Sodomia, & Bestialitas sunt peccata ejusdem speciei infima; ideoque sufficit dicere in Confessione, se procurasse pollutionem: & Prop. 25. Qui habuit copulam cum soluta satisfacit Confessionis præcepto dicens: commisi cum soluta grave peccatum contra castitatem, non explicando copulam.* Similiter peccatum commissionis, & peccatum omissionis circa eandem virtutem possunt specie distingui. ut odium Dei, & omissio amoris debiti: item hæresis, & ignorantia respectu ejusdem articuli; item positive occidere proximum, & permittere emori fame; ideoque opus est id explicare in confessione: Dicast. d. 9. à num. 396. & alii contra Montefin.

III. Licet copula incepta, & completa opponantur eidem virtuti; quia tamen diversimode, ex dictis etiam in Tract. de Consc. opponuntur; idcirco earum diversitas est explicanda: similiter, si quis tangendo solutam se polluat, id debet explicare, quia non sufficit explicare solos tactus: item in Sodomia probabilius est explicanda in confessione, tanquam mutans speciem circumstantia Agentis, vel Patientis; quia diversa est species malitiæ se polluentis, quam peccatum patientis: Doctores communiter contra Dian. p. II. tr. I. ref. II. Item explicandum est, an ea commissa sit cum mare, an femina, an cum consanguineis, vel affinibus, & an uxoratus propria uxore abusus sit. Item, cum procurata sit pollutio tactibus propriis, an alienis, vel cum aliqua commixtione corporum: Busemb. Fill. & alii. Similiter explicanda
verius

verius videtur in fornicatione circumstantia sponsi, vel sponsæ de futuro, ob injuriam, quæ alteri sponso irrogatur; quamvis non sit adulterium: sicut & in incestu circumstantia personæ in primo gradu lineæ rectæ ob specialem violationem pietatis. Item probabilius circumstantia filiæ legalis, vel spiritualis; videtur enim, quod confessarius peccans cum pœnitente sacrilegium speciale committat ratione vinculi similis cognationi spirituali ex Sacramento contracti; item circumstantia disparitatis cultus: ob injuriam Sacramento Baptismi irrogatam peccando cum infideli, item videtur sacrilegium diversum, si quis peccet cum Sacerdote, ac si cum Religioso, cum videatur diversæ speciei votum Castitatis unius, & alterius; & similiter votum Castitatis solemne videtur communius specie differre à voto simplici, contra Sanch. Similiter, si inducatur mulier ad peccandum, explicanda est circumstantia inductionis, & scandali. Similiter demum in peccato adulterii explicandum est, an conjugatus peccaverit cum libera; an liber cum conjugata; & in peccato sacrilegii, an habens votum peccaverit cum non habente, an vero non habens votum cum habente: Doctores communiter contra Dian. Reliqua habentur in præceptis Decal. pro suis cujusque materiis, quæ omnia habebis etiam infra in compendium redacta sub finem hujus capituli §. 5.

Quæres primo, An exponere se periculo peccandi sit ejusdem speciei cum eo peccato?

Respondeo affirmative; Quia quælibet virtus obligat ad fugam periculi, & occasionis suæ transgressionis, adeoque contra illam speciatim peccatur: hinc, qui semel se exposuit periculo v. g. ebrietatis, & semel periculo incontinentiæ, non satisfacit dicendo, *Bis me exposui periculo peccandi*; sed debet explicare objectum periculi. Imo, licet incontinentia, & ejus periculum sit ejusdem speciei, debet explicari utrumque, si utrumque sit seorsim admissum; quia secus vel confitereris, quod factum non est, vel non confitereris, quod factum est; debet enim dici illa species infima, quæ reipsa est admessa: Doctores communiter.

Quæres secundo, Ad quam speciem peccati pertineat jactantia de peccato præterito?

Respondeo, Probabile esse (dummodo absit delectatio, desiderium, scandalum, & infamia) unam continere speciem irreverentiæ contra Deum, cujus offensatur,

tur ad captandam gloriam; ideoque per se loquendo non est opus explicare in specie, de qua re te jactes, sed sufficit dicere, *Jactavi me de mortali*: Nav. Dian. Pal. Tamb. l. 2. *Conf.* c. 2. n. 10. *Dixi Probabile*. Nam oppositum probabilius reputant Sanch. Rodr. Dicast., Croix n. 1125. quia, sicut quævis virtus specialiter obligat ad non inducendum alium ad sui transgressionem, ita etiam ne glories de ipsius transgressione, quia sic etiam vilipenditur specialis ipsius honestas. Cæterum non est opus addere, an revera commiseris id, de quo te jactas, quia eadem est irreverentia, sive peccatum sit verum, sive falsum; & mendacium, quod additur, secundum se est tantum leve: Cajet. Nav. Sanch. Tamb. num. 12.

Quæres tertio, Ad quam speciem peccati pertineat desiderium?

Respondeo, Ad eam speciem peccati, cujus est desiderium: Doctores communissime; hinc non solum differunt specie desiderium furandi, & fornicandi, sed etiam desiderium aspiciendi, tangendi, osculandi, fornicandi, &c. singula ab invicem specie differunt, quia tendunt in ista objecta, prout à parte rei ponerentur; & si à parte rei ponerentur, distinguerentur specie, ut patet. Si autem quis concupivit mulierem non reflectens ad ejus conditionem, an scilicet esset libera, an conjugata, an consanguinea, an voto adstricta, &c. ita ut nullam habuerit advertentiam ad has circumstantias, satisfacit dicendo, *Desideravi mulierem*: at in dubio, an advertentur; si solitus erat abhorreere ab adulterio, incestu, sacrilegio, præsumi potest, quod fuit desiderium solius fornicationis; si solitus erat sine discrimine concupiscere quaslibet, censeri debet reus omnium; unde accusare se debet etiam de hac animi sui dispositione: Croix n. 1033. Plura de his vide in Tract. de Conscientia loc. cit. cap. 2. quælit. 3.

Quæres quarto, Ad quam speciem peccati pertinet delectatio morosa?

Respondeo (breviter tamen, cum huic quæsitio satisfactum etiam ex parte sit in Tract. de Conscientia loc. cit.) Si delectationes morosæ sint de objectis diversis formaliter ut talibus, vel de eorum circumstantiis formaliter ut talibus, specie inter se distingui pro illorum diversitate: v. g. si quis secum delectetur de copula cum conjugata ut tali, contrahit malitiam adulterii, & sic de aliis;

aliis; quia actus specificatur à suo objecto: Doctores communissime. At, si materialiter tantum ferantur in talem circumstantiam tenentem se ex parte objecti, quæ ideo non sit expresse, vel directe volita: v. g. Si quis secum delectetur de copula cum conjugata, ita ut nec desideret, nec delectetur de illa, prout est cum conjugata, Sanch. Less. Lug. & alii multi adhuc dicunt, contrahere specialem malitiam illius circumstantiæ adulterii; ideoque hoc esse exprimendum in confessione. Sed oppositum dicunt etiam practice probabile Con. Sal. Fill. Bonac. Pal. Averf. Ovied. Dicast. Carden. Croix num. 1024. & alii multi; quia, cum delectatio sit actus inefficax, non tendit ad tale objectum, prout à parterei poneretur (uti econtra est desiderium), sed prout est delectans; circumstantia autem conjugatæ non habet in casu delectationem; adeoque voluntas affective præscindit à tali circumstantia: ergo satis est dicere: *Habui delectationem morosam de copula*; si autem sit delectatio morosa semel de pollutione, semel de copula, &c. etiam si non ut talibus, non satisfacis dicendo, *Bis delectavi me in objecto turpi*, quia delectatio de pollutione est inchoata pollutio, de copula est inchoata copula, &c. ergo specie distinguuntur: Dicast. post Vasq. Less. Pal. & alios contra Berseau & alios apud Moyam. t. 3. d. 3. n. 18.

Porro ad quam speciem pertineat scandalum, seu inducere alterum ad peccatum, vide fuse dicta de Scandalo tom. 1. tr. 2. d. 2. q. 1. c. 3. §. 3. Sicuti demum, ad quam peccati speciem pertineant, quæ fiunt ex conscientia erronea, vel ignorantia culpabili, vel practice dubia, vide dicta in Tract. de Conscientia tr. 2. & 3. per totas.

§. IV.

Quomodo discerni possint Circumstantiæ mutantes speciem?

CIRCUMSTANTIA peccati supponit illud in certa specie malitiæ constitutum; eam tamen malitiam aliter afficit, vel augendo tantum, aut minuendo; vel etiam addendo novam speciem peccati, addentis scilicet novam oppositionem virtuti diversæ, aut eidem virtuti modo notabiliter diverso. Atque hæc circumstantiæ
ex

ex Aristotele, & Cic. ap. D. Th. 1. 2. q. 7. à 2. præcipue sunt sex contentæ in hoc versu :

Quis, Quid, Ubi, Quibus auxiliis, Cur, Quomodo, Quando.

I. *Quis* significat personam agentem, vel patientem; ut si Sacerdos sit fornicatus, vel solutus cum conjugata; ibi enim additur circumstantia sacrilegii, hic adulterii; imo videtur apud Illun. diversum specie sacrilegium, si sit Sacerdos, vel si sit Religiosus, vel habeat votum simplex castitatis: sed probabile est etiam oppositum apud anchez. huc spectant omnia dicta §. 3. nuper expedito sub num. 3. Denique injusta læsio personæ in bonis corporis, honoris, aut famæ habet novam speciem impietatis, si sit in parentes, aut filios, aut conjugem, & probabilius etiam in fratrem, & sororem: Illun. Lug. Con. & alii. Non vero læsio in bonis fortunæ; furtum enim his factum non esset impietas, nisi etiam læderet in corpore, honore, &c. Contra autem Superiorem, vel Benefactorem non habetur impietas, sed tantum peccatum majus: Illf.

II. *Quid* significat materiam peccati: sic in odio explicanda est qualitas mali alteri voliti, vel in bonis animi, vel corporis, vel fortunæ: in gaudio vero de malo alieno, vel in tristitia de ejus bono, videtur recurrere eadem doctrina, quam §. antecedenti diximus de delectatione morosa, cui hæc comparantur; dummodo absit voluntas efficax, ac desiderium.

III. *Ubi* significat locum, ratione cujus peccatum contrahere potest speciem sacrilegii: Primo, Per effusionem sanguinis, vel seminis, (& probabiliter etiam non publicam) in loco Sacro, hoc est intra Ecclesiam, non autem in Sacristia, &c. Secundo, Ob furtum è loco Sacro, hoc est Ecclesia, & Sacristia: at non è clauastro, &c. & si furtum rei sacræ de sacro, probabilius sunt duo sacrilegia specie distincta: si autem crumenam fureris ab homine in Ecclesia, probabile est, non esse sacrilegium, quia non furaris de Sacro (ut dicitur cap. *Quisquis* 17, q. 4. & denotat depositum in Ecclesia) sed in Sacro, Lug. & alii contra Suar. & alios. Si autem fureris de Sacro per effractionem, incurris etiam excommunicationem reservatam Papæ c. *Conquesti*, de *Sent. Exc.* Tertio, per extractionem rei à loco Sacro, etiam Clau-

Claustro, Cœmeterio, domo Episcopi, &c. Addunt tamen Fagun. Dicast. & alii, per publicas pugnas, percussiones hominum sine sanguine, contumeliosas rixas mulierum, exonerationem ventris, & similia, contrahi specialem malitiam sacrilegii, si fiant in Ecclesia, quia specialiter dedecent, & inhonestant locum Sacrum; maxime si ibi asservetur Venerabile. Idemque est turpis comœdia in Templo; Suar. Bon. vel turpis cantio publice inter Divina Officia: Gob., vel turpis tactus publicus ante Altare: Lug. non autem oscula, aut tactus in alio loco Templi: Sanch.

IV. *Quibus auxiliis* significat instrumenta, & causas, quæ mutant speciem, si specialem malitiam continent: uti si ope dæmonis aliquem occideris: & diversum etiam est, si cum expressa, vel cum tacita tantum ejus invocatione. Item si alios ad crimen induxeris, si verbo, exemplo, præsentia animaveris, &c.

V. *Cur* significat finem externum operantis, ut si fureris vinum, ut te inebries. Si autem omittas Missam die festo, ut studeas, satis est dicere, *Omisi Missam die festo*, quia inordinatus amor studii non est peccaminosus quoad intentionem finis, sed quoad omissionem Missæ. Contra vero, si pridie festi eas absque justa causa ad locum, ut ad Missam audiendam redire nequeas, non satisfacis dicendo, *Omisi Missam die festo*, sed opus est dicere: *Ex intentione non audiendi, &c. aliquid egi, quo me reddidi impotentem*, quia hic finis ipse est substantia actus peccaminosi: Illf. & alii.

VI. *Quomodo* significat modum, quo actio fit, qui, si sit specialiter inhonestus, mutat speciem: sic, qui feminam violenter luxuriæ causa abducit, committit peccatum raptus: qui vi alicui sua eripit, exercet rapinam: huc etiam reducitur modus, quo fit actio ex plena, vel semiplena deliberatione, ex scientia, ignorantia, conscientia erronea, &c. de quibus fuse dictum est in Tract. de Consc.

VII. *Quando* significat tempus, ut an die festo exerueris opera servilia, confabulatus sis in Missa, & quamdiu. Putant non pauci, nec ignobiles Doctores apud Sanch. l. 5. *Consil. c. 2. dub. 3.*, Omne mortale die festo commissum ob oppositionem cum divino cultu, habere speciem irreligiositatis, ac sacrilegii, quia cap. *Omnis l. de Feriis* specialiter recipitur, *Die Dominica ab omni opere illicito abstinere*; & D. Aug. & D. Thom. R. P. Nicol. Mazzotta *Theol. Mor. Tom. III. T. 2. 2.*

2. 2. q. 122. a. 4. ad 3. *Magis contra hoc præceptum agit, qui peccat in die festo.* Sed communius, & probabilius Doctores apud Lug. Sanch. & Dian. p. 1. t. 7. r. 32. hoc negant ex communi praxi Confessariorum, & Pœnitentium, non curantium de hac circumstantia: text. autem, & PP. cit. tantum volunt, mortale die festo commissum gravius opponi fini ultimo sanctificandi festum, quam opponantur opera servilia alioqui licita; non autem quod tunc prohibeatur speciatim ex motivo religionis; uti prohibetur opus servile; hoc enim est materia præcepti sanctificandi festum, illud opponitur fini talis præcepti, & finis legis non cadit sub legem: Illung. Cæterum, si peccatum fieret ex intentione profanandi, & contemnendi diem festum, utique esset species irreligiositatis, ac sacrilegii ob gravem contemptum Dei.

§. V.

Quomodo discerni possint peccata contra singula Decalogi Præcepta?

I. **C**ONTRA primum præceptum: Errores; vel dubia infide sunt ejusdem speciei in quacunque materia sint: qui ergo dubitavit semel de Eucharistia, semel de Purgatorio, semel de æternitate animæ, satisfacit dicendo, *Ter dubitavi in fide*; quia tota malitia desumitur ex oppositione cum divina auctoritate, quæ est eadem in omnibus. At ignorantia culpabilis Mysteriorum, dubium de fide, & positiva hæresis, distinguuntur specie inter se; sicut etiam apostasia à fide, & infidelitas; uti etiam defectio à fide in Judæismum, Paganismum, Hæresim, &c., quia hæ sectæ habent diversam oppositionem cum Religione: Lug. d. 16. num. 291. Superstitio cum pacto explicito specie differt ab ea, quæ sit cum pacto tantum implicito, & tacito ob malitiam notabiliter diversam: Sanch. Bon. & alii contra Dian. p. 1. t. 7. r. 66. Divinatio, sive fiat per aves, sive per stellas, &c. est ejusdem speciei, si autem misceantur sacra profanis, accedit species sacrilegii: Dian. Less. & alii: item hæresis tantum externa specie differt ab ea, quæ est simul interna, quia hæc habet strictam rationem hæresis, & afficitur excommunicatione: Bull. Cœn. Denique simonia juris naturalis specie differt à simonia juris

juris tantum Ecclesiastici, ob turpitudinem notabiliter diversam: Croixnum. 993.

II. Contra secundum: Blasphemix in Deum, B. V. & SS. ex Suar, Sanch., Less. & alii communiter distinguuntur specie, sicut distinguuntur latria, hyperdulia, & dulia; tamen Cajet. Dian. Tambur. & alii probabiliter etiam negant, quia omnes blasphemix speciem sumunt ab ipso Deo, sive in se, sive in suis Sanctis honorando. At, si blasphemia sit hæreticalis, accedit species hæresis: Lug. & alii communiter. Vide dicta tom. I. cap. de Blasphemia §. 1. quæsit. 3. Juramenta per Deum, Sanctos, vel alias creaturas Dei sunt ejusdem speciei, quia in omnibus idem Deus vocatur in testem: Lug. num. 287. Item jurare, quod non vis implere, vel quod scis esse falsum, vel de quo dubitas, an sit verum, sunt ejusdem speciei: Dicast. & alii. Et perjurium execratorium specie differt à simplici, quia est etiam contra charitatem propriam: Dicast. d. 9. num. 538. contra Lessium. Pal. dicit, perjurium assertorium specie differre à promissorio: sed negant Suarez, Cajet. & alii, quia utrobique vocatur tantum Deus in testem animi præsentis. Vota facta Deo, B. V. vel aliis SS. sunt ejusdem speciei, ut dictum est de Juramento; item de quacunque re gravi fiant: sic qui vovit Jejunium, Missam, Rosarium, & nihil implevit, satisfacit dicendo, *Ter transgressus sum grave votum*: Dicast. Lug. & alii. At, si votum fuerit juratum, est etiam contra fidelitatem: Tambur. & alii. Qui vovit jejunium conditionate, si furetur, confitens furtum tacere potest votum, dummodo impleverit; qui vero vovit non furari, & si furetur, jejunare; confitens furtum addere debet, fregisse votum non furandi, etsi jejunavit, quia commisit sacrilegium; qui autem vovit vel non furari, vel jejunare, confitens furtum tacere potest de voto, dummodo jejunaverit: Croix n. 1003.

III. Contra tertium: Ejusdem speciei est die festo exercere opus servile, ac forense tunc prohibitum: diversæ vero omittere Missam. Si tunc diu confabuleris, in Missa inducendo alium, Tambur. putat. unum esse peccatum, dummodo paratus ille esset ad confabulandum, secus si eum compuleris. Qui die Natalis Domini unam audit Missam, non peccat; si nullam, unum peccatum est, etsi incidit in Dominica, quia peccat tantum contra Religionem; secus, si eam etiam vove-

rit, vel Confessarius adjunxerit in pœnitentiam. Eadem dicenda sunt de jejunio: nam violatio jejunii quadragesimalis per comestionem carniū specie differt à comestione lacticiūm, ob notabilem diversitatem oppositionis cum temperantia: & similiter à comestione multiplici cibi non vetiti: Sanch. Ovied. & alii: & multiplex comestio carniū est multiplex peccatum, non vero multiplex cibi non vetiti. De comestione vero lacticiūm in jejunio extra Quadragesimam, vide, quæ diximus in Tract. de Jejun. tom. I. d. I. q. 4. c. 4. §. I. Qui in mortali suscipit Sacramentum vivorum, peccat peccato diversæ speciei ab eo, qui in peccato ministrat; quia ultra irreverentiam non impedit in se ejus effectum. Qui in excommunicatione, & simul in mortali, & simul non jejunus communicat. Vasq. Dian. Lug. Tamb. Gob. & alii putant, unum peccatum committere contra reverentiam Sacramenti; sed probabilius Bon. Avers. & alii dicunt duo specie distincta, quia contra excommunicatum, & non jejunum est præceptum Ecclesiasticum ex motivo reverentiæ erga Christi Corpus, & contra peccatorem est præceptum divinum ex motivo non frustrandi Sacramentum suo effectu. Et idem est, si Sacerdos in mortali, & simul sine vestibus sacris, vel extra lapidem, vel cum corporali plicato celebret: Dicast. & alibi: celebrans etiam in solo mortali peccat ut minister, & ut suscipiens. Qui culpabiliter omisit communionem Paschalem, & communionem per Viaticum, duo peccata committit specie distincta, ob motiva præceptorum diversa. Qui autem suscipit Sacramentum pœnitentiæ sine debito examine, & sine dolore, & sine integritate, unum peccatum committit; ideoque satis est dicere: *Confessus sum sacrilege*. Probabile item est, Sacerdotem, qui sit & Beneficiatus, & Monachus omittendo Horas unum peccatum committere, adeoque satis foret dicere, *Omissi horas debitas*; non enim peccat contra justitiam ratione beneficii, sed tantum non facit fructus suos: Henr. Sanch. Fill. Sal. Pelliz. Tamb. Pal. & alii contra Suar. Laym. Bonac. & alios.

IV. Contra quartum: Odium, detractio, contumelia, &c. facta contra parentes sunt diversæ speciei ab injuriis alteri factis, quia sunt contra pietatem, & nomine parentum venit etiam avus, & proavus: Lug. n. 298. Tamb, l. 2. *Conf. c. 5. At, si furatus es parenti, satis est*

est dicere, *furatus sum*, quia non est actio contra pietatem, nisi inducat periculum paupertatis: Croix n. 1006. Injuria, quam pater infert filio, aut nepoti, conjux conjugii, frater fratri, differunt specie; quia, licet singulæ sint contra pietatem, tamen in singulis est diversa deformitas ratione diversi tituli conjunctionis; ac si injuria sit contra alios etiam propinquos, etiam benefactores, &c. non contrahit novam speciem in confessione explicandam; uti nec si fiat contra Sacerdotem, dummodo non sit percussio: Lug. num. 310. Si injuria fiat Superiori, qua tali, additur nova species contra reverentiam, hinc, si formali contemptu transgrediaris ejus præceptum leve, præter inobedientiam levem additur malitia gravis contra reverentiam debitam; non tamen, si non tangat illum, ut Superior est, ut si reveles secretum, quod Superior tanquam amicus tibi commisit: Lug. n. 309. Nota demum, quod lex, & præceptum Superioris facere potest, ut actio præcepta, vel prohibita spectat ad illam virtutem, ex cujus motivo præcipitur, aut prohibetur; hinc Subdiaconus v. g. qui non vovit castitatem, si fornicetur, fit sacrilegus, quia contra præceptum Ecclesiæ id ei prohibentis ex motivo Religionis: Doctores communiter.

V. Contra quintum: Qui occidens præterea discerpit cadaver, præscindat membra, evellat cor, &c., fit reus malitiæ specie distinctæ, nempe feritatis: Suar. Lug. Tambur. & alii; à fortiori, si hæc faciat adhuc spiranti, &c. Item velle occidere, & velle tantum graviter vulnerare, specie differunt, quia contra jura diversa ad vitam, & ad integritatem corporis. Similiter imprecari mala diversi generis, scilicet in fortunis, in honore, in corpore, in anima: Ov. & alii. Si odium sistat in mera delectatione mali proximi, vel displicentia ejus boni, absque voluntate efficaci, recurrit doctrina de delectatione morosa; idemque ait Lug. d. 16. num. 259. contra Suar. si odium sistat in mero desiderio inefficaci sine voluntate inferendi malum, quod tantum quasi fovetur, quia erit tantum contra charitatem in genere.

VI. Contra sextum: De hoc multa sunt dicta paulo ante §. 3. n. 2. & 3. per totos: plura dicentur alibi, præsertim in Tract. de Matrimon. Aliqua hic addo. Qui peccat cum conjugata, etiam consentiente marito, adhuc committit adulterium, ex Proposit. 50. damnata ab

Inn. VI. Si conjux in actu conjugali cum sua se morose delectet cum alia vel presente, est species adulterii; ut etiam, qui accedit ad suam putans esse alienam: Sanchez, & alii. Item specie differunt copula inchoata in vase, vel circa vas innaturale, & deinde perfecta in naturali. Item consummata extra vas est contra naturam; si autem in actu ipso pœnitentia ductus quis se retrahat à copula illicita, non peccat de novo, et si prævideat semen deciduum diffundi, quia id accidit tali voluntati bonæ: Sanchez, Lessius. Qui habet votum castitatis, & causat in alio pollutionem tactibus, &c. peccat contra votum; Doctores communiter: si autem solo consilio, vel mandato, negant Sanchez, & alii, affirmant Carden. & alii, quia castitas prohibet, ut nihil directe contra se procuretur. Prima fornicatio, vel pollutio tollentes virginitatem, secundum D. Th. Bon. & alios distinguuntur specie à reliquis, quia opponuntur virginitati, quæ videtur habere specialem honestatem à castitate in communi; sed negant Lugo, & alii plures (nisi vero per fraudem, dolum, aut vim defloretur virgo) quia semper est contra castitatem tantum, ut primum furtum contra justitiam tantum. Equidem non est circumstantia aperienda necessario in confessione, quia virginitas non cadit sub præceptum, sed consilium, ex Ap. 1. ad Cor. 7. Denique, si virgo sub potestate parentum consentiens defloretur, Fill. & alii putant, esse stuprum, quia fit specialis injuria parentibus, sed negat Sanchez, quia virgo tantum est domina sui corporis, & stuprum est vis ei illata; si autem inferatur non virgini, Joan. Sanchez putat, non mutare speciem: sed recte contradicunt alii cum D. Th. quia semper est contra justitiam.

VII. Contra septimum: Furtum per usuram, vel alium dolosum contractum est ejusdem speciei cum aliis furtis: rapina vero differt, quia fit per vim illatam personæ. Si furatus sis heri equum, hodie pecuniam, cras vestes, satisfacies dicendo, *Commisi tria furta gravia*, quia materiæ hic sunt moraliter ejusdem speciei. Si occasione confessionis fureris aliquid Confessario, Lug. & alii dicunt esse grave sacrilegium, et si res sit levis, quia videtur, cedere in gravem irreverentiam Sacramenti: sed negat Averf. si res sit levis, uti dicitur etiam de levi mendacio in Confessione; imo, etiam si res sit gravis, dummodo animus, & furtum fuerit post absolutionem.

VIII.

VIII. Contra octavum: Etsi mendacium in re levi semper sit leve, est tamen semper mortale, si addatur juramentum; dicere autem *In conscientia mea*, ex dictis etiam de Juram. non est tale (nisi adsit conscientia erronea) per se enim significat interpositionem suæ auctoritatis fide dignæ.

IX. Contra nonum: De non concupiscenda re aliena, &

X. Contra decimum: De non concupiscenda muliere aliena dictum est jam paulo ante §. 3. ubi de desiderio, & delectatione morosa, & fusius in Tract. de Conscient. loc. sup. cit.

QUÆSTIO III.

De Cordis Contritione.

CORDIS Contritio, ut vocatur à Florentino, definitur à Trident. *sess. 24. cap. 4.* *Est animi dolor, & detestatio de peccato commisso cum proposito non peccandi de cætero.* Hæc contritio sic generice accepta dividitur ab eodem Trident. *can. 3. & can. 5.* in perfectam, quæ absolute vocatur *Contritio*, & in imperfectam, quæ ab eodem appellatur *Attritio*. Itaque ad vitandam æquivocationem, contritionem generice acceptam dicemus dolorem de peccatis; hunc deinde dividemus in dolorem perfectum, quem vocabimus *Contritionem*; & in imperfectum, quem dicemus *Attritionem*; tum deum agemus de *Proposito*.

CAPUT I.

Quid de Dolore peccatorum?

VIDENDUM I. Quinam dolor requiratur ad valorem hujus Sacramenti? II. Quæ sint ejus Qualitates? III. Quando debeat elici?

§. I.

Quinam dolor requiratur ad pœnitentiæ valorem?

DICO primo: Ad Sacramentum pœnitentiæ essentialiter requiritur dolor formalis peccatorum: Doctores

res communiter cum Suarez d. 20. *Sac.*, ubi oppositum vocat temerarium, & Vasq. erroneum. Ratio est, quia Flor. & Trid. loc. cit. requirunt absolute, & simpliciter aliquam contritionem tanquam partem hujus Sacramenti; atqui contritio est dolor, & detestatio de peccato commisso, ex eod. Trid. ergo requiritur dolor simpliciter, adeoque dolor verus, & formalis.

Hinc: Primo, Non satis est dolor virtualis, contentus in amore Dei super omnia, ut putavit Sylv. quia, quamvis amor Dei sit dolor virtualis, tamen absolute, & simpliciter non potest dici dolor, sed cum addito: ergo, quamvis per ipsum justificetur peccator extra Sacramentum, tamen per ipsum sine dolore formali non potest haberi Sacramentum. Similiter nec satis est solum propositum non peccandi de cætero, ut censuit Victor., quia est tantum dolor virtualis. Nec satis est voluntas suscipiendi hoc Sacramentum cum negatione actualis affectus ad peccatum, ut censuit Rosel. nec quæcunque displicentia peccati cum velleitate non peccandi de cætero, ut censuit Granad. quia nihil horum est dolor formalis. Atque hæc omnia procedunt etiam in confessione venialium; ita ut peccaret etiam mortaliter, qui absque dolore formali confiteretur venialia; quia, quamvis venialia sint materia levis, tamen frustrare Sacramentum est ex toto genere peccatum grave: Doctores communiter contra Fabr. Secundo, Neque satis est dolor putatus, nempe, si quis bona fide putet, se dolere, cum reipsa non doleat, ut putarunt Cordub. Sot. Cajet. Con. & alii; quia, quamvis sic confitendo excuseris à sacrilegio, tamen bona fides non potest dare sufficientiam, quam dolor ex institutione Christi habet in Sacramento; & à fortiori nec satis est dolor tantum externus, seu ore manifestatus, quo quis dicat Confessario, se dolere, & in corde non doleat, ut putavit Carolus ab Ascensione in suo Pentologo, quia Florent. requirit contritionem cordis. Tertio demum, Nec satis est dolor, quo quis doleat, se non dolere, ut putarunt Pal. Nav. Sa, & alii; quia Concilia requirunt absolute dolorem de peccato. Notat tamen Arriag. vix fieri posse, ut quis efficaciter doleat de carentia doloris, & reipsa non doleat de peccato; quamvis enim non experiatur tunc sensibilem dolorem, tamen habebit spiritualem; & ideo putat, hunc talem posse tuto accedere ad hoc Sacramentum.

Dico

Dico secundo: Dolor formalis requisitus ad Sacramentum Pœnitentiæ debet esse simul detestatio peccati: Doctores communius cum Con. d. 1. n. 20. contra Dicast. d. 2. n. 103. & alios putantes, sufficere alterutrum, vel scilicet dolorem, vel detestationem. Ratio est, quia Trid. dicit, Contritionem esse *Animi dolorem, & detestationem*: ergo utrumque requiritur ad valorem Sacramenti. Explico utrumque. Dolor, & detestatio sunt actus odii; sed dolor est tristitia odio habens malum quæ præsens; detestatio est retractatio odio habens malum præteritum, ut olim commissum: utrumque hoc ex Trid. requiritur ad contritionem generice acceptam; ita ut pœnitens per dolorem tristetur de peccato commissio, quatenus est aliquod malum præsens, saltem quia præsens aliquod malum est olim peccasse; sicuti etiam olim bene egisse est aliquod bonum præsens, de quo potest semper gaudere; simul etiam pœnitens per detestationem retractet peccatum, ut olim commissum, ita ut velit, ut illud non commisisset, & efficaciter impediret, si poneretur in circumstantiis, in quibus posset illud impedire. Hinc Beati, qui aliquando in vita peccarunt, habent peccati detestationem, non tamen dolorem, cum sint hujus incapaces, & ideo non possunt habere actum contritionis. Econtra damnati habent dolorem, non tamen detestationem, quia non possunt amplius retractare peccatum, & ideo nec possunt conteri. Ergo homo, ut conteratur, utrumque habere debet; sive demum quod ad detestationem sequatur dolor veluti proprietas, ut putant Cajet. Navarr., Gob. & alii; sive quod inferat detestationem, putant Con. & alii; sive demum quod in hac vita non possumus elicere dolorem, quin sit, vel adjunctam habeat detestationem, nec possumus elicere detestationem, quin sit, vel adjunctum habeat dolorem, ut notat Con. ex D. Thom. 3. p. q. 84. Hinc communis Doctorum sensus est, eum valide absolvi, qui accedit cum dolore formali, licet expresse non cogitet de detestatione, satisque esse, si exercite detestetur peccatum; & ideo contritio perfecta, vel attritio præcipue significantur per dolorem.

Dico tertio: Dolor formalis sufficiens ad Sacramentum pœnitentiæ elici debet ex fide, & spe saltem virtuali: ita communis, & certa Theol. sententia cum D. Thom. Ratio est, quia Trident. *sess. 14. c. 4.* eosdem actus exigit pro dispositione ad Sacramentum pœnitentiæ,

tix, quos *sess. 6. c. 6.* exigit pro dispositione ad baptismum, ubi exigit actum fidei, spei: & ratio ulterior est, quia dolor sufficiens ad Sacramentum poenitentix debet esse supernaturalis, uti est certum; atqui nequit esse supernaturalis, nisi procedat ex fide (sine qua impossibile est placere Deo, ex Apostolo, & Trid. *sess. 6. c. 6.* ideoque D. Thom. in 4. d. 14. q. 1. a. 2. ait *Motum poenitentix precedit actus fidei, quia accedentem ad Deum oportet credere*) uti etiam est certum; & rursus nisi etiam procedat ex spe venix, quod de attritione expresse habetur in Trid. *sess. 14. c. 3.* & de contritione D. Thom. cum communi ait, moraliter fieri non posse, ut voluntas in presentis statu consurgat ad perfectum amorem, qualis est contritio, nisi prius erigatur per spem supernaturalem: ergo ad dolorem sufficientem in Sacramento poenitentix prærequiritur etiam actus fidei, & spei. Dixi, *Saltem virtualis*; nam sufficit actus fidei olim habitus, qui maneat adhuc in aliquo suo effectu, dum elicis dolorem; qui actus olim habitus expresse creditur mysterium Trinitatis, & Incarnationis: D. Thom. cum communi. Similiter sufficit exercite, & veluti experimentaliter cogitare, ac sperare à Deo remissionem, ejusque gratiam per dolorem in Sacramento.

§. II.

Quænam sint qualitates Doloris?

QUALITATES doloris requisiti ad valorem hujus Sacramenti sunt quinque: I. Ut sit liber: II. Efficax: III. Universalis: IV. Honestus: V. Supernaturalis.

I. Hic dolor debet esse liber, & voluntarius, ex Trid. *sess. 14. can. 5.* quia, si homo libere se avertit à Deo per peccatum, libere converti debet ad Deum per dolorem retractativum peccati. Quod verum est, etiam si convertatur ad Deum ex metu gehennæ, & poenarum, ex Trid. cit. cum talis metus non tollat rationem liberi, & voluntarii simpliciter.

II. Debet esse efficax, hoc est excludere debet voluntatem peccandi; quia Trid. citat. dicit, dolorem dispo-
nere ad gratiam in Sacramento recipiendam, si voluntatem peccandi excludat. Hinc male putarunt aliqui apud

apud Carden. ad valorem hujus Sacramenti sufficere, si dolor invincibiliter putetur esse efficax, cum debeat reipsa esse talis; aliter homo non diceretur simpliciter converti ad Deum. Quare peccator debet de peccatis dolere ex toto corde, ex tota anima, & ex totis viribus, non quidem intensive, sed appetiative, quo sensu etiam debet esse summus; quatenus ita appetiat peccatum super omne aliud malum, ut ab eo efficaciter se convertat ad Deum ex toto corde, &c. excludendo omnino à se voluntatem peccandi. Ubi etiam nota primo, quod non ideo dolor dicitur efficax, ex quod faciat, ut nunquam amplius peccetur, sed ideo, quia est talis naturæ, ut quamdiu duret, cum illo componi non possit voluntas peccati, de quo ipse est dolor: Croix num. 668. Nota secundo, Quod talis dolor sufficit, si sit in sola voluntate efficaciter detestante peccatum, adeoque sit pure spiritualis; etiam si non sentiatur in corpore sine lacrymis, &c. quia non est actus appetitus sensitivi, etsi illum comitari soleat aliquando dolor sensibilis, lacrymæ, &c. Debet vero per confessionem, vel aliud signum fieri sensibilis, hoc est externe manifestatus Confessario, ut possit hic valide absolvere; sic enim dolor fit pars Sacramenti, quod est signum sensibile.

III. Debet esse universalis, respectu scilicet mortalium, ita ut se extendat ad omnia mortalia, nondum remissa, quæ sunt in conscientia; quia in hac providentia non remittitur unum mortale sine remissione alterius, & nullum mortale remittitur sine efficaci dolore de illo: Doctores communiter. Non est autem opus descendere ad detestanda singula mortalia, quæ habes in conscientia; sed satis est, si ea universaliter detesteris, quia singulorum expressio requiritur in oris confessione, non in cordis dolore, ut notat Laym. unde, si advertis, te valde alicui crimini propensum, ne elicias actum doloris circa illud peculiare crimen ob periculum, ne illud ex animo detesteris, dum ad illud te reflectis; sed doleas de eo universaliter, & simul cum aliis peccatis, quia sic difficultatem dolendi, vel nullam senties, vel exiguam, ut bene addit Tamb. l. 1. Conf. c. 1. Dixi, Dolorem debere esse universalem respectu mortalium, quæ habes in conscientia; nam non est necesse, ut sit ex motivo universalissimo ad omnia mortalia possibilia; quia non teneris dolere de peccatis, quæ non fecisti; Suar. & alii communiter contra Bon. & alios. Neque urget pa-
ritas

ritas propositi, quod debet esse universalissimum de vitandis imposterum omnibus mortalibus possibilibus; nam Trid. definit, contritionem requisitam ad valorem Sacramenti esse *Dolorem de peccato commisso, cum proposito non peccandi de cætero*; ubi prior pars satis innuit, non requiri dolorem universalissimum, sed tantum de commissis. Notat tamen Dicast, quod si prudenter timeas, ne alia etiam mortalia habeas, quæ non sunt in conscientia, teneris tunc ad dolorem universalissimum, ne exponas Sacramentum periculo carendi suo effectu.

Dubitant hic Doctores, An Sacramentum poenitentiae possit esse validum, & informe, ita ut valeat quidem, sed non producat gratiam, eo quod dolor inculpabiliter non se extendat ad omnia mortalia commissa, necdum remissa: uti esset, si Titius reus furti, & homicidii recorderetur tantum homicidii, & de hoc doleat ex motivo speciali ipsius homicidii?

Respondeo affirmative cum Suar. Henr. Tol. Bon. & aliis plurimis contra Vasq. Con. Laym. Pal. & alios. Quia, quamvis in casu non causetur gratia, cum furtum invincibiliter oblitum, nec virtualiter retractatum, sit obex, ideoque Sacramentum sit informe; tamen huic nulla pars essentialis deest, cum adsit integra confessio peccatorum, quæ sunt in conscientia, & solus dolor possit esse pars hujus Sacramenti, qui per hanc confessionem fieri potest sensibilis: dolor autem de furto, etiam adesset, non posset fieri sensibilis per hanc confessionem; nam poenitens expresse dicit, se non habere aliud peccatum: ergo habetur Sacramentum validum, licet informe; ita ut postea recipiatur etiam gratia, si eliciatur novus dolor ex motivo universalissimo in alia confessione, &c.

Objicies: Trid. *sess. 14. c. 5.* ait, *Reliqua peccata, quæ diligenter cogitanti non occurrunt, in universum eadem confessione inclusa esse intelliguntur*; atqui furtum in casu non intelligitur inclusum in hac confessione ob defectum doloris non se extendentis virtualiter ad ipsum: ergo talis dolor non sufficit ad valorem, &c. Secundo, Idem Trid. *cap. 3. & can. 4.* ait, dolorem quatenus ad plenam, perfectamque peccatorum remissionem ex Dei institutione requiritur, esse partem hujus Sacramenti, & ad ejus valorem requiri. Atqui talis non est dictus dolor, cum non sufficiat ad plenam remissionem peccatorum in Sacramento, ut patet: ergo, &c.

Respon-

Respondeo cum Averf. § 6. Trid. utroque loc. cit. loqui, prout per se, & ordinarie res contingit; explicat enim modum ordinarium, qui est, & procurari debet pro justificatione; ad quod, per se loquendo, requiritur, ut dolor se extendat ad omnia nondum remissa, ne impediatur effectus Sacramenti. At Trid. præscindit ab eo, quod per accidens, & raro contingit, ratione scilicet doloris bona fide non se extendentis ad aliqua peccata; nec ullibi negat, talem dolorem ita restrictum obesse valori Sacramenti, si pœnitens invincibiliter oblitus sit illius furti, vel etiam si putabat, illud esse remissum, aut non esse mortale. ut addit Suar.

IV. Debet esse honestus, ex Trid. *sess. 14. can. 5.* hoc est elicitus ex motivo honesto; qualis non est, si doleas v. g. de ebrietate, quia sic non potuisti occidere hostem; hoc enim est motivum inhonestum: vel quia contraxisti morbum; hoc enim motivum est indifferens: vel quia contraxisti infamiam; nam est motivum humanum: vel quia dedecet virum honoratum; etsi enim hoc sit motivum honestum, est tamen naturale, & ad dolorem in Sacramento requiritur motivum honestum supernaturale, ut mox dicam; idque esse potest quadruplex, vel bonitas Dei, vel turpitudine peccati, vel metus gehennæ, & pœnarum, vel spes gloriæ, & præmii, juxta dicenda c. 3.

V. Debet esse supernaturalis; nam Trid. *sess. cit. c. 4.* ait, esse donum, & impulsus Spiritus Sancti; & *sess. 6. can. 3.* anathema dicit illi, qui asserit, sine Spiritus Sancti inspiratione, & adjutorio posse hominem pœnitere, sicut oportet. Hinc damnatur ab Innoc. XI. hæc Prop. 57. *Probabile est, sufficere attritionem naturalem:* quæ damnatio indefinita excludere videtur etiam attritionem supernaturalem tantum quoad modum; vel tantum extrinsece ratione acceptationis Divinæ, & solum includere dolorem entitative, & substantialiter supernaturalem: Dicast. Croix, & alii communius contra Con. Cajet. & alios. Tunc autem dolor est entitative, & substantialiter supernaturalis, cum procedit ab uno ex quatuor motivis dictis numero antecedenti, non tamen utcumque cognito lumine naturæ, sed ut cognito lumine fidei supernaturalis, quæ proinde essentialiter prærequiritur ad hunc dolorem, tanquam principium supernaturale influens in ipsum: Sic, si quis doleat ex motivo bonitatis Divinæ, ut lumine naturæ notæ, dolor est naturalis, & insufficiens; secus vero, si ex eodem motivo,

tivo,

tivo, ut credito per Fidem: similiter, si doleat ob turpitudinem peccati, ut dissonantis rationi naturali, dolor est insufficientis: secus vero, si ob turpitudinem peccati, ut dissonantis lumini Fidei: quatenus v. g. privat gratia, reddit indignum Christi membrum, &c. ex dicendis fusius infra.

VI. Denique in dolore venialium requiruntur etiam dictæ qualitates, excepta tertia, Nam potest licite, & valide suscipi Sacramentum Pœnitentiæ, etsi dolor non se extendat ad omnia venialia, quæ pœnitens habet in conscientia, vel etiam confitetur. Et ratio est, quia, cum non sit obligatio confitendi venialia, & possit unum etiam per absolutionem remitti sine altero, sequitur, ut possit pœnitens absolvi de uno, de quo dolet, & non de altero, de quo non dolet, etiamsi utrumque confiteatur; aliter timorati passim deterrerentur à confessione venialium, cum facile accidat, ut inter ea sit aliquod, de quo quis efficaciter non doleat: Suar. Henr. Vasq. Hurt. Dian. p. II. t. 5. r. 22. & alii communiter contra Pal. & alios.

Dices: Qui confitetur aliquod veniale, exercite dicit se de eo dolere: ergo, si de eo non doleat, quamvis doleat de aliis, mentitur, adeoque irritat Sacramentum: rursus peccatum, de quo non doles, est materia inepta absolutionis; atqui subicere materiam ineptam absolutioni Sacramentali est mortale; uti etiam Hostiis triticeis consecrandis miscere avenaceam: ergo, &c.

Respondeo: Ad primum, etiam dato, quod sic mentiatur, tamen mendacium est circa rem levem, adeoque ad summum peccat venialiter, neque adeo irritat Sacramentum. Cæterum non mentitur, quia ex praxi, & sensu communi Fidelium intelligitur pœnitens in confessione venialium exercite dicere, se dolere de aliquibus illorum, & ab eis velle absolvi: reliqua vero confiteri ad sui humilitatem, & confusionem, vel ad manifestandam magis suam conscientiam, ut à Confessario dirigatur; uti etiam manifestantur habitus pravi, & inclinationes inordinatæ, quæ non sunt peccata. Ad secundum, nego minorem, & paritatem; nam in consecratione tot sunt Sacramenta, quot sunt Hostiæ, adeoque unaquæque Hostia est materia gravis, quam ut physice distinctam afficit forma consecrationis; at per absolutionem venialium fit unicum Sacramentum, quod sufficienter salvatur in uno veniali rite absoluto: ita Dicast. Rur-

fus

ius verba consecrationis diriguntur ad materiam, quæ absolute determinatur, & demonstratur per pronomen *Hoc*, adeoque de singulis Hostiis dicitur esse Corpus Christi; & ideo, si inter eas sit avenacea non apta fieri Corpus Christi, forma consecrationis fit falsa; at verba absolutionis non diriguntur ad peccata, sed ad pœnitentem, & indeterminate tantum, & in confuso attingunt peccata dicendo: *Quantum in me est, remitto tibi peccata*, quod manet verum, dummodo peccatum, de quo dolet, remittatur: ita Suar.

Ex dictis inferis, quod si doleas solum de venialibus gravioribus, etsi in fine dicas, *De his, & omnibus aliis meis peccatis doleo*, neque mentiris, quia ex communi sensu aliud non vis significare, quam quod doleas de illis, à quibus vis, & potes absolvi. Idem dic, si confitearis multa venialia, & doleas tantum de eorum frequentia, cum sit specialis inhonestas in eorum consuetudine, & propterea facilius possis sic dolere, ut notant Lugo, & alii. Cæterum, si advertas, te non dolere de aliquo veniali, melius tibi consulis, omittendo ejus confessionem: Suar.

§. III.

Quando dolor sit eliciendus?

CERTUM est, dolorem debere elici ante absolutionem, quia secus peccator non esset dispositus ad remissionem peccati: Doctores communiter. Si autem eliciatur in ipsa absolutione, ante tamen finem illius: Tamb. Gob. & alii putant sufficere: negat Lugo; momentque omnes, cavendum esse, ne Sacramentum exponatur periculo frustrationis. Imo Con. Laym. Pal. & alii putant, ne sufficere quidem, si eliciatur post confessionem ante absolutionem; quia, si confessio ipsa non procedat ex dolore, non est Sacramentalis, sed se habet veluti narratio historica, & aliunde dolor postea elicitus nec fit sensibilis per ipsam, utpote antecedentem: & hanc sententiam, utpote in se probabilem, & tutiorem vult Croix sequendam esse in praxi post Prop. 1. damnatam ab Inn. XI. alibi cit. infertque, quod si pœnitens post confessionem eliciat dolorem, debeat iterum se accusare saltem in genere de peccatis antea dictis, quia sic confessionem sufficienter repetit.

Com-

Communior tamen sententia cum Nav. Tol. Valq. Gurt. Dian. Bon. Fagun. Suar. d. 20. s. 4. & aliis plurimis docet, sufficere etiam dolorem elicitum post confessionem ante absolutionem; quod etiam probatur ex praxi Confessariorum, qui audita Confessione conantur efficacibus verbis adducere poenitentes ad dolorem, prout etiam faciendum monet Rit. Rom. §. 12. Ut autem talis confessio differat à narratione historica, satis est, si fiat ex voluntate habendi absolutionem; per quod etiam dicitur Sacramentalis: & similiter dolor postea elicitus sufficienter fit sensibilis ob eam confessionem, ut imperatam à tali voluntate suscipiendi Sacramentum, ad quod requiritur dolor; sit etiam sensibilis per expectationem absolutionis, continuatam genuflexionem, tensionem pectoris, &c. quæ sunt quasi continuata confessio: Suar. Lug. & alii. Neque huic sententiæ obest Prop. damnata; quia etiam dato, quod implicite loquatur de suscipiente Sacramentum (solum enim loquitur explicite de conferente) tamen in casu non sequimur opinionem probabilem, sed probabilissimam ex communi Doctorum sensu, & praxi Confessariorum, & intrinseca ratione; ita ut Abelly dicat, esse in praxi tutam, & Lugo dicat, oppositam sententiam esse singularem, & contra communem Theologorum; & aliunde solum prohibemur sequi opinionem probabilem de valore Sacramenti relicta tutiore, non vero prohibemur sequi opinionem probabilissimam, ut patet ex Prop. 3. Tutioristarum damnata ab Alexand. VIII. *Non licet sequi opinionem vel interprobabiles probabilissimam,*

Quæres primo, An dolor elicitus ante confessionem, ut sit sufficiens ad Sacramentum, debeat esse elicitus ex intentione confitendi?

Respondeo, Plures Doctores cum Lug. Averf. Regln. Tamb. Gob. Moya, & aliis putare, satis esse si per voluntatem consequentem referatur ad confessionem faciendam, quod Arriaga dicit esse certum. At contra Bon. Præp. Dicast. & alii etiam plurimi docent, quod debeat elici ex intentione confessionis, quia alias non esset actio Sacramentalis, nec pars Sacramenti; sicuti neque esset Sacramentalis ablutio facta sine intentione baptizandi, quamvis immediate post referretur ad baptismum, & proferatur forma. Hæc secunda sententia videtur probabilior, adeoque in praxi sequenda: addit tamen Pallav. quod, si dolori conjunctum sit desiderium
justifi-

justificationis, ut communiter accidit, tunc jam adest sufficiens voluntas confitendi saltem mortalia, quia horum confessio ex dictis q. 1. c. 2. est necessaria necessitate medii, vel in re, vel in voto.

Quæres secundo, Quamdiu ante confessionem elici possit dolor sufficiens ad illam?

Respondeo, Non opus esse, ut dolor physice per se ipsum coexistat cum confessione; quia hoc Sacramentum imitatur iudicium forense, in quo sententia sequi potest diu post accusationem, processum, & confessionem rei; & ideo etiam differt ab aliis Sacramentis, quorum formæ plerumque significant materiam suam actu adesse præsentem. Satis ergo est, si dolor moraliter coexistat confessioni, hoc est ita existimetur perdurare, ut Pœnitens ex vi illius censi possit adhuc pœnitere, dum absolvitur; quia sic constituit unum moraliter cum absolutione, eritque pars Sacramenti: Doctores communiter. Tandem autem dolor perdurare dicitur moraliter, quamdiu perdurat in aliquo suo effectu: ut si quis ex vi ipsius jam elicitus pergat examinare conscientiam, manere ante confessionale expectare locum confitendi, &c. sic enim dolor ille præteritus manet virtualiter in ejusmodi actionibus, utpote elicitis vi ipsius ab actu quodam tenui, & imperceptibili in mente relicto; et si per plures horas dolor ille anteceffit: ut dicimus de intentione virtuali in celebrante.

Hinc Moya dicit, sufficere dolorem, si duabus, vel tribus horis præcedat confessionem: Tamb. si toto die antecedenti: Gob. si etiam duobus diebus: Hurt. si quatuor, aut quinque, aut etiam pluribus diebus: Tancred. si etiam per mensem; & aliqui apud Dian. pag. 3. t. 4. r. 116. si etiam per plures annos, dummodo non sit retractatus. Verum ex dictis patet, statui non posse certum tempus, sed requiri, ut perseveret moraliter, seu virtualiter in aliquo ab eo relicto, ordinante cæteras actiones ad confessionem faciendam. Quare dictæ opiniones deserviri possunt, ut si quis post signa doloris incidat in amentiam, delirium, &c. absolvi possit, ac debeat, saltem sub conditione, etiam post multum tempus. Cæterum dolor antecedens non sufficit ad confessionem, si fit notabiliter interruptus, vel retractatus: v. g. si post illum convertas te ad aliud negotium omnino diversum; in quo casu, quamvis positive nondum dimiseris voluntatem confitendi, tamen pro praxi breviter

R. P. Nicol. Mazzotta Theol. Mor. Tom. III.

renovandus est dolor. A fortiori, si retractetur dolor de mortalibus, quod fit per quodcumque mortale postea commissum, quia sic destructum est jam propositum non peccandi de cætero. Si autem quis unico actu doluit de mortalibus simul, & venialibus, & postea venialiter peccat, putant Lug. Arr. Dicast. Pallav. Tamb. & alii communiter, dolorem illum non revocari quoad mortalia, quia erat virtualiter multiplex, & ideo remanet voluntas non peccandi graviter: similiter, si uno actu doleas de multis venialibus, & postea committas unum eorum saltem levius, non censetur revocari quoad reliqua: Doctores cit.

Quæres tertio; An idem dolor physice præteritus possit sufficere pro pluribus absolutionibus?

Respondeo affirmative, dummodo fiat intra tempus, quo censetur dolor ille moraliter perseverare: v. g. si quis statim post absolutionem addat novum peccatum oblitum, & iterum absolvatur sive ab eodem, sive ab alio Confessario: & similiter, si quis instante morte absolvatur nondum integre confessus, & postea remittente periculo compleat confessionem, potest iterum sine novo dolore absolvi: Ledes. Sal. Escob. Henr. Averl. Arr. Platel. Dian. Dicast. Tamb. Illf. & alii communiter, idque indubitatum apud Doctores inquit Moya; & ratio est, quia sic dolor perseverat virtualiter in aliquo suo effectu, quamvis tenui, & imperceptibili, & per novam confessionem ordinatur tanquam nova materia proxima ad novam absolutionem. Neque obstat Prop. cit. damnata ab Inn. XI. quia hæc sententia est probabilissima, quidquid dixerit Croix.

C A P U T II.

Quid de Contritione Perfecta?

CONTRITIO perfecta, prout distinguitur ab attritione, est *Dolor, & detestatio de peccatis ex motivo charitatis*, hoc est ex bonitate divina secundum se digna, ut diligatur, & ita à contrito dilecta. Hinc Actus Contritionis est formaliter, vel saltem præsuppositive amor Dei perfectus; unde à Trid. *sess. 14. c. 4.* vocatur *Contritio charitate perfecta*, & simul est odium peccati, quia Deo malum est, adeoque super omnia mala. Sed explananda latius sunt hæc duo, *Motivum Contritionis, & Odium peccati super omnia.*

§. I.

De motivo Contritionis.

PUTARUNT aliqui apud Suar. d. 4. s. 2. n. 13. Contritionem posse procedere ex motivo Religionis, vel iustitiæ, vel alterius virtutis moralis respicientis Deum; adeoque ad eam eliciendam sufficere detestari peccatum, quia est contra Dei cultum, contra Divinum jus proprietatis, &c. Sed Vasqu. & alii merito vocant id erroneum; Primo, Quia ex Trident. supra cit. Dolor conceptus ex turpitudine peccati non est contritio, de qua loquimur, sed proprie Attritio; atqui dolor conceptus ex motivo Religionis, Iustitiæ, &c. est conceptus ex turpitudine peccati; peccatum enim est turpe, quia opponitur honestati Religionis, vel aliis virtutibus moralibus respicientibus Deum, etiam præscindendo ab omni pœna: ergo, &c. Secundo, Quia, ut bene arguit Gormaz num. 267. contritio est odium peccati super omnia mala simpliciter, ita ut homo per illam potius eligat suam annihilationem, quam Dei offensam; atqui per actum ex motivo Religionis hoc nequit eligere; cum per talem virtutem nequeat dicere: *Volo annihilationem mei, ut existat cultus Divinus à me ponendus*; hoc enim fert contradictionem: ergo, &c.

Idem dicendum est, si doleas ex motivo gratitudinis, nempe, quia offendisti Deum, à quo summa beneficia Creationis, Redemptionis, &c. acceperis; quia non habes pro objecto bonum Dei, sed honestatem gratitudinis, nec proinde detestaris peccatum super omnia, seu in quantum est summe detestabile; est enim detestabilius, in quantum opponitur Deo secundum se, quam in quantum opponitur gratitudini, obedientiæ, &c. Gobat. tr. 6. num. 60. Lug. & alii passim. Itaque motivum unicum contritionis perfectæ est sola Dei bonitas secundum se, ita ut doleas, quia offendisti Deum summum in se bonum summo amore dignissimum, cui servire debueras propter seipsum, suamque summam amabilitatem, seu perfectiones infinitas, etiamsi nihil beneficiorum ab eo accepisses, aut speraturus esset. Atque hic actus dicitur à Tridentino *Contritio Charitate perfecta*; habet enim pro fine Deum secundum se dilectum amore, amabili, ac benevolentia; & non ut bonum contrito; quia sic esset amor concupiscentiæ, qui tenderet

ret in Deum, in bonum sibi, adeoque non esset amor, & dolor super omnia simpliciter. Porro contritio perfecta, uti etiam amor Dei perfectus, justificat peccatorem ante absolutionem, juxta dicta q. 1. c. 1. cum sit etiam Sacramentum in voto.

Infers primo, Contritionem debere se extendere ad omnia mortalia, quia est ex motivo excludente omnia. Non tamen requiritur, ut se extendat ad omnia formaliter, ita ut contritus debeat singula detestari per singulos actus, aut saltem uno actu omnia distincte tunc cognita, putarunt Sylv. Can. Medin. & alii apud Vasq. & Dian. p. 3. t. 4. r. 118. quia nec id est moraliter possibile, præsertim peccatori innumeris peccatis onusto; nec opus est antecedenter omnia recogitare, ut patet in Publicano, Zachæo, & Latrone in Cruce, qui subito proruperunt in actum contritionis perfectæ; nec aliquando expedit singula considerare, ob periculum infirmandi dolorem, juxta dicta cap. antecedenti. Imo nec requiritur, ut dicas, *Detestor omnia mea peccata. &c.* sed satis est, si uno eorum distincte cognito, doleas de illo ex motivo bonitatis Divinæ, quia, quamvis talis actus expresse non tendat ad alia, quorum es etiam reus, tamen ratione motivi universalissimi virtualiter se extendit ad omnia, & singula mortalia, causatque proinde remissionem omnium: quod autem contra id objicitur, ex Catec. Rom. c. 6. est consilii, non præcepti: Doctores communiter cum Suar. d. 3. l. 6.

Infers secundo, Non opus esse, ut talis contritio se extendat etiam ad venialia; quia ex motivo bonitatis Divinæ haberi potest dolor, & detestatio de illis tantum peccatis, quæ pugnant cum amore Dei amicabili, quæ sunt sola mortalia. Neque obstat, quod summa Dei bonitas sit motivum de se universale etiam ad detestanda venialia, & mereatur talem appretiationem sui, vi cuius excludatur etiam affectus ad illa; nam est utique tale secundum se, sed non semper æque universaliter movens; cum ex eo possit voluntas creata detestari tantum, quidquid solvit amicitiam Dei, & tunc contritio se extendit ad sola mortalia; vel quidquid plene deliberate fit contra Deum, & tunc contritio se extendit etiam ad venialia deliberata; vel demum quidquid aliquo modo displicet Deo, & tunc contritio se extendit etiam ad venialia subreptitia, estque omnium perfectissima, & in praxi ponenda, qui enim ad hanc non aspirat, vix perveniet ad prædictas: Croix num. 739.

Simi-

Similiter bonitas Dei est quidem dignissima tantæ appretiationis, vi cuius excludatur affectus etiam ad quæcunque venialia; at hinc non sequitur, quod illam digne non appretiet, qui non excludit etiam venialia: quamvis enim non appretiet, quantum meretur, tamen simpliciter digne appretiat, quia potius vult subire omnia mala, quam illam, ejusque amorem amicabilem deserere.

§. II.

De odio peccati super omnia.

CONTRITIO perfecta detestari debet peccatum, ut malum Deo, adeoque super omnia simpliciter mala creata, ita ut contritus debeat esse saltem virtualiter, & implicite ita comparatus, ut potius velit omnia omnino bona amittere, etiam vitam, gloriam, felicitatem, &c. Item omnia simpliciter mala subire etiam gehennam, sui annihilationem, &c., quam peccare. Et ratio est evidens, quia alioquin nec Deum appretiat super omnia, nec odio haberet peccatum appretiative super omnia, & consequenter convinceretur, non amare bonitatem Dei secundum se, sed ut bonam sibi, vel aliis. Itaque homo vi actus contritionis pluris æstimat malum, quod per suum peccatum factum est Deo, quam quodcunque malum sui, vel totius universi; & similiter pluris æstimat reparare hoc malum, quam comparare sibi quodvis bonum, postponitque illi omnem suam felicitatem, etiam vitam, etiam æterna gaudia.

Dixi *Saltem virtualiter, & implicite*; nam non est opus, imo multis non expedit, facere comparisonem explicitam inter peccatum, & alia mala; cum enim hæc plerumque à nobis magis sensibilibus cognoscantur, & vivacius terreant, contingere posset, ut eorum expressa consideratio impediret efficacem detestationem peccati, ut notant Doctores communiter cum D. Bonav. in 4. d. 16. a. 2. q. 1. ideoque Tambur. l. 1. Conf. c. 1. num. 6. monet Confessarios excitantes pœnitentem ad contritionem, ne descendant ad particularia; quæ Dei sunt amoris postponenda: v. g. non oportet dicere, *Super divitias, filios, honorem, vitam, &c.* sed satis est dicere, *Super omnia Deum diligo, propter quem omnia peccata detestor, & execror.* Imo addit Croix num. 732., neque ad contritionem requiri, ut quis virtualiter, & implicite dicat, se malle infernum, quam Deum offendere, quia

non est possibilis casus, quo quis ad vitandum infernam indigeat peccato: hinc foret potius inutile se vexare in ejusmodi comparationibus, cum prudentis non sit conditionate deliberare de quibusdam eventibus præter intentionem omnis virtutis occurrentibus. Est itaque factis, ut voluntas contrita sit ita disposita, ut non sit desertura Deum pro quovis alio suo bono, sed potius electura sibi quodvis malum, si necessarium foret ad vitandam Dei offensam, quia Deo malum est.

Quæres, An per contritionem remittatur non solum peccatum, verum etiam tota pœna etiam temporalis?

Respondeo, Etsi multum pœna temporalis remittatur, non tamen semper tota hæc pœna, ex Trident. *sess. 6. c. 14. can. 30.*, & *sess. 14. de Pœnit. c. 8. & can. 12.* Sic etiam ob contritionem remissum fuit David adulterium, & homicidium, sed in pœnam mortuus est infans ex adulterio natus 2. Reg. 12. Putant tamen Suarez, d. 10. f. 3. Lug. & alii, cum culpa semper remitti aliquid pœnæ etiam temporalis: sed manet incertum, quam diuturna pœna temporalis per se loquendo maneat persolvenda post remissum quodvis mortale.

C A P U T III.

Quid de Attritione?

ATTRITIO est Dolor; & detestatio peccati non ex motivo charitatis, sed alterius virtutis moralis, ideoque vocatur à Tridentino *Contritio imperfecta*. Itaque videnda sunt Primo ejus motiva: Secundo, An se sola sufficiat ad justificationem in Sacramento Pœnitentiæ, an vero requiratur etiam contritio, vel amor benevolus Dei saltem remissus?

S. I.

De motivis Attritionis.

HÆC enumerantur à Trid. *sess. 14. c. 4.* Et Primum est, *Turpitude peccati*: Secundum *Gehennæ*, & pœnarum metus: Tertium *Amisio præmii*, seu gloriæ, quod tertium, quamvis explicite non dicatur à Trid. cit. implicite tamen dicitur, ut inferunt Doctores communissime; nam ad gehennam pertinet etiam pœna damni, quæ est amisio Gloriæ, & item Gratia, cui debebatur Gloria. Itaque

I. Tur-

I. Turpitude peccati est inhonestas, quam habet peccatum relate ad legem Dei prohibentem, & ad virtutem, contra quam peccatur: item ad naturam rationalem, & ad rectam rationem, dummodo hæc saltem confuse concipiantur ut intimantes legem Dei. Inest etiam omni peccato realis turpitude, divinæ offensæ, irreverentiæ, ingratiitudinis, inobedienciæ, temeritatis, &c. quæ ideo dicuntur motiva communia, ac præterea inest cuivis peccato specialis, ac propria turpitude per oppositionem specialem honestati virtutis, quod proinde dicitur motivum speciale. Attritio ex aliquo prædictorum motivorum pertinet ad virum ingenuum; debet tamen esse supernaturalis, juxta dicta cap. 1. ita ut ejus motivum cognoscatur lumine Fidei, puta, ut proprium virtutis moralis elevantis hominem ad statum supernaturalem, ut inquit Suar. d. 5. s. 2. & sic ex inspiratione Spiritus S. ipsa attritio eliciatur.

An autem detestatio peccati ex motivo hujus turpitudinis, quod scilicet sit contra Deum auctorem naturæ, possit esse supernaturalis, & sufficiens? Est dubium. Negant Suar. Con. & alii, quia hic actus respiciens tale motivum naturaliter cognoscibile, non potest esse, nisi naturalis. Affirmant Scot. Ripal. Lug. & alii, quia actus etiam ex motivo naturali potest esse supernaturalis ex auxilio Dei supernaturaliter influente. Equidem, cum utraque sententia sit probabilis, censeo, priorem in praxi tenendam, ne exponatur Sacramentum periculo frustrationis, ex Prop. 1. damnat. ab Inn. XI. supra recensita.

II. Metus gehennæ esse potest motivum detestandi mortale ob vitandas æternas pœnas, Dei inimicitiam, perpetuum cum dæmonibus consortium, &c. Item metus pœnarum esse potest motivum detestandi venialia ob pœnas Purgatorii, ob remorsus conscientiæ, anxietates, scrupulos, ariditates, &c. Atque hæc attritio pertinet ad servum, quia est ex metu; sed, quamvis sit servilis, non est tamen serviliter servilis, cum excludat voluntatem peccandi etiam conditionatam, ut infra explicabimus. Si quis vero doleat de peccato ob metum infamiæ, ærumnæ temporalis, infirmitatis, mortis infligendæ à Judice, &c., communiter non est attritio disponens juxta Trid. ad Sacramentum pœnitentiæ, quia, cum eliciatur ex motivo naturali, est communiter naturalis; ideoque cum ea stare possit voluntas interna peccandi

saltem conditionate, si non ferret infamiam, ærumnas, &c. At, si quis doleat de peccato ob metum earundem peccatorum temporalium hujus vitæ, ut infligendarum à Deo vindice peccati, Con. Hurt. Suar. & alii communiter dicunt, sufficere pro attritione, quod etiam indubitatum dicit Gob. n. 47., quia sic est dolor, & detestatio peccati ob malum, prout infligendum à Deo; adeoque cum respectu ad Deum offensum, & quidem lumine fidei cognitum, ut supponitur; & dolor ita excitatus ex motivo respiciente Deum sine dubio, inquit Hurtad. absterret, & avertit animum à quocunque peccato: ergo &c. satis est pro attritione saltem venialium, cum sic esse possit honesta, supernaturalis, & efficax. Quæ sententia est probabilissima auctoritate, & ratione, ita ut Gob. dicat indubitatum, & Arriag. omnino certam: quare non subiacet Prop. i. damnatæ ab Inn. XI., juxta dicta c. i.; quidquid dixerint Can. Pasq. Croix, & alii.

III. Spes præmii, & gloriæ esse etiam potest motivum attritionis, seu detestandi mortale, eo quod per illud amissa sit vita æterna, æterna gaudia, jus ad gloriam, item gratia, & amicitia cum Deo, virtutes supernaturales, &c. item detestandi venialia, quia per ea redditur homo indignus multis gratiis actualibus, speciali protectione Dei, fervore spiritus, singulari gloria, vel gaudio accidentali in Cælo, &c. Attritio ex his motivis pertinet ad mercatorem, quia oritur ex spe, supernaturali tamen, ideoque & ipsa esse potest honesta, supernaturalis, & efficax, excludens voluntatem peccandi etiam conditionate, juxta infra dicenda.

Ex dictis infero primo, Attritum ex quocunque ex tribus motivis expositis dolere, ac detestari peccatum, tanquam Dei offensam; ideo enim dolet, quia Deum offendit, à quo scilicet, vel placabili sperat gloriam, & gratiam, vel vindice timet gehennam, & pœnas, vel domino virtutum, horrorem haurit suæ turpitudinis, & dissonantiæ. Habet ergo pro objecto sui doloris bonitatem quidem Dei, non tamen secundum se, & ut finem *Cui*; sed ut bonam sibi, ita ut ipsemet dolens sit finis *Cui* talis doloris; adeoque, etsi doleat, se Deum offendisse, dolet tamen ultimate, non quidem positive, sed negative, ob bonum sui, & in hoc attritio differt à contritione, quia hæc respicit bonitatem Dei, secundum se, & in finem *Cui*.

Infero secundo, Attritum detestari peccatum super omnia mala sibi; quia ipse est finis *Cui*. Hinc attritus non detestatur peccatum super omnia mala simpliciter, sed cum addito, v. g. qui odio habet peccatum ex motivo inferni apprehensi cum reatu condignitatis ad illum, eligeret potius infernum sine tali reatu, quam peccatum, quod essentialiter fert talem reatum; licet non esset per illam attritionem positive etiam dispositus, ut ex odio inferni etiam apprehensi sine tali reatu eligeret potius infernus, quam peccatum; sed ab hoc præscindat; cum non sit contra, sed supra suum motivum, de qua re fusius §. sequ.

§. II.

De sola attritione absque contritione, aut amore formali Deo.

CERTUM est, attritionem se sola non sufficere ad justificandum peccatorem extra Sacramentum pœnitentiæ: videndum, an se sola sufficiat ad justificandum in hoc Sacramento, ita ut peccator ex attrito per Sacramentum fiat contritus, hoc est justificatus ejus valore, & gratia?

I. Negarunt olim Magist. Victor. Rich. Bonav. Alens. & Okam. apud Suar. d. 20. s. 1., putantes, attritionem se sola non esse sufficientem, & proximam dispositionem ad hoc Sacramentum, sed necessariam omnino esse contritionem. Sed hæc sententia communissime censetur certo falsa: Primo, quia Sacramentum pœnitentiæ ex communi sensu Ecclesiæ dicitur Sacramentum mortuorum, & nunquam esset tale, si necessario prærequireret contritionem, quæ per se ante Sacramentum vivificat; Secundo, quia cap. *Si Presbyt. 26. q. 61.* Jul. Pap. dicit: *Si Presbyter pœnitentiam morientibus abnegaverit, erit reus animarum:* quod non esset verum, si ad absolutionem necessaria esset contritio; nam, si contritio præcessit, adhuc sine absolutione moriens salvabitur: si non præcessit, adhuc cum absolutione per adversarios damnabitur: ergo nullatenus Presbyter dici posset reus animarum.

II. Negant hodie Jansen. Esti. Molan. Macar. Haverman. Dalaverdure, Farvaques, Castr. Le Drau, & nonnulli alii Doctores Lovanien. apud Plarel

num. 694. putantes, sufficere quidem in Sacramento pœnitentiæ attritionem, dummodo tamen ei adnectatur aliqualis amor formalis, quo diligatur Deus secundum se: hunc autem amorem nolunt debere esse perfectum, quia sic se solo justificaret extra Sacramentum: quare requirunt amorem quendam saltem imperfectum (quem vocant amorem Dei initialem) sive quia movetur simul ex divina bonitate secundum se, & simul ex metu gehennæ, per quod deficit à contritione perfecta, qua unice movetur ex Dei bonitate; sive quia est amor debilis, & remissus, & non ex toto corde, prout requiretur ad justificationem extra Sacramentum, & pro hac sententia Delaverdure citat ex Thomistis Cajet. Victor. Contenson., & ex Soc. Jesu Tol. Comitol. Filluc.

Dico: Attritio, etiamsi nullam involvat formalem dilectionem Dei secundum se, est sufficiens dispositio ad justificationem in Sacramento pœnitentiæ: ita communissima Doctorum sententia apud Platel. Putean. Becan. Gorm. & Lug. d. 5. num. 233., exceptis paucis supra citatis, quorum etiam aliqui apud Pallav. canunt palinodiam.

Ratio desumi potest, Primo, ex Trid. *sess. 14. c. 4.* ubi satis aperte id declarat; ait enim, quod attritio, *Quæ ex turpitudine peccati, vel ex gehennæ, & pœnarum metu concipitur, si voluntatem peccandi excludat cum spe veniæ . . . quamvis sine Sacramento pœnitentiæ per se ad justificationem perducere peccatorem nequeat, tamen eum ad Dei gratiam in Sacramento pœnitentiæ impetrandam disponere.* Satis ergo per Trid. est, si attritio excludat voluntatem peccandi, & includat spem veniæ, ut disponat ad gratiam in Sacramento; atqui hoc totum habet attritio, etiamsi nullam involvat formalem dilectionem Dei secundum se: ergo, &c. Neque dicas, Trid. loqui de dispositione remota; nam hoc habet attritio etiam independentem à Sacramento: loquitur ergo de dispositione proxima ad impetrandam gratiam in Sacramento. Secundo, ex absurdo; si enim ad Sacramentum pœnitentiæ requiretur semper aliqua dilectio Dei secundum se, semper haberetur justificatio ante Sacramentum: nam ex Scripturis huic dilectioni universim promittitur justificatio, ut 1. Joan. 8. *Omnis, qui diligit, ex Deo natus est;* & Joan. 14. *Qui diligit me, diligetur à Patre meo.* Nec usquam in Scripturis limitatur hæc promissio ad dilectionem intensam, vel

vel excludentem aliud commotivum distinctum à bonitate divina, & quidquid in contrarium dicitur, arbitrarie dicitur; sive enim dilectio Dei secundum se sit remissa, sive intensa, semper est ejusdem speciei ex motivo suo formali, ex quo semper habet, ut appreciative ex toto corde amet Deum super omnia simpliciter, ideoque semper sufficiat ad justificationem: hinc *Quicumque parvus sit dolor, dummodo ad contritionis rationem sufficiat, omnem delet culpam*, ut inquit D. Th. in 4. d. 17. q. 2. Neque obest, quod Catech. Rom. c. 7. requirat contritionem vehementem, acrem, & intensam; nam seipsum explicat dicens, *Omni- bus rebus Dei amorem anteponendum esse*; quasi dicat: contritionem debere esse vehementem, &c. hoc est ex genere suo maximam appreciative in præferendo Deum omnibus rebus, quod utique habet ex objecto formali, etsi ipsa non sit intensissima. Similiter neque obest justificationi extra Sacramentum, si dilectio Dei secundum se sit simul dilectio sui ob metum pœnarum, vel spem præmii. Nam, sive non admisceat, sive admisceat etiam hæc motiva attritionis, semper stat, quod, prout procedens ex motivo charitatis, sit vera, & formalis dilectio Dei secundum se, ac super omnia simpliciter: ergo, ut justificet, non est necesse, ut positive excludat consortium alterius motivi, & unice eliciatur ex motivo charitatis: & ratio à priori est, quia nullus actus supernaturalis per se pugnat cum actu charitatis perfectæ. cum omnes sint ex impulsu Dei, qui in se charitas est, & Deus non pugnet cum seipso. Quod autem dicitur Joan. 14. *Perfecta Charitas foras mittit timorem*, Patres communiter intelligunt de timore immoderato, inordinato, & serviliter servili, cujusmodi non est timor supernaturalis.

Objicies primo: Trid. *sess. 6. c. 6.* requirit ad Sacramentum pœnitentiæ actum, *Quo Deum, tanquam omnis justitiæ fontem, diligere incipiamus*: ergo præter actum attritionis requirit etiam dilectionem Dei.

Respondeo, Distinguendo consequens, requirit dilectionem Dei secundum se, nego; dilectionem Dei, ut est bonum nobis, conc. Nota diligenter verba Trid. non enim dicit, requiri actum, quo Deum *diligant*, sed quo *diligere incipiant*, atqui incipiunt diligere Deum per puram attritionem ex metu gehennæ, & pœnarum,

rum, qui est actus timoris Dei vindicis, ut expresse habetur Eccl. 15. *Timor Dei initium Dilectionis ejus*: ergo, &c. Idem est de attritione ex spe præmii, & gloriæ, qua diligimus Deum, ut bonum nobis, quod expresse asserit Trid. illis verbis: *Tanquam omnis justitiæ fontem*, id est gratiæ justificantis. Igitur, si per dilectionem Dei initialem intelligant adversarii dilectionem Dei, ut est bonum nobis, hæc utique imbibitur in ipsa attritione supernaturali, qua certe incipimus Deum diligere, quatenus per eam amamus Deum, ut bonum nobis, & sic per eandem impetrata gratia justificationis in Sacramento disponimur ad postea diligendum Deum, ut in se bonum, seu amore formali charitatis. Si vero intelligant dilectionem Dei secundum se, gratis omnino eam requirunt ad valorem Sacramenti; cum neque eam eruant ex Trid., neque ex ullis Scripturæ locis; quod enim dicitur 1. Jo. 3. *Qui non diligit, manet in morte*, intelligi debet de charitate habituali, non actuali; aliter infantes post baptismum essent in mortē; unde etiam patet, sententiam nostram, tum auctoritate Trident., tum communi sensu Doctorum, tum etiam communi usu fidelium, esse probabilissimum; imo & moraliter certam; adeoque tutam in praxi, & oppositam valde tenuiter probabilem.

Dices: Alex. VII. vetuit sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, ne quis alterutram ex his sententiis *Audeat alicujus censuræ, alteriusve injuriæ, aut contumeliæ non taxare*: ergo judicavit, sententiam oppositam adhuc esse probabilem; & cum ejus decretum fuerit post Trid., sequitur pariter, quod post Tridentinum nihil sit assertum pro nostra sententia.

Respondeo. Nego consequentiam: nam Pontifex ab hoc præscindit, & expresse dicit, se prohibere, &c. ut compescantur dissidia, quæ violant charitatem, & pacem. Cæterum non est censura theologica dicere aliquam opinionem esse improbabilem, cum sic tantum sit dicere, quod careat gravi fundamento; sed esset censura dicere, quod sit *Temeraria*, &c. quod non dicimus. Quod autem tale decretum sit post Trid. solum infert, quod à Trid. nihil sit assertum authentice per claram definitionem in Canonibus: non tamen quod nihil sit assertum doctrinaliter in Capitibus, ex quibus moraliter certe licet inferre nostram sententiam.

Objicies secundo rationem, *Detestatio peccati ex solo metu gehennæ tacite, habet adjunctum hunc affectum:*

Peccarem, si gehenna non esset, qui utique est affectus malus: ergo, ut attritio sit honesta, & supernaturalis, requirit etiam dilectionem Dei secundum se: Secundo, Detestans peccatum ex solo metu pœnæ non curat de hoc, quod peccatum sit malum Deo, sed tantum, quod sit malum sibi, adeoque tacite dicit, *Non detestarer, si tantum esset malum Deo*, quod certe est affectus pravus: ergo, &c.

Respondeo, Nego utrumque antecedens, utpote damnatum à Trid. *sess. 14. c. 5.* contra Lutherum; & iterum ab Alex. VII. Prop. 14. quæ sic habet: *Timor gehennæ non est supernaturalis*; & expressus Prop. 15. *Attritio, quæ ex gehennæ, & pœnarum metu concipitur, sine dilectione benevolentia Dei propter se non est bonus motus, & supernaturalis*; quæ propositio fuit Baji, Jansen. & aliquorum Rigoristarum: & ratio damnationis etiam est, quia, qui detestatur peccatum etiam ex solo metu gehennæ, ex hoc ipso excludere debet omnem voluntatem peccandi, tum absolutam, tum conditionatam; si enim tacite habeat hanc voluntatem conditionatam, *Peccarem, si gehenna non esset*, hæc voluntas est peccatum, ut patet, adeoque fert gehennam. Idemque est, si tacite habeat hanc voluntatem, *Non detestarer, si tantum esset malum Deo*. Neque dicas, cessante motivo detestandi, cessat detestatio: ergo, si cessaret metus pœnæ, non detestaretur peccatum: ergo virtualiter dicit, *Non detestarer, si non esset pœna*; ut etiam patet in eo, qui projicit merces ex metu naufragii. Nam contra, nego secundam consequentiam. Cessante metu pœnæ, solum infertur, quod tunc non detestaretur peccatum ex tali motivo, at neque positive infertur, quod tunc non detestaretur ex alio motivo per alium actum, cum ab hoc præscindatur; neque ullatenus infertur, quod nunc virtualiter dicat, *Non detestarer, si non esset pœna*; si enim hoc virtualiter diceret, sibi contradiceret. Paritas non est ad rem: voluntas conditionata retinendi merces non impedit, quominus reipsa projiciat merces, & sic evadat naufragium; at voluntas conditionata retinendi peccatum, si non esset pœna, est novum peccatum, & reatus novæ pœnæ; & ideo nequit haberi in eo, qui detestatur peccatum ex metu pœnæ. Neque replices: qui odit peccatum ex metu pœnæ, magis odit pœnam, quam culpam; hoc autem non videtur adeo ordinatum, nisi etiam accedat dilectio Dei; quia se solo
videtur

videtur non curare de hoc, quod peccatum sit malum Deo. Nam contra: inordinatum non est plus fugere pœnam, quam culpam, si simul reipsa plus fugiatur culpa, quam pœna, quod hic fit; nam attritus odit quidem magis pœnam, quam culpam, in quantum ex odio pœnæ movetur ad odium culpæ; at sub alia ratione magis odit culpam, in quantum ordinat odium pœnæ ad odium culpæ, eoque utitur tanquam medio ad odium culpæ; & ideo, si minus signate, exercite saltem curat, quod peccatum sit malum Deo.

Objicies demum: Nemo adultus est dispositus ad habitum fidei, vel spei, nisi præcedat actus fidei, vel spei: ergo neque ad habitum charitatis, nisi præcedat aliquis ejus actus; & confirmatur: qui offendit Principem, non videtur dispositus ad ejus amicitiam, si petat veniam, dicens, illam petere unice ex metu: ergo, &c.

Respondeo, Conc. consequentiam, si loquamur extra Sacramentum; at in Sacramento Deus ex meritis Christi confert attrito habitum charitatis, & gratiæ, ut clare eruitur ex Trid. Ad Confirmationem, peccator per attritionem non est utique ex se dispositus, &c. at ex benignitate Dei est rite dispositus, ut in Sacramento includente merita Christi recipiat Dei amicitiam.

Infers ex dictis contra Card. Sot. & Nav. neque requiri, sive ad valorem, sive ad fructum Sacramenti, contritionem putatam, ita ut pœnitens, etsi reipsa non sit contritus, prudenter tamen putet, se esse contritum. Si enim attritio ex voluntate Christi sufficit, nulla est ratio requirendi talem existimationem; cum hæc potius sit error, quem non est credibile à Christo specialiter requiri ad valorem, vel fructum Sacramenti.

CAPUT IV.

Quid de Proposito?

PROPOSITUM est *Voluntas non peccandi de castro*, & hoc requiritur ad justificationem, sive intra sive extra Sacramentum, cum sit pars essentialis contritionis generice acceptæ, ex Trident. *sess. 14. c. 4.* Agendum de Proposito I. Quoad mortalia: II. Quoad venialia.

§. I.

De Proposito quoad mortalia.

QUOAD mortalia propositum esse debet Efficax, Firmum, & Universale. Itaque

I. Efficax est, si absolute excludat voluntatem peccandi mortaliter, dicendo *Volo, & decerno imposterum non peccare, omnemque occasionem proximam peccandi deferere.* Quare non sufficit velleitas; quia hæc est actus conditionalis, qui non excludit absolute, & simpliciter voluntatem peccandi, ut requiritur ex Trident. cit. Si ergo Consuetudinarius dicat: *Vellem utique abstinere imposterum à relapsu, sed non possum absolute velle sine his voluptatibus vivere,* non est dispositus; nam debet ita efficaciter velle, ut malit potius his carere, imo & omne malum generatim perpeti, quam iterum relabi: Nav. Suar. d. 20. s. 4. & alii communiter, quidquid dixerint Viçt. Ledef. Con. Cajet. & alii.

Objicies: Propositum non potest esse efficax, nisi habeat adjunctam spem aliquam non relabendi; sed multi peccatores, præsertim consuetudinarii, hanc spem habere non possunt, cum nequeat illis apparere tale objectum, ut moraliter possibile, & probabiliter futurum, ut requiritur ad spem: ergo, &c.

Respondeo: Primo, nego majorem; nam D. Petrus post revelationem Christi de sua negatione non poterat sperare oppositum, & tamen tenebatur proponere, se non negaturum; sufficit ergo ad propositum, ut adsit desiderium efficax cavendi mortale, dicatque efficaciter, *Quantum in me est, illud absolute, & simpliciter nolo, etsi non adsit spes, &c.* Secundo, Omnia majore, nego minorem; quamvis enim intellectus judicet, & voluntas timeat, se relapsuram, tamen ideo debet pro adjutorio recurrere ad Deum, sicque potest erigi ad spem aliquam de hoc, quod mediante Dei adjutorio non relabetur; & hæc spes sufficit ad propositum efficax.

II. Firmum censetur propositum, si tunc, cum eligitur, absolute, & simpliciter velis perseverare imposterum in illo; si enim sit talis, evidens est, ut quamdiu manet in voluntate, tamdiu nequeat secum compati consensus in novum peccatum mortale. Hinc ad ex-

plo-

plorandam præsentem dispositionem animi pœnitentis, & propositum non peccandi de cætero, inquit Cornel. à Lap. in ep. Jac. 2. posse aliquando à Confessario interrogari: v. g. vir nobilis, qui se accusat de duello, an, si iterum esset in eadem, aut simili occasione, adhuc vellet duellare; quia multi horum retinent principia vitiosa, v. g. duellum, si offeratur, acceptandum &c. quæ nunquam deponunt, ne in confessione quidem, ideoque nec habent firmum, & serium propositum non peccandi de cætero, cum voluntas non sit ab his actu averfa; &, si adesset nunc occasio, acceptaretur juxta ea principia. Notant tamen Val. Laym. & alii passim, quod si quis considerata sua fragilitate, malis habitibus, &c. merito timeat, imo etiam existimet, se ad vomitum rediturum, id tamen nihil obest firmitati propositi, si vere, & serio resolvat imposterum non peccare; quia illa existimatio est ex parte intellectus, & propositum ex parte voluntatis, quæ duo possunt simul esse in eodem homine; quamvis enim ex illa existimatione oritur in voluntate timor propositi defecturi, tamen etiam ex Dei adjutorio oritur spes non defecturi, & hac spe fundatus recidivus potest etiam firmiter proponere. Cæterum non est signum certum, quod propositum non fuerit firmum, si post illud relapsus sis in idem peccatum; cum potueris tunc firmiter nolle imposterum relabi, & deinde mutare voluntatem, ut accidere etiam potest in rebus humanis. Quare ad firmitatem propositi non requiritur, ut sit etiam constans in re, seu ut diu reipsa duraverit; quia sic nemo posset absolvi, nisi post diurnam experientiam talis constantiæ, ut falso putarent Jansen. & complures Rigoristæ damnati ab Alex. VII. Prop. præsertim 17. *Per illam praxim mox absolvendi, ordo Pœnitentiæ est inversus.* Sufficit ergo ad firmitatem propositi, si hic & nunc absolute, & simpliciter velis perdurare in illo, uti est dictum. Notat tamen Lugo d. 14. n. 160. qui efficaciter, & serio proponit, non ita facile statim oblivisci sui propositi, sed saltem per aliquod tempus perseverare in illo; ideoque frequentem, vel immediatum relapsum, præsertim si vehementior occasio non intervenerit, esse quandoque signum propositi infirmi, & inepti, quod fac videat Confessarius.

III. Universale est propositum, si se extendat ad omnia mortalia imposterum cavenda; atque ita debere esse communis-

munissime docent Doctores cum D. Thom. 3. p. q. 87. a. 1. contra Hurt. & alios paucos; cum Trid. *sess. 14. c. 4.* absolute dicat, *Cum proposito non peccandi de cætero*, ubi *ly non* est particula exclusiva omnium peccatorum in futurum: similiter Deus promisit impio veniam, *Si custodierit omnia præcepta mea*: Ezech. 18. hoc est, si custodire proposuerit. Cæterum sæpe expedit, propositum hoc universale concipi etiam universaliter; ita ut caveat pœnitens, ne sibi proponat fugere hoc, vel illud peccatum in specie, præsertim si ad hoc, vel illud se videat natura, aut habitu propensum; quia sic adest periculum infirmandi propositum. Sufficit ergo formare propositum ex motivo universali, & communi omnibus mortalibus; vel ex consideratione unius in specie minus periculosi, & ex motivo communi omnibus: Gob. n. 193.

Quæres, An propositum debeat esse formale, & expressum, an vero sufficiat virtuale, & implicitum in ipso actu doloris?

Respondeo, Sufficere etiam propositum virtuale, & implicitum in actu doloris, dummodo hic sit elicitus ex motivo universali; quia per talem actum formalem doloris excluditur voluntas peccandi de cætero: hoc ipso enim, quod quis ex motivo universali efficaciter vult non fuisse peccatum, implicite, ac indivisim vult, illud nunquam iterum fore; & cum motivum ita volendi sit universale, sequitur etiam implicite, ac indivisim, ut efficaciter nolit, ullum mortale fore: cum ergo ex Trid. loco cit. satis sit attritio, si excludat voluntatem peccandi, sequitur, ut satis sit propositum virtuale, & implicitum inclusum in ipsa attritione, saltem in eo, qui dum elicit dolorem, nihil actu cogitat de vita futura; nam, qui actu id cogitat, potest, & debet; cum tunc naturale sit, ut, si doleat de commissis, expresse proponat de futuris. Dixi, *Si doleat ex motivo universali*, puta ex metu gehennæ, spe gloriæ, aut ex bonitate divina; si autem doleat ex speciali turpitudine v. g. furti, qua talis, non videtur implicite proponere, nisi cavere furtum futurum, adeoque non habere propositum universale.

Dices: Trid. l. c. initio hujus quæstionis ait, contritionem esse dolorem, & detestationem, *Cum proposito non peccandi de cætero*: ergo: sicuti ex institutione Christi requiritur ad Sacramentum dolor formalis, ita formale propositum.

R. P. Nicol. Mazzotta Theol. Mor. Tom. III. X Re.

Respondeo, Distinguo consequens: si tunc actu cogitet de vita futura, conc. si invincibiliter de ea non cogitet, nego. Juxta hanc distinctionem conciliantur hic sententiæ oppositæ; nam Henr. Val. Tol. Cajet. Bell. & alii putant, requiri propositum formale: Dicastil. & alii plurimi apud Dian. p. 3. t. 4. r. 116. putant, sufficere virtuale; & cum utraque sententia sit probabilis, sequitur, ut in praxi tenenda sit prior à pœnitente, quando actu cogitat de vita futura; ne scilicet exponat Sacramentum periculo frustrationis. At, si de vita futura non cogitet, quod sæpe accidit, jam accedit dispositus cum proposito virtuali ad valorem, & fructum Sacramenti; quo sensu posterior sententia est tam recepta à Theologis, tamque firmis rationibus munita, ut non sit practice dubitandum de ejus veritate, ut notat Gob. t. 6. n. 205. Cæterum, quando pœnitens eliciendo propositum formale vulgo dicit, *Promitto, &c.* hæc promissio non est verum votum, neque adeo obligat sub novo, & distincto reatu sacrilegii ad non relabendum, cum sit modus loquendi vulgaris in tali materia, idemque sonet, ac *Propono*; nisi pœnitens ipse expresse intenderet votere: Sanch. l. 4. de Voto c. 1. n. 31.

§. II.

De Proposito quoad venialia.

NON requiritur, ut tale propositum sit universale, ita ut extendat se ad omnia, & singula venialia in futurum vitanda; cum nec possit rationabiliter haberi voluntas absoluta, & efficax cavendi omnia; est enim id impossibile sine speciali Dei privilegio, ut constat ex Trident. sess. 6. can. 13. & tantum posset quis proponere conditionate, *Quantum in me est, volo curare, ne unquam committam venialia*: Gob. n. 220. Itaque, qui novit, se frequenter labi in venialia, sive ejusdem, sive diversæ speciei, sufficit, si proponat: se emendaturum eorum frequentiam: Lug. d. 14. f. 9. Item, qui pluries est leviter mentitus cum causa, & sine causa, sufficit, si proponat in futurum non mentiri sine causa, eo quod mendacium sine causa dictum sit turpius officioso: Gob. n. 224. Idem quandoque magis expedit proponere cavere aliqua tantum venialia, quæ sunt graviora, vel eorum radices, aut contra quæ sentis te magis moveri: Spor. n. 338.

Item,

Item, si habeas venialia plene deliberata, aut alia femiplena, potes tantum proponere vitare priora, cum hoc sit moraliter possibile, & circa posteriora, si ea sola habeas, sufficit proponere diligentiam pro iis saltem minorandis, quantum humano modo fieri potest: Suarez d. 4. l. 3. Cæterum quodcunque sit tale propositum, debet etiam esse firmum, & efficax saltem respectu unius ex venialibus, quæ exponuntur in confessione; ideoque etiam respectu illius debet esse propositum fugiendi occasionem proximas; quia secus non censeris vere, & sincere proponere illud cavere: Croix n. 914. & alii contra Con. Laym. Tamb. An autem propositum circa venialia debeat esse formale, & expressum, an vero sufficiat virtuale, & implicitum, pendet ex doctrina dicta §. antec.

Dubium est, An habens solum venialia debeat non solum habere propositum circa illa modo explicato, sed etiam propositum cavendi imposterum mortalia? Negat Gob. n. 216. quia hanc necessitatem nulla lex tunc indicat; sed forte requiritur, inquit Croix n. 906. quia, qui suscipit Sacramentum pœnitentiæ, suscipit gratiam, quæ est forma amicitiae divinæ de se perpetuæ: ergo vult servare deinceps omnia ejus præcepta obligantia sub mortali, quod est saltem virtualiter velle cavere mortalia,

QUÆSTIO IV.

De Oris Confessione.

ORIS confessio, uti appellatur à Florentino, est *Externa, ac sensibilis accusatio proprii peccati in ordine ad absolutionem Sacramentalem accipiendam.* Sexdecim habet qualitates hic breviter explicandas, ut inde ad plures difficultates enotandas descendamus.

CAPUT I.

Quæ sint qualitates bonæ Confessionis?

SIT Simplex, Humilis Confessio, Pura, Fidelis, Atque Frequens, Nuda, & Discreta, Libens, Verecunda, Integra, Secreta, & Lacrymabilis, Accelerata, Fortis, & Accusans, & sit parere Parata.

X 2

I. Sim-

I. *Simplex*; Ita ut nihil non necessarium, vel impertinens admisceat. Si autem addantur superflua, non reditur invalida, modo Confessarius judicare possit de peccatis.

II. *Humilis*; Ideoque aperto capite, & flexis genibus; quorum unum, si sine rationabili causa omittatur, est veniale: Escob. & alii. Huc etiam spectat, ut deponatur gladius, nisi sit Eques Melitensis, aut Teutonicus, qui merito gestant gladium etiam in Communione, eo quod profitentur miliciam pro tuenda Fide: Joan. Sanch. d. 45.

III. *Pura*, Ex intentione scilicet habendi remissionem peccatorum per Sacramentum, ideoque vocatur confessio Sacramentalis, cum talis intentio sit de essentia. Hinc, si veluti historice narres propria peccata confessario, vel ad petendum ab eo consilium, non valet: valeret autem, si deinde ex corde adderes, *De his enarratis me accuso*; Croix n. 1941. Si autem confitearis ex fine venialiter malo vanæ gloriæ, puta ut censearis pius Sodalitis, ut placeas Magistro, &c. valet, modo adfit dolor de aliis peccatis, quia illud veniale nec pugnet cum tali dolore, nec cum Sacramento: Lug. Dicastil. aliique contra Sylv.

IV. *Fidelis*, Hoc est vera, & sincera, ita ut nec taceat mortale, quod scit, se commisisse, nec asserat, quod scit, se non commisisse; & dicat certa pro certis, dubia pro dubiis, de qua re fusius infra.

V. *Frequens*, Non quidem ex præcepto, sed ex consilio, ut, qui frequenter peccat, frequenter confiteatur; &, si non habeat, nisi quæ jam confessus est, iterum cum novo dolore subicere potest ea clavibus ad novam remissionem: Bon. Nav. Fil. Suar.

VI. *Nuda*, Non verborum fuce ornata, ac palliata; sed ita, ut Confessarius intelligat, & judicet, an mortalia, an venialia sint, quæ dicis, &c. Hinc etiam, si de industria confitearis mortale Confessario ignorantis, furdastro, &c. ita ut bene intelligat, confessio est sacrilega; secus, si bona fide: Cajet & alii.

VII. *Discreta*, Id est prudens, & cauta, ita ut peccata præsertim carnalia pudicis verbis, & cum solis circumstantiis necessariis dicantur; nec nominentur complicés: sed, si opus est, tantum eorum status.

VIII

VIII. *Libens*, Seu sponte dicens peccata: si autem ex metu, aut importunis precibus traharis invitus, sed confitearis cum debito dolore, &c. valet, quia habet requisita. Si vero proposuisti quædam mortalia non fateri, quæ tamen prudens Confessarius de ore extraxit, debes fateri etiam illud propositum, utpote novum peccatum: Henr. Fagund. & alii.

IX. *Verecunda*, Id est non proterva per modum jactantiæ, sed cum erubescencia, & humili recognitione proprii peccati, tribuendo sibi culpam, non aliis.

X. *Integra*, Formaliter, & materialiter, ita ut exponatur omnis materia necessaria; quod si fieri nequeat, sit integra saltem formaliter, ita ut exponatur, quod sufficit ad valorem, & fructum Sacramenti; de qua re fusius infra.

XI. *Secreta*, Ad aurem solius Confessarii. Valida tamen, & Sacramentalis est, si fiat per interpretem, vel aliis etiam audientibus, ex Trid. *sess. 14. c. 5.* Uti etiam, si ex necessitate fiat nutibus, aliisque signis, aut scripto: extra vero necessitatem, Sylvius putat, non valere, quia à Florent. exigitur *Oris Confessio*, & ita servat communis usus Ecclesiæ; sed probabiliter Scot. Vasq. Laym. Dian. & alii putant, non esse mortale, si ob magnam verecundiam, scripto, nutu, aliove signo confitearis; quia consuetudo confitendi ore non obligat tam graviter in hoc casu. Essentialiter tamen requiritur, ut fiat Confessario præsentem; quia Clem. VIII. ann. 1602. damnavit hanc Proposit. *Licetum est per literas, aut internuncium Confessario absenti peccata sua Sacramentaliter confiteri, & ab eodem absente absolutionem obtinere;* vetuitque sub excommunicatione reservata, ne in illo casu id deducatur in praxim. Ex quo etiam inferunt Doctores communiter, talem confessionem non solum illicitam, sed & invalidam fore; quia secus in casu extremæ necessitatis deberet licere; & rursus hanc damnationem intelligi etiam in sensu divisivo, ita ut neque liceat confessio in absentia, quamvis deinde absolutio detur in præsentia, neque liceat absolutio in absentia, quamvis confessio facta fuerit in præsentia; ut postea declaravit Paul. V. ann. 1605. nec Suarez oppositum docuit, ut falso ei appingitur; sed tantum dixit, posse moribundum absolvi, si testis dicat, illum antea absolutionem petivisse; ut dicam infra. Cæterum, si per

literas miseris peccata tua confessario, qui ea legerit, & postea in praesentia addas, *Me accuso de peccatis, quae tibi scripsi*, valet, & licet; quia moraliter repetis confessionem in praesentia; & a fortiori valet, si praesens das scriptum legendum confessario, addens postea, *De his me accuso*; modo id fiat ex rationabili causa: Lugo, Arriag. Pal. Gob. & alii.

XII. *Lacrymabilis*. Hoc est, ut dolor cordis fiat sensibilis, & aliquo pacto manifestus Confessario, quod sufficienter habetur per tumorem pectoris, aliudve signum externum, vel per ipsam humilem confessionem peccati.

XIII. *Accelerata*, Seu non diu dilata post commissum peccatum, quod tamen est consilii, non praeepti.

XIV. *Fortis*, Vincens nempe omnem repugnantiam; quae sui victoria est quid intrinsecum tali Sacramento, ideoque nemo excusatur a manifestanda sua turpitudine confessario. Obtinetur autem haec victoria recogitatione futurae quietis conscientiae, salutis animae, &c. juxta illud Tertul. *Pereat pudor, ne pereat anima*: item sigilli inviolabilis Confessarii, & quod is multa tuis sceleriora frequenter audit, & quod te magis diligat in Domino, & apud se gaudeat de tua victoria, &c.

XV. *Accusans*, Ita ut non se excuset, quasi non sit in culpa eorum, quae fecit.

XVI. *Parere parata*, Confessario imponenti poenitentiam, remedia, aliasque obligationes, de quibus infra.

Infers ex dictis, aliquas harum conditionum esse ad melius esse, ut ait D. Thomas. *In Suppl.* qu. 9. a. 4. alias esse necessarias, praesertim, quod sit Fidelis, Integra, Sacramentalis, & Sensibilis Confessario, ut fufius dicetur infra.

C A P U T II.

Quae sit materia Confessionis sufficiens quidem, sed libera?

I. CERTUM ex Trid. *sess.* 24. *c.* 4. materiam sufficientem confessionis esse sola peccata fidelium; ideoque nec censurae sunt materia absolutionis Sacramentalis, quamvis huic praemitti debeat earum absolutio, juxta dicenda d. 2. nec sunt imperfectiones morales, utpote, quae, per se loquendo, non sunt contra pra-

præcepta, sed contra aliquod consilium, quod eas nec præcipit, nec prohibet, juxta infra dicenda; nec sunt peccata; quia hoc Sacramentum est remissionis, cujus non est capax, quod revera non fuit peccatum. Hinc communiter rejicitur Albert. Magn. qui, ut probaret, B. V. recepisse gratiam hujus Sacramenti, solitam fuisse asserere confiteri B. Joanni peccata, quæ apprehendebat se fecisse; cum & hic error esset indignus B. V. nec per illum posset gratiam Sacramenti recipere.

II. Certum est ex eodem Trid. *can. 5.* venialia esse materiam quidem sufficientem hujus Sacramenti, etiam si sola, vel etiam unum eorum in confessione exponatur; imo, etiam si illud sit subreptitium, hoc est cum semiplena advertentia factum, quales alibi diximus esse motus secundo primos; quia jam participant rationem peccati, adeoque remissibilitatis. Sed ex eodem Trid. *c. 5.* est etiam certum, nullum esse præceptum confitendi venialia, ideoque esse materiam liberam; ita ut, si aliqua eorum, sive etiam omnia scienter omittantur in confessione, adhuc licita, & valida sit expositorum absolutio: modo veniale scienter omissum non habeat adnexam excomm. min.

Infers Primo, Licitam esse confessionem venialium in specie, nullum exprimendo numerum, ut si dicas, *Accuso me de mendaciis*: Doctores communiter; & sic ex vi absolutionis probabiliter remittuntur omnia mendacia, ad quæ se extendit dolor: Arr. Dicast. Dian. & alii contra Lug. & alios dicentes, tot solum remitti, quot censetur potuisse Confessarius percipere ex vi confessionis, & circumstantiarum; unde in praxi tutius esset addere aliquem numerum, si occurrat: Croix n. 623. At accusare se de venialibus in genere dicendo, v. g. *Accuso me de multis venialibus*, nihil aliud exprimendo, probabiliter non videtur licere extra casum necessitatis: tum quia est contra praxim Ecclesiæ, tum quia hoc Sacramentum est institutum per modum accusationis, & judicii, quod per se loquendo fieri debet circa materiam saltem in specie certam, & determinatam; Suar. d. 23. s. 1. num. 10. Bonac. & alii contra Dicast. & alios. Valide tamen absolveretur, si adesset debita dispositio: Doctores communiter apud Bosco num. 114. Dubium tamen est, quæ, & quot venialia tunc remitterentur vi absolutionis? Dicast. ait, omnia. Lug. putat

tat ea tantum, quæ Confessarius potuisset in specie percipere, five ex verbis, five ex modo confitendi, five ex aliis circumstantiis; quia illa sola fierent ex vi confessionis sufficienter cognita.

Infers secundo, quamvis imperfectiones morales per se loquendo non sint peccata, tamen licitum, & laudabile etiam esse eas confiteri: Suar. Lug. Dicast. & alii communiter contra Jo. Sanch. singulariter putantem, minus utile esse eas confiteri Sacramentaliter, & reprehendendos Confessarios eas audientes. Ratio communis sententiæ est, quia, quamvis de se non sint materia confessionis tamen ordinarie habent adjunctum veniale, quod est materia sufficiens; ideoque communis præsertim Virorum Sanctorum praxis est de iis se acculare: puta se non paruisse inspirationibus Divinis, attendisse propriis commodis, non retulisse omnes suas actiones ad Deum, non egisse gratias post cibum, non observasse Regulas, &c. Imo Suar. generatim negat, transgressionem Regulæ esse sine aliquo veniali, ob difformationem membri cum toto; ideoque posse Confessarium absolvere nihil aliud confitentes, quam transgressionem voluntariam unius, aut plurium Regularum. Addit tamen Gob. t. 7. num. 513. pro majori securitate addendum aliquod peccatum saltem præteritum. Et non permittendum, ut quis texat longum catalogum talium imperfectionum, cum sit modus in rebus, & habenda sit ratio aliorum pœnitentium, & temporis alia in re melius impendendi.

III. Certum est, Peccata etiam mortalia alias rite, ac directe absoluta, esse materiam sufficientem præsentis confessionis, etsi ea sola dicantur; cum possit pœnitens de iisdem pluries, & à pluribus absolvi, juxta dicenda d. 2. exponi tamen debent cum novo dolore, ut habeatur nova materia proxima cum nova forma absolutionis, juxta ibidem dicenda. Cum autem, per se loquendo, nemo teneatur bis confiteri mortalia semel jam directe absoluta, sequitur, ut ea sint etiam materia libera novæ confessionis, etiamsi hæc instituaturs generalis: per accidens autem possunt evadere materia necessaria præsentis confessionis, juxta dicenda cap. sequ.

CAPUT III.

Quæ sit materia necessaria Confessionis?

CERTUM est, materiam necessariam confitendam ex Jure Divino esse *Omnia, & singula mortalia, quorum memoria cum debita, & diligenti præmeditatione habetur, etiam occulta, & circumstantias, quæ peccati speciem mutant*: ita ex Trid. *sess. 14. de Pœnit. cap. 5. can. 7.* Igitur ex Jure Divino confessio mortalium debet esse integra materialiter, quoad numerum, & species, etiam infimas mortalium. & circumstantias mutantes speciem; de quibus satis dictum est q. 2.

Quæres primo, An necessario confitendum sit peccatum mortale etiam in individuo?

Respondeo affirmative; quia confitendum est integre prout est factum; & sic institutum esse à Christo constat nobis ex perpetua praxi Ecclesiæ: Doctores communissime. Hinc non solum confitenda est prava voluntas, in qua formaliter habetur malitia peccati, sed etiam actus externus, qui ab ea voluntate processit; quia, quamvis actus externus nihil superaddat malitiæ, cum non sit formaliter liber, tamen simul cum actu interno, à quo procedit, facit unum complete individuum in genere moris; actus enim externus se habet veluti materia, internus veluti forma unius operationis humanæ. Itaque, qui v. g. vulneravit, non satisfacit dicendo, *Volui vulnerare*; satisfacit autem dicendo, *Vulneravi*, quia sic satis exprimit actum internum. Item, qui volens occidere vulneravit tantum, non satisfacit dicendo, *Volui occidere*, sed debet dicere, *Volens occidere vulneravi*.

Quæres secundo, An necessario confitendus sit effectus peccati mortalis?

Respondeo, Effectum peccati mortalis esse omne id, quod consequitur ad totum peccatum completum in individuo: v. g. voluntas occidendi completur externe in esse peccati per propinationem veneni: mors autem inde sequuta dicitur effectus peccati; & sic de reliquis. Certum est primo, quod si tales effectus nullo pacto fuerint prævisi, non est obligatio eos confitendi; sic non est obligatio confitendi homicidium factum in ebrietate, si nullo pacto fuerit ante prævisum; quia sic nullatenus est in se peccatum, sed merus effectus peccati ebrieta-

tis. Certum est secundo, quod si tales effectus sequuti sint post retractationem causæ, neque sunt confitendi; quia sic sunt omnino involuntarii: sic qui projecit Breviarium in mare, vel propinavit alteri venenum, si statim post tale peccatum sit rite confessus, non tenetur deinde confiteri omissiones Horarum subsequentes, nee mortem postea sequutam. At, si tales effectus, & prævisi, & sequuti sint ante retractationem causæ, quamvis Sanch. l. 9. Matr. d. 45. num. 30. Sot. Lop. Pal. & Thomistæ fere omnes post D. Th. absolute dicant, esse confitendos; tamen probabilius distinguo: Si enim ex peccato sequatur effectus tunc, cum potes adhuc illum impedire, est confitendus, quia sic complet eam omissionem in ratione peccati externi: si vero non potes tunc impedire, per se loquendo, non est obligatio illum confitendi, quia sic nec est in se peccatum, neque externe illud complet: Sal. Gran. Lug. Bon. Tamb. Dian. p. 1. t. 7. r. 64. Itaque in casu veneni, &c. etiamsi voluntatem nondum retractaveris, tamen satisfacis, per se loquendo, si dicas, *Propinavi alteri venenum*, tacenda de morte inde sequuta; & ita de reliquis. Dixi *Per se loquendo*; nam per accidens sæpe addi debent tales effectus, aut quia ratione ipsorum contracta est aliqua censura, aut quia pœnitens est monendus de restitutione ex effectu sequuto; & ideo pœnitentes communiter eos addunt in confessione, ad quod etiam sunt suaviter invitandi, ut inquit Esparfa.

Quæres tertio, An necessario sint confitendæ circumstantiæ peccati mortalis notabiliter illud aggravantes?

Respondeo, Has esse illas, quæ multum augment peccatum intra suam speciem: sic furtum mille ducatorum est circumstantia notabiliter aggravans furtum in specie furti; & similiter odium grave durans continenter per annum, &c. Equidem in hac gravissima difficultate, expono prius duas sententias oppositas, deinde concludam, quod videtur probabilius. Itaque

I. Negant D. Th. D. Bonav. D. Antonin. & alii plusquam 45. probatissimi Auctores, quos refert, & sequitur Dian. p. 1. t. 7. r. 1. & p. 3. t. 4. r. 67. ita ut satis in casu sit dicere: *Furatus sum materiam gravem, odio habui proximum graviter*. Ratio est, quia Trident. sess. 14. c. 5. can. 7. tantum ait, *Necessarium jure Divino confiteri omnia, & singula mortalia . . . & circumstantias, quæ peccati speciem mutant*: ergo sufficienter indicat, circum-

circumstantias tantum aggravantes intra eandem speciem non esse necessario confitendas; alioquin non processisset doctrinaliter, sed valde mance, inquit Lug. d. 16. num. 108. Et confirmatur primo, Quia Trident. expresse ibidem addit, nihil aliud exigi in pœnitentibus ab Ecclesia: Secundo, Quia, cum Trident. ibi agat de obligatione confitendi circumstantias, & non exprimat obligationem confitendi mere aggravantes; præsumendum, hanc obligationem non esse; contra illum enim, qui jus clarum dicere potuit, & non dixit, interpretatio est facienda, ex *Reg. Jur.* Tertio, Quia praxis Confessoriorum, & Pœnitentium non est, vel interrogare, vel confiteri illas, ut notat Vasq. d. 19. a. 1. d. 2.

II. Affirmant necessario confitendas Cajet. Sot. Suar. Henr. Con. Sanch. & alii Auctores non minus nobiles, inquit Carden. quos usqu. ad 25. refert Dian. l. c. quam sententiam Sanch. vocat verissimam, Vasq. in Scholis communem, & Bonæspei deductam ex principiis Fidei. Ratio est: Primo, Quia Catech. Roman. de Pœnit. c. 9. ait, *Confitenda etiam illa, quæ unumquodque peccatum circumstant, & gravitatem augent*; qui Catech. jussu Pii V, conscriptus, & ex decr. Trid. editus, hujus mentem videtur optime assequutus: Secundo, Quia cap. *Consideravit de Pœnit.* d. 5. dicitur, pœnitentem debere considerare qualitatem criminis, quantum in eo perseveravit, & ut cognoscat augmentum peccati, *Quia omnis ista varietas est confitenda*: Tertio, Quia id est necessario confitendum, quod scire debet Confessarius, ut Judex, & ut Medicus, ex Trident. cit. Ut Judex autem scire debet has circumstantias, ut pœnam convenientem injungat; ideoque in fine decr. Gratian. designantur pœnitentiæ notabiliter diversæ pro peccatis etiam ejusdem speciei ob solas ejusmodi circumstantias, cal. 21. 22. 37. & 38. Similiter ut Medicus scire debet statum ægri, ut possit ei præscribere opportuna remedia: ergo, &c.

III. Concludo primo, Utramque sententiam esse probabilem, utpote nixam gravi auctoritate, & ratione. Quare sequendo in praxi primam sententiam, ne implicite quidem subjaces damnationi Prop. 1. proscriptæ ab Inn. XI. ut contra aliquos recte notat Carden.; quia non exponis Sacramentum periculo nullitatis; cum certum sit, ad ejus valorem non requiri confessionem materialiter integram, quando bona fide proceditur, ut est

in

in casu. Concludo secundo, Secundam sententiam videri probabiliorem ob graviores rationes. Trid. autem ideo tantum posuit, *Circumstantias, quæ speciem peccati mutant*: quia noluit expresse definire hanc quæstionem: cæterum sufficienter adjecisse videtur fundamenta pro secunda sententia; nam per circumstantias mutantem speciem intelligi possunt, quæ mutant, vel formaliter ratione alterius malitiæ, vel æquivalenter ratione malitiæ ita exaggeratæ, ut in æstimatione prudentium censeri debeat aliud quasi specie peccatum; cum species peccati fit apparentia, & æstimatio, quam de eo habent prudentes: sic, si quarta pars ducati sit quid leve, si furens medium ducatum, habetur circumstantia aggravans, quæ mutat speciem, quia mutat apparentiam, & æstimationem viri prudentis.

Quæres quarto; An necessario sit confitenda consuetudo peccandi mortaliter?

Respondeo, Si Confessarius interroget pœnitentem de consuetudine peccati, esse necessario confitentam, ut constat ex Prop. 58. damnata ab Inn. XI. *Non tenemur Confessario interroganti fateri peccati alicujus consuetudinem.* Ratio est, quia Confessarius ut Judex habet jus cognoscendi, an pœnitens serio proponat emendationem, & ut Medicus habet jus cognoscendi, an forte sit in occasione proxima relapsurus: ergo habet jus interrogandi de consuetudine peccandi, & consequenter pœnitens habet obligationem eam dicendi, & aperiendi peccata illius speciei etiam alias rite confessæ: neque est novum, quod per accidens teneatur quis iterum ea peccata, alias absoluta subicere clavibus; non enim fit, ut de iis novum judicium feratur, sed ut possit aptum judicium ferri relate ad peccata præsentia, cum quibus illa aliquatenus connectuntur, & dari remedia opportuna pro cavendis futuris. Hinc etiam fit, ut respondere similiter teneatur Confessario interroganti de occasione proxima peccandi, ut communissime docent Doctores contra Joan. Sanch. apud Dian. p. 1. t. 7. r. 55. Sicut etiam, si interrogetur de circumstantiis peccatorum notabiliter aggravantibus, etiam si probabile sit, non dari obligationem eas fatendi, si non petantur. Et ratio est, quia horum omnium notitia conducit ad recte judicandum in foro Sacramentali; unde jus habet Confessarius, ne sibi celentur, si de iis interroget. Si vero

COR-

Confessarius non interroget, tunc distinguendum est cum Lug. d. 16. num. 204. Vel consuetudo jam olim contracta inducit ad peccata sine libertate, & advertentia, ut accidit; cum quis ex veteri consuetudine blasphemiat, quin advertat hic & nunc ad malitiam blasphemiam; & hæc consuetudo libere nondum evulsa, est per se confitenda, utpote speciale peccatum omissionis, graviter enim obligamur ad evellendam. Vel consuetudo jam olim contracta inducit ad peccata libere, & advertenter patranda, & videtur etiam per se confitenda, quando quis advertit, quod per illam ponatur in periculo proximo; sed quia ad id homines non advertunt, idcirco raro se accusant de hac consuetudine, atque adeo raro datur obligatio eam manifestandi, antequam Confessarius de illa interroget.

Quæres quinto, Quid significet vox illa *Circiter* addita in confessione numero expresso peccatorum?

Respondeo, Significare parvum excessum supra, vel infra numerum expressum; quod parvum accipi debet respectively ad summam expressam: quare, si numerus expressus est minor, etiam excessus debet esse minor; & quo numerus expressus est major, eo major potest etiam esse excessus: non tamen proportionem Arithmetica, sed quasi Geometrica secundum judicium prudentium, quamdiu scilicet parvus excessus prudenter censetur quasi absorberi in numero expresso. Sic parvus excessus censetur unum respectu quatuor; duo respectu decem; tria respectu 20., quatuor respectu 40., sex vel etiam novem juxta Spor. num. 446. & alios respectu 100. &c. Itaque, si duodecies, v. g. peccasti, & ob incertitudinem dicas, *Decies circiter*, jam sufficienter explicas duodecimum in numero expresso: Addo, quod si excessus sit unius tantum, est aliquid etiam in se parvum absolute; & consequenter, si ob incertitudinem dixisti, *Ter circiter*, & postea reperias quater; non teneris iterum confiteri illud quartum; quia licet unum sit tertia pars trium, tamen est aliquid in se parvum: Dicast. Bosc, Croix num. 490.

CAPUT IV.

*An Peccatum mortale dubium sit materia
necessaria Confessionis?*

Hoc dubium potest esse triplex: Primo de ipso peccato, ut si dubites, an simpliciter peccaveris in materia

materia cæteroqui de se gravi: Secundo de qualitate peccati, ut si scias, te jam peccasse, dubites tamen, an mortaliter, an venialiter: Tertio de confessione peccati, ut si scias, te jam peccasse mortaliter, dubites tamen, an sis de eo confessus. Circa hæc omnia versari potest vel dubium negativum, cum scilicet utrinque sunt quædam motiva, sed adeo levia, ut neutra pars possit prudenter asseri; vel dubium positivum, cum scilicet pro utraque parte sunt gravia motiva, ita ut formari possit prudens iudicium tam pro hac, quam pro illa parte, aut saltem reflexe iudicari possit, quod pro utraque parte stet motivum grave: quando pro una tantum parte stat grave motivum, ea sola erit positive dubia, seu probabilis, & fundans prudens iudicium. His suppositis

Dico primo: In dubio positivo pro utraque parte peccatum non est materia necessaria confessionis: Doctores communiter cum Sylv. Suarez, Henr. Sanchez, Bon. Layman. Lug., & aliis contra Elizal. Gorm. Merol. Con. & complures Rigoristas. Ratio est, quia in tali casu, cum etiam habeas grave motivum tibi favens; potes prudenter iudicare, te non obligari, esse illud non confitens opereris ex opinione probabilis non spectante ad valorem Sacramenti. Dixi *Pro utraque parte*: nam, si tantum sit motivum grave contra te, utriusque teneris confiteri; quia sic non habes prudens motivum, unde excuseris. Neque dicas, in dubio facti, quale est in casu, motiva opposita se mutuo elidere, ut duo testes graves testificantes pro. & contra. Nam tunc motiva opposita se mutuo elidunt, cum sunt ejusdem speciei, & omnino similia, uti sunt duo testes de visu; quia sic certum est, alterutrum eorum velle fallere, & cum ignoretur, quis eorum id velit, neuter meretur fidem. Non vero, si motiva opposita sint diversæ speciei, & dissimilia; uti essent duo testes, qui non de visu, sed ex aliis gravibus conjecturis pro & contra testentur; sic enim uterque meretur prudentem assensum, cum uterque habeat conjecturas probabiles ex motivis omnino diversis. Et ita est in casu nostro, in quo proinde potes prudenter indicare, te non obligari.

Hinc in dubio, an simpliciter peccaveris, in tali actione, si probabile sit, te non advertisse ad peccatum, non consensisse, &c. vel probabile sit, te non plene adver-

advertisse, non plene confensisse, &c. potes de ea actione non confiteri; etiamsi probabile etiam sit, imo & probabilius, te advertisse, plene confensisse, &c., quia sequens motivum probabile tuæ immunitatis à mortali, prudens operaris. Similiter, si certus sis olim, te peccasse graviter, sed probabile nunc tibi sit, te de hoc confessum etiam esse, non teneris iterum de eo confiteri, etiamsi probabile, imo etiam probabilius adhuc tibi videatur non confessum esse; & ratio ulterior est, quia, quamvis inter homines non censeatur per probabilem solutionem satisfactum debito certo, sed danda est pars solutionis juxta proportionem dubii, eo quod homines non censeantur remittere debitum, nisi posita sit perfecta æqualitas; attamen benignius præsumimus de Deo, quod scilicet ad impletionem suorum præceptorum non exigat, plus quam quod prudenter judicemus, nos eis satisfecisse; alioquin exponeremur infinitis anxietatibus, & scrupulis, cum nimis facile obliviscamur eorum, quæ fecimus. Notant tamen Sanchez, Pallav. & alii, in periculo mortis fore obligationem eliciendi contritionem de his peccatis positive dubiis, vel confitendi ad minimum alia peccata, ut scilicet peccata illa dubia, si forte revera fuerint mortalia, necdum ante remissa, saltem indirecte tunc absolvantur; quia secus in ea extrema necessitate exponeretur periculo salutis æternæ. De Baptismo dubie suscepto, vide dicta suo loco in Tract. præced.

Dico secundo: In dubio negativo pro utraque parte mortale dubium videtur potius materia necessaria confitenda; ita Catec. Roman. de Pœnit. c. 9., D. Th. in 4. d. 21. q. 2. a. 3. ad 3., alique Doctores gravissimi, & prope innumeri, quorum 40. refert, & sequitur Sanchez l. 2. Decal. c. 10. n. 66. ita ut certum esse dicant plerique cum Gorm. contra complures etiam graves auctores infra citandos. Ratio est, Primo, Quia ex Trident. cit. tenetur pœnitens confiteri omnia, & singula mortalia, quæ habentur in conscientia, & memoria; sed qui negative dubitat de mortali commisso, illud aliquo pacto habet in conscientia, & in memoria, quia meminit v. g. facti præteriti, in quo dubitat, an peccaverit mortaliter; ergo tenetur illud confiteri.

Scio Ægyd. Con. Caram. Martin. Marchant: Stoz. Joseph à S. Januario, & alios Doctores docere,
nt

ut probabile oppositum; quia mortale dubium, inquit, revera non est in conscientia, quæ à D. Bern. dicitur *Cordis scientia*, & à D. Th. *Cum alio scientia*; neque in memoria, quia memoria est pronunciare, se prius aliquid scivisse: ex Aristot. i. *de Memoria*: & negative dubitans nihil scire, aut pronunciare potest. Addunt insuper: Primo, Dubium, quod facta morali diligentia vinci non potest, æquivalet ignorantia invincibili, & tacere possum in confessione peccatum, quod ex tali ignorantia puto non esse mortale: Secundo, In dubio melior est conditio possidentis, & negative dubitans de mortali est in possessione suæ innocentia: Tertio: In dubio, an lex aliqua existat, non est obligatio eam servandi, & dubium est in casu, an existat lex confitendi peccata dubia. Cæterum, quamvis horum sententia spectatis rationibus intrinsicis videatur probabilior tamen nostra sententia, spectata saltem auctoritate extrinseca, videtur in praxi tenenda; quia in iis, quæ pendunt à voluntate Christi, tenendum est, quod dixerunt antiqui, quos præsumendum est, magis nosse voluntatem Christi, quam pauci Doctores, qui non priusquam ab annis fere 70. cœperunt de hoc dubitare. Et sane nemo negat obligationem confitendi mortale, quod certo scis, te olim commisisse, sed negative dubitas, an confessus sis; quia sic certo possidet præceptum confessionis, cui prudenter judicare nequis esse satisfactum. Si autem dubium negativum sit de ipso peccato, aut de qualitate peccati; per se loquendo, probabilior, & tutior in praxi est nostra sententia obligans ad illud peccatum dubium confitendum.

Dixi *Per se loquendo*. Nam non tenentur, Primo, Scrupulosi; quia eorum dubia ordinarie sunt inanes apprehensiones; qui proinde non tenentur confiteri peccata certa; nisi certo sciant non esse antea confessã: Doctores communiter. Secundo, Nec tenentur, qui sunt timoratae conscientia, si negative dubitent, an peccaverint mortaliter: an venialiter; quia ex communiter contingentibus est prudens præsumptio: cum ergo hi soleant horrere à mortali, habent inde prudens motivum judicandi, se non peccasse mortaliter: Sanchez, Bon. & alii communiter. Tertio, Nec tenetur: qui olim serio fecit confessionem generalem, & nunc negative dubitat, an tunc dixerit tale, vel tale mortale, quia confessio serio facta est in possessione pro sua
inte-

integritate, & non meminisse, te hoc, vel illud esse confessum, non est prudens dubium, quod confessus non sis; cum vix recordemur hesternorum: Stoiz. p. 5. num. 169.; nisi ergo occurrat nunc positiva ratio prudenter dubitandi, non teneris, &c. Gorm. num. 170. & alii communius: unde etiam infert Jo. Sanch., estque valde notandum, inquit Dian. p. 5. t. 4. r. 107., hunc talem non teneri amplius, de vita antea acta cogitare; &, si occurrat dubium, an confessus jam fuerit tale peccatum; an non; an circumstantias, &c., poterit præsumere, quod sic: idemque infert Stoiz n. 164. in confessionibus particularibus serio antea actis; nam, qui semper cum morali diligentia est confessus non tenetur in priorem vitam ulterius inquirere, etsi hic & nunc non recordetur, se hoc, vel illud esse determinate confessum. Ex quibus concluditur, quod obligatio confitendi mortale dubium solum urgeat eos, qui non sunt timoratae conscientiae, vel de quibus ignoratur, an timorati sint, vel an antehac fuerint diligentes in suis confessionibus, ut concludit Croix.

Quæres, An peccatum dubium sit se solo materia sufficiens confessionis?

Respondeo affirmative, Si re ipsa sit commissum; sed cum hoc ipsum sit incertum, per accidens tunc datur obligatio addendi aliud certum, sive mortale alias absolutum, sive veniale, ne exponatur Sacramentum periculo frustrationis: quod, si aliud certum non possit addi, danda est absolutio sub conditione, præsertim in necessitate; maxime cum probabilis sit speculative loquendo sententia Perez, & aliorum Doctorum, quod peccatum putatum (adeoque & dubium) cum vero dolore sit sufficiens ad hoc Sacramentum, & consequenter per eam confessionem satisfieri præcepto confessionis annuæ: si certum sit, te peccasse, & dubitas, an mortaliter, an venialiter, absolvi simpliciter potes absque ullo addito, quia jam exponis materiam certam: Sanch. l. 1. Decal. c. 10. num. 3. Similiter, si Confessarius ex circumstantiis penitentis advertat ut certa aliqua peccata, quæ penitens confitetur ut dubia, potest simpliciter absolvere; quia peccata sunt declarata, prout sunt in conscientia, nec Sacramentum exponitur periculo nullitatis: Spor. num. 56.

R. P. Nicol. Mazzotta Theol. Mor. Tom. III. Y CA-

CAPUT V.

Quæ mortalia antecedentium Confessionum sint materia necessaria Confessionis præsentis?

Dico primo: Qui antehac confessus fuit invalide, undecunque provenerit invaliditas, tenetur eadem mortalia iterum confiteri: Ita omnes. Ratio, quia Christus præcepit confessionem mortalium in ordine ad valorem, & fructum Sacramenti: ergo, quodcumque pœnitens novit suas confessiones fuisse invalidas, five ex defectu sui, five Confessarii, debet illas repetere, & si fuerunt voluntarie nullæ, debet etiam addere sacrilegia in illis, & in subsequentibus etiam communionibus commissa. Contra vero, si confessio fuit valida, sed informis, probabiliter non tenetur peccata sic confessæ iterum confiteri, sed tantum peccatum ommissum, quia absolutio fuit valida, & habebit fructum, cum sublata fuerit fictio: Suar. d. 22. f. 7. num. 2. contra Adrian.

Si Confessarius habebat facultatem in reservata, & invaliditas fuit ex defectu ipsius, eo quod noluit absolvere, probabiliter ablata est reservatio: & si invaliditas fuit ex defectu inculpabili pœnitentis putantis, v. g. non requiri dolorem, &c. probabiliter ablata est etiam censura; quia in primo casu pœnitens satisfecit præsentando se habenti facultatem in reservata: in secundo casu Confessarius absolvit, quantum potuit: Con. Cajet. Henr. & alii contra Layman. Bonac. & alios. Idem putant Pasqual. Rodr. Boss. f. 1. cas. 28., etiam si invaliditas fuit ex defectu culpabili pœnitentis, eo quod possit etiam invitus, nedum indispositus, à censuris absolvi, sed in hoc merito contradicunt alii, quia fraus non potest cuiquam suffragari, nec debet lucrum reportari ex sacrilegio.

Cæterum, si confessiones invalidæ repetantur apud Confessarium diversum à primo, debent omnia, & singula mortalia repeti; quia hic Confessarius, cum sit novus omnino Judex, debet omnia, & singula, quoad fieri potest, cognoscere, Doctores communiter. Si vero repetantur apud eundem Confessarium, qui adhuc habeat distinctam memoriam eorum peccatorum, satis est, si pœnitens dicat defectum confessionum, & communionum præteritarum, & in genere addat, *Etiam me accuso de omnibus peccatis antehac tibi confessis;*
idem

idem etiam dicunt Navar. & alii, si talis Confessarius habeat adhuc confusam memoriam eorum peccatorum, & aliquo pacto recordetur de statu pœnitentis, vel saltem pœnitentiæ injunctæ; quia sufficit aliquando formatum fuisse judicium, de quo nunc meminit. Si autem nec confuse meminit peccatorum; nec pœnitentiæ impositæ, debent distincte repeti eidem peccata, quantum necesse est, ut ex vi confessionis partim præteritæ, partim præsentis possit Confessarius formare judicium saltem confusum de statu conscientiæ, & injungere pœnitentiam congruam: Lug. d. 16. num. 642.

At, si pœnitens sit cæteroqui scrupulosus, regulariter ne permittas quidquam repetere, nisi certum sit, esse male confessum, juxta jam dicta. Imo idem etiam dicunt Fill. & Gob. t. 7. num. 275. , etiamsi pœnitens non sit scrupulosus; quia possessio est pro confessionibus factis, quarum valor præsumi debet, nisi graviter probetur oppositum, cum delicta non sint præsumenda: contra vero, si ille solitus fuerit negligenter se præparare, aut omittere aliqua, præsumptio est contra ipsum, ideoque tenetur repetere id, de quo dubitat, an valide sit confessus. Idemque est, si certus sit de mortali in confessione omisso, & sit dubium negativum, an ex verecundia, an ex justa causa; tenetur enim consistere illud, & reliqua etiam mortalia tunc confessa, quia est etiam dubium negativum de valore ejus confessionis: Moya d. 1. q. 8. n. 17. contra Baucium.

Pro praxi vero, si pœnitens mortale aliquod tacuit, pete, quale illud fuerit, & an, quando illud commisit, putaverit esse mortale; item, an putaverit esse mortale sic illud tacere in confessione: si enim hæc non adsint, nunquam peccavit mortaliter: si hæc consent, tunc pete, an, quoties confessus sit tempore intermedio, memor fuerit obligationis consistendi tale peccatum, & nihilominus perrexerit tacere; si enim bona fide, & cum debita dispositione fecisset has confessiones intermedias, fuerunt validæ, nec opus est has, vel peccata in his confessâ repetere: Doctores communiter: si vero adsuit semper mala fides, tunc, si apud te semper fuit confessus, redit doctrina paulo ante dicta; si non semper est tibi confessus, vel per multos annos sic perrexit, ita ut nec confuse recordari possis reliquorum peccatorum communiter

differendus est pro absolutione, usquedum se examinet, si capax sit ad se examinandum, & hoc antea non fecerit, quia vix fieri potest, ut tam subito omnium recorderetur: Gob. t. 7. num. 261. Addit tamen optimum consilium Croix num. 1226. exquirenda tunc ab eo graviora peccata, quæ illum maxime remordent, ut sic aperto ulcere, & deposita parte verecundiæ facilius deinde redeat: addit etiam, quod si non esset futura occasio redeundi, nec putaretur alteri facile aperturus conscientiam, possis tunc per interrogationes supplere defectum examinis, quantum locus, & tempus ferent, & absolvere, & pro pœnitentia injungere, ut diligentius se examinet, & si quæ alia occurrent, dein confiteatur.

Dico secundo: Mortalia indirecte absoluta in alia confessione sunt materia necessaria præsentis confessionis: ita omnes. Ratio est, quia ex Trid. *sess. 14. c. 3.* Confessarius est à Christo institutus Judex circa omnia, & singula mortalia fidelium; sed Confessarius nondum tulit sententiam de peccatis indirecte absolutis, utpote nondum subjectis directe ejus clavibus: ergo, licet indirecte sint remissa, tamen ex jure divino manet obligatio, ut directe Confessario subjiciantur; non quod illa reviviscant, sed quod novum peccatum omissionis committitur contra jus divinum, si non ita subjiciantur. Talia sunt mortalia inculpabiliter omissa in præterita confessione, vel eorum species, aut circumstantiæ mutantes speciem inculpabiliter omissæ, vel mortalia, dicta quidem in confessione, sed confessario non habenti jurisdictionem in illa, à quo bona fide, aut ex rationabili causa obtinuisti absolutionem directe cadentem super alia peccata sibi subjecta. Hinc damnatur ab Alexandr. VII. hæc Proposit. II. *Peccata in confessione omissa, sive oblita ob instans periculum vitæ, aut ob aliam causam, non tenemur in sequenti confessione exprimere.* Non sic autem in reservatione, aut censura peccati indirecte absoluti: si quis enim ab habente facultatem in talem reservationem, ac censuram generaliter absolvatur à censuris, & à peccatis, probabiliter manet omnino liber à reservatione, vel censura adnexa peccato oblito, quod proinde, si memoriæ occurrat, absolvi directe poterit à quovis Confessario: Regin. Con. Sylv. Nav. & alii apud Dian. p. 2. t. II. r. 19. contra alios. Et ratio est, quia nec reservatio, nec censura est peccatum, sed quædam pœna peccati. Secus vero, si ille Confessarius non habebat

bebat facultatem in talem reservationem, vel censuram, ut patet.

Quæres, An mortale in confessione oblitum, si memoriæ occurrat ante communionem, debeat ante hanc subjici clavibus?

Respondeo affirmative cum communissima apud Lug. *de Euch.* num. 126. contra Regin. Præp. Garz. & alios apud Dian. p. 9. t. 3. r. 1. Ratio potissima est praxis communis fidelium, quæ satis indicat præceptum divinum de præmittenda communioni confessione materialiter integra, excepto casu urgentis necessitatis, juxta dicta q. 1. c. 4.

Dico tertio: Qui bona fide dixit in confessione, se v. g. decies circiter peccasse, si deinde certo sciat, se peccasse undecies, non tenetur iterum illud undecimum clavibus subjicere: Doctores communiter. Ratio est, quia jam subjectum fuit clavibus prout erat in conscientia, & sufficienter inclusum in verbis illis, *Decies circiter*, juxta dicta cap. antecedenti: ergo nulla est obligatio ex jure divino iterum subjiciendi clavibus, cum directe jam sit absolutum: Suar. d. 22. f. 5. Vasq. Con. Lug. & alii communiter contra Perez. Imo Tamb. *de Conf.* l. 2. c. 1. n. 20. ait, rusticos, mulieres, & pueros, qui bona fide crassiori modo confessi sunt, licet postea videant, se in multis defecisse, non esse obligandos ad repetendas ejusmodi confessiones, quia Confessarius satis saltem in confuso peccata eorum perceperit; quod Lugo facilius admittit circa numerum, quam circa speciem, quia major est obligatio exprimendi determinatam speciem, quam determinatum numerum. Illud communiter asserunt Doctores, quod, quando pœnitens post examinatam diligenter conscientiam aperuit in genere statum, vitam, consuetudinem, & tempus, quo in peccatis fuit, non teneatur postea repetere peccata, quamvis in particulari distinctius recordetur hujus, vel illius, in hoc, vel illo loco, aut tempore, cum hac, vel illa persona commissi, quia in illa confusa confessione fuerunt sufficienter intellecta à Confessario, qui potuit de his, & eorum numero formare morale judicium; atque adeo de omnibus directe absolvi: Croix num. 934.

Dico quarto: Mortale dubium confessum ut tale, si deinde deprehendatur ut certum, probabilius tenemur iterum confiteri ut certum: ita communis sententia cum Sanch. l. 1. *Decal.* c. 10. num. 69. contra Arriag. Leand.

Caramuel. & alios. Ratio est, quia ab initio erat obligatio illud assertive confitendi ut certum, & solum tunc excusavit ignorantia, ergo, hac sublata, redit obligatio, maxime quia notabiliter mutatur iudicium Confessarii, debetque alia ferri sententia, & alia imponi satisfactio. Neque obstat primo, quod ab hoc absolutus jam sis directe; nam aliquando etiam datur obligatio iterum fatendi peccata directe absoluta, ut dictum est de consuetudine peccandi: sicuti ergo ibi aperienda est consuetudo Confessario interroganti, ut ferat iudicium de praesenti; ita hic etiam non interroganti fatendum mortale certum, ut feratur de eo iusta sententia, utpote nondum lata. Neque obstat secundo paritas numeri peccatorum inclusi in illa particula *Circiter*; nam numerus certus deinde deprehensus non multum variaret iudicium Confessarii, & sufficienter est expressus in illa particula *Circiter*. Cæterum, si confessus es integre tuum peccatum (r. g. dicendo, te osculatum esse virginem) apud te dubitans, an fuerit mortale, an veniale; non teneris iterum confiteri, si postea deprehendas fuisse mortale; quia confessus es integre, neque ex modo confitendi determinasti Confessarium ad falso iudicandum; Sanch. num. 69. & alii. Et à fortiori non teneris, si peccatum quodcumque confessum bona fide, ut dubium, postea deprehendas fuisse tantum veniale, aut nullum.

Similiter, qui bona fide exposuit integre peccata sua Confessario imperito, probabilius non tenetur iterum confiteri Confessario perito, quia prior Confessarius directe absolvit de communiter notis, etiam si sæpe illa non discernat à venialibus, sed vel iudicium suum suspendat, vel etiam iudicet mortale, quod fuit veniale: Suar. Henr. Sot. Con. Bon. & alii plures contra Sylv. Ricch. Valq. Victor. Val. Turr. & alios. Secus vero, si poenitens mala fide processit, cum sic prior confessio fuerit sacrilega.

C A P U T VI.

Quodnam peccatum sit mendacium in Confessione?

PEC-CATA sunt confitenda, sicut nunc conscientia dicitur fuisse tunc commissa, quando fuerunt patrata; unde, si tunc invincibiliter ignorabas malitiam, vel non advertebas ad aliquam circumstantiam, illam non contraxisti, etsi nunc scias talem malitiam, &c. Itaque pecca-

peccata certa confitenda ut certa, dubia ut dubia, nulla omnino non confitenda; si secus feceris, eris mendax in confessione: sed hoc mendacium esse potest, vel circa materiam necessariam, vel circa materiam liberam. Itaque

Dico primo: Mendacium in confessione circa materiam liberam probabilius est tantum veniale: Suar. Vasq. Lug. Tamb. & alii communiter contra D. Bon. Caj. & alios. Ratio est, quia, licet sit aliqua irreverentia, non tamen gravis, tantum enim decipit in materia libera, sine qua potest stare iudicium Confessarii circa substantialia, & valor Sacramenti; materia autem libera sunt venialia, & mortalia alias rite confessi. Sic venialiter peccas, si falso affirmes, vel neges aliquod veniale; vel, si interrogatus neges mortale antehac rite confessum; modo non faciat ad confessionem presentem, ut diximus de Consuetudinario, &c. Idem est, si mentiaris in re non pertinente ad confessionem, vel si mentiaris in Confessionali quidem, sed ante confessionem, vel post absolutionem: Gob. t. 6. num. 545. Idemque est, si alteri prius confitearis mortalia, & postea tuo ordinario Confessario venialia, à quo interrogatus dicas, te ab ultima confessione illi facta non commisisse mortale, quia decipis circa materiam liberam: Bosc. num. 171.

Dico secundo: Mendacium in confessione circa materiam necessariam est grave sacrilegium contra Sacramentum, ejusque auctorem: ita omnes. Ratio est, quia decipit Judicem in re gravi spectante ad substantiam Iudicii Sacramentalis. Tale est, si absque rationabili causa neget quis in confessione mortale, quod fecit; vel affirmet, quod non fecit: item, si mortale certum dicat ut dubium, vel dubium ut certum; item, si numerum dubium mortalium afferat pro determinato, vel determinatum pro dubio, aut majorem, minoremve, quam ipse putet esse; vel demum sciens v. g. se detraxisse dicat, *Accuso me, si detraxissem, &c.*; quia in his omnibus corrumpitur iudicium Sacramentale in re gravi, quamvis aliquando excuset bona fides, aut ignorantia. Idem est, si confitens mortale dicat, esse veniale, vel confitens veniale dicat esse mortale; vel confitens mortale falso dicat, se illud esse alias confessum, quia notabiliter immutat iudicium Confessarii circa materiam necessariam; Pal. Tamb. & alii communiter contra Dicastil. d. 9. num. 147. Si vero falso dicat, se non esse

esse antehac confessum mortale, quod tamen sit antea rite confessus, probabiliter peccat tantum venialiter, quia decipit tantum circa materiam liberam: Dicant. contra Pal. Tamb. & alios. Qui autem confitetur mortale antehac rite confessum, sed id non exprimat, non peccat, quia confitetur malitiam, quæ est ex parte peccati, quæ semper est materia confessionis: Suar. Sanch. Con. & alii communiter.

Item, qui confitetur mortale, de quo dubitat, an antehac sit confessus, non tenetur dicere, se de hoc dubitare. Imo, qui confitetur mortale antehac non confessum, nec tenetur id exprimere, nisi interrogetur, quamvis videat, Confessarium forte putare esse antehac confessum, dummodo ex vi confessionis eum non inducat in illum errorem, sed mere permissive se habeat: Bonac. Dian. Lug. Dicant. Tamb. & alii contra Hurt. Pal. Turr. immerito vocantem hanc sententiam perniciosam, & improbabilem: excipe tamen, si Confessarius imponat pœnitentiam valde levem; tunc enim per accidens esset obligatio id exprimendi, aut saltem petendi pœnitentiam majorem: ita idem Doctores.

Similiter neque peccat, qui dicit, se velle confiteri generaliter, & peccatis alias confessis miscet nova non antehac confessa, tacendo, hæc non esse antehac confessa; quia per verba illa, *Volo confiteri generaliter*, non dicit, se velle confiteri tantum peccata antehac confessa, sed quæ fecit in vita, Lohn. de Conf. par. 2. c. 12. dicens, id secure practicari: excipe tamen primo, Si inter nunquam confessa esset reservatum, à quo non posset absolvi hic Confessarius; Secundo, Si species peccati nunquam confessi aliter non intelligeretur, v. g. si recenter vovit castitatem, & peccatum oppositum intelligeretur factum ante votum: Tertio, Si Confessarius imponat pœnitentiam valde levem, ut dictum est supra; ideoque ordinarie semper expedit distinguere non confessa à confessis: maxime etiam, quia circa non confessa communiter diligentius interrogare debent Confessarii, ut bene explicetur species, & numerus: Croix n. 1182. Qui autem dicit, se velle confiteri generaliter de tota vita, & sponte omittit aliqua mortalia antehac rite confessa, non peccat mortaliter, quia non mentitur circa materiam necessariam; imo Tamb. n. 7. Dic. & alii putant, nec peccare venialiter, quia sensus illorum verborum communiter est; quod velit confiteri omnia, prout ipsi videtur, & placet, & ita intelligunt Confessarii.

Simi-

Similiter non peccat, qui ex necessitate confitens huic Confessario (cui ex rationabili causa non tenetur dicere peccatum, quod habet in conscientia, vel ejus speciem) id ab eo interrogatus neget; quia nullatenus mentitur, sed loquitur æquivoce: Doctores communiter. Qui autem mentitur circa individuum physicum peccati (puta si dicat; se peccasse tali die, cum sciat, se peccasse alio die, vel occidisse Titium, cum sciat, se occidisse Cajum) Arriag. Bosc. & alii dicunt, esse tantum veniale mendacium; quia moraliter sunt idem individuum peccati, & circumstantiæ illæ physice diversæ non sunt materia necessaria; nisi vero mutent speciem peccati, vel notabiliter judicium Confessarii: Suar. d.22. f.2. n.3.

CAPUT VII.

Quando valeat Confessio formaliter tantum, & non materialiter integra?

CONFESSIO formaliter tantum integra est externa quidem accusatio Sacramentalis, sed non omnium peccatorum, quæ sunt in conscientia, adeoque non est materialiter integra; dicitur tamen integra formaliter, quia nihil ei deest ad valorem, & formam Sacramenti. Hæc autem præcise valet, si adsit impotentia physica, vel moralis confitendi omnia, quæ sunt in conscientia, quia tunc solum ex benignitate Christi cessat suum præceptum de integritate materiali, & ideo transacta postea ea impotentia teneris ex eodem præcepto, mortalia tunc omnia subicere clavibus: Doctores communiter. Sit igitur.

§. I.

Quid de impotentia morali?

SI necessitas sit confitendi (v.g. ob præceptum annuæ communionis, vel ad vitandam infamiam, scandalum, aliudve malum grave, vel, si aliter longo tempore confessio esset differenda) valida est confessio non integra materialiter ob impotentiam moralem in subsequens casibus.

I. Si pœnitens nec apud alium Confessarium, nec aliter possit integre confiteri suum peccatum, nisi nominando complicem; tunc enim probabiliter potest illud tacere, quia conservatio famæ, ad quam complex habet jus, videtur excusare: Nav. Armil. Molin. Bon. Busemb. Dian. & alii contra Suar. Lug. D. Bonav. D. Anton. & alios. Si autem sola circumstantia nequeat exprimi sine manifestatione complicis, fatendum est peccatum tacita circumstantia, dicendo v. g. *fornicatus sum*, tacendo circumstantiam incestus, ex qua talis Confessarius facile nosset complicem. Hinc fit, quod, quando confessio fieri integre potest sine complicis manifestatione, illicitum est tum pœnitenti complicem manifestare, tum Confessario complicis nomen interrogare. * Ubi nota, Praxim exquirendi nomen complicis à nonnullis Portugalliæ, nec non Algarbiorum Confessariis usitatam, fuisse nuper à Bened. XIV. felicit. Regn. per literas in forma Brevis ad Episcopos illius Regni scriptas, *Damnata, ac reprobata, tanquam scandalosam. Et perniciosam, ac tam famæ proximorum, quam ipsi etiam Sacramento injuriosam, tendentemque ad Sacrosancti sigilli Sacramentalis violationem, atque ab ejusdem Pœnitentiæ Sacramenti tantoperè proficuo; Et necessario usu Fideles abalienantem.* * Si autem gravia damna timerentur à complice, quæ solus Confessarius posset impedire, esset ei manifestandus, quod expediret etiam fieri extra confessionem: Sot. Dian. Lug. Avdrf. q. 18. l. 7. & alii.

II. Si pœnitens ex confessione sui peccati, vel ejus circumstantiæ prudenter timeat grave damnum, sive spirituale, sive temporale sibi, aut Confessario, aut aliis, potest illud reticere; quia præceptum divinum de integritate materiali non obligat cum tanto incommodo: Doctores communiter: ut si prævideas, talem Confessarium fracturum sigillum, aut te odio gravi habiturum, aut aliis graviter nociturum. Item, si mulier v. g. prævideat ex confessione peccati carnalis fore periculum animæ suæ, vel confessarii; nullatenus potest ei confiteri, nisi in casu extremæ necessitatis, in quo etiam illud tacere debet, ob periculum alterutrius; nisi vero hoc omnino cessaverit. Doctores communiter apud Lug. d. 16. n. 361. Item, si Confessarius non posset aliter confiteri suum peccatum, nisi violatione sigilli: v. g. si invalide absolvisset simoniacum, nec posset confiteri

ferri, nisi illi, qui facile posset conjicere, quisnam ille esset. In his omnibus casibus requiritur necessitas supradicta confitendi, & defectus alterius Confessarii; Fill. Lug. & alii communiter, monentes, talia damna, & pericula non esse facile fingenda, & præsertim in Religioso vix posse locum habere.

III. Si pœnitens sit mutus; hic enim probabilius non tenetur confiteri scripto, quia scriptura ex natura sua nata est esse publica: Ledesm. Victor. Sotus, Navar. Val. Barb. Dian. Laym. Pal. & alii contra Suar. Vasq. Lug. Escob. & alios. Hinc satis est, si confiteatur per nutus, etiam prævideat, non posse integre intelligi à Confessario. Debet tamen hic, si fieri potest, instrui prius ab ejus domesticis de significatione nutuum. Si id fieri non potest, absolvere eum potest tempore præcepti, imo etiam jubilæi, aliisque celebribus festis, etiam nequeat ulla peccata in specie intelligere, modo tamen ex signis intelligat, eum dolere, & petere absolutionem: Gob. t. 7. n. 476. At, si quis à nativitate fuerit mutus, surdus, & cæcus, cum non videatur ullo modo posse ediscere mysteria fidei, solum est capax baptismi: Gob. t. 7. n. 476. Eadem dic de surdo, cui pariter satis est, si confiteatur integre, quantum scit se explicare: quod, si sit surdaster, neque est interrogandus à Confessario, nisi de plane necessariis, & sine periculo publicitatis: expedit tamen, ut audiat, si fieri potest, in loco remoto: Dian. p. 3. t. 4. r. 120. Eadem dic etiam de puero, rudi, bardo (vulgo *locco*) qui nequeunt se in specie accusare; habent enim potius impotentiam physicam; ideoque in dictis necessitatibus impertienda est eis absolutio sub conditione, si dubites, an noverint mysteria fidei, vel an dent signa doloris, &c. qui autem est semifatuus, putat Gob. t. 7. num. 468. quod, etiamsi singulis mensibus petat absolutionem à Confessario, qui novit eum saltem imperfecte exercere actus necessarios ad hoc Sacramentum, absolvendus est: idem dic proportionaliter de pœnitente barbari idiomatis, qui, etiam possit, tamen non tenetur confiteri per interpretem, cum solum præcipiatur confessio secreta, ex Trid. *sess.* 14. *c.* 5. Quare in dictis necessitatibus, si non habeat Confessarium intelligentem suum idioma, poterit confiteri per signa. Addunt Val. Arr. Bus. & alii contra Con. Laym. Lug. & alios, quod ne in articulo quidem mortis teneatur confiteri

confiteri per interpretem; sed optime monet Averf. teneri tunc per illum confiteri aliquod saltem veniale, ob majorem securitatem salutis: & Dian. suadet, sic etiam tunc conatenda omnia, cum non sit certum non adesse obligationem ad hoc ex præcepto divino.

IV. Magnus concursus pœnitentium non est causa moralis sufficiens dimidiandi confessionem, ex Propof. 50. damn. ab Inn. XI. *Licet Sacramentaliter absolvere dimidiate tantum confessos ratione magni concursus pœnitentium, qualis v. g. potest contingere in die magnæ alicujus festivitatis, aut indulgentiæ; adhuc tamen putat Lumb. sufficere, si tunc sit pœnitens non rediturus ad confessionem, vel accedat peregrinus non bene examinatus, qui abire statim debeat: sed hoc negat merito Carden. nisi etiam adsit impossibilitas moralis, qualis esset, si ille esset valde rudis, nec alias posset confiteri; hic enim, si solitus sit confiteri generice tantum non explicando species peccatorum, posset tunc Confessarius audire peccata ab ultima confessione, & rudi aliqua cognitione præcedentium eum absolvere: Laym. l. 5. t. 6. c. 9. n. 4.*

§. II.

Quid de impotentia physica?

I. **H**ÆC est in periculo mortis, in quo non sit tempus confitendi omnia, ut in naufragio, terræmotu, prælio, aut alio simili; tunc enim sufficit dicere tantum in genere, *Accuso me de peccatis meis*: Doctores communiter ex Rit. Romano. Imo, quando imminens periculum aliud non permittat, possunt multi simul dolorem ostendere Sacerdoti, & sic omnes simul absolvi. Addunt tamen Con. Lug. Tamb. & alii, quod, quamvis tunc neque obliget publica confessio, tamen pro majore securitate expedit, ut quisque manifestet aliquod saltem veniale in specie, de quo minus erubescit, ut sic ab illo directe absolvatur, & indirecte à reliquis. Idem proportionaliter dic pro tempore pestis; si enim Confessarius accedens ad pestiferum non possit immorari ob periculum contagii, poterit unum tantum peccatum audire, & absolvere: illud tamen debet esse mortale, si sit in conscientia, quia, cum sit materia necessaria, debet dici, si potest. At, si ob tale periculum non possit Confessarius accedere, satis est dicere publice aliquod veniale, ut supra, & sic absolvi: v. Laym. l. 5. t. 6. c. 13.

II. E&c

II. Est in articulo mortis, quando probabile periculum est, ne infirmus ante absolutionem moriatur, vel plus animo debilitetur, vel mortem acceleret: sufficit etiam unum mortale, aut, si hoc non habet, veniale fateri Confessario, & sic absolvi: Doctores communiter. Quod si non possit in specie, dicat saltem in genere, *Peccavi graviter*; & si neque hoc totum, proferre possit, dicat, *Peccavi*: si nec loqui possit, det signum doloris, vel desiderii absolutionis, puta, tundat pectus, vel manum Confessarii stringat, vel interroganti annuat, quia sic etiam habetur sufficiens confessio sensibilis, & accusatio externa. Itemque est, si oculos ad cœlum tollat, si Sacram Imaginem devote intueatur, &c. Si autem dubium sit de signo aliquo, absolvendus est sub conditione; quia probabile est, illud esse signum pœnitentiæ, cum probabile sit, quemlibet etiam scelestissimum in eo articulo velle remedium animæ suæ, idque eo signo, cum aliter nequeat, manifestare: Doctores communiter. Quod si Confessarius eum inveniat lapsum in lethargum, phrenesim, aut etiam in delirio dicentem, se nolle absolvi, potest, ac debet pariter absolvere, si unus saltem fide dignus testetur, eum antea petivisse absolutionem, aut dedisse aliquod ex prædictis signis, quia sufficit confiteri per alium, uti per interpretem: & non est certum, se retractasse, aut confessionem sensibilem non perseverare moraliter, Moya, Avers. Dian & alii communiter, ex Rit. Rom. *de Penit. c. ult.* Addunt etiam sufficere, si id testetur hæreticus, vel infidelis, quia præsumi non potest, quod hi dicant falsum, ut fiat Sacramentum. Addunt etiam sufficere, si testis referens Sacerdoti id tantum audierit ex relatione alterius. Addunt demum etiam sufficere, si testis hoc dixerit absens à moribundo, ad quem deinde accedat solus Sacerdos.

Difficultas maxima est, si hic talis neque per se, neque per alium dederit signum pœnitentiæ? Qua in re dicendum est, quod, si certum sit, nullum prorsus signum dedisse, non possit ne sub conditione quidem absolvi; quia tunc certum est, absolutionem fore nullam, cum confessio aliqua externa sit de essentia Sacramenti: Doctores communiter, præsertim Societatis Jesu, quibus in ratione studiorum prohibitum est docere hanc thesim: *Moribundus, etsi nullum signum det, aut dederit contritionis, adeo ut Sacerdos, nec sciat, nec prudenter putare possit, præcessisse sensibilem aliquam confessionem, absolvi*

absolvi potest. Talis certitudo haberetur, cum ille videretur infidelis, vel hæreticus, aut in eo articulo expressè diceret nolle confiteri, velle mori in peccato, &c. & hæc dicat, aut faciat non delirans, sed utens ratione. At, si hæc certitudo indispositionis non sit, sed ita improviso mortis articulo quis obruatur, ut nullum signum externum dare possit doloris, &c. Lug. Haun. Moya, Pallav. & alii dicunt, sufficere vitam christiane antea ductam, & confessiones sæpe ante factas in signum externum doloris præsentis, quem etiam probabile est interne habere. Negant Illi. & alii, quia vita christiane antea facta, &c. non est signum externum, quo ille active manifestet dolorem præsentem; aliter frustra, & deceptorie Concilia, & Canones requirerent in moribundo aliud signum, quod vel ipse Sacerdos viderit, vel de quo alii testentur.

Dico tamen, posse hunc absolvi sub conditione, quia sufficit quodcunque signum externum doloris, quamvis à Sacerdote clare non cognitum, sed sub dubio tantum præsumptum; Avers. l. 19. & alii dicentes, *Locum dubitandi adesse, quodocunque non constat oppositum.* At qui in casu posito, cum non constet oppositum, præsumi potest, illum dare hoc signum; nam nescitur, an non utatur ratione, & tales moribundi ordinarie dant extrema aliqua signa, quæ possunt, quibus forte manifestare volunt suum dolorem, quale signum esse potest etiam ipsa anxia respiratio moribundis omnibus consueta: ergo absolvi potest conditionate, cum sic nec fiat injuria Sacramento, & succurratur extremæ necessitati. Unde, si potest, debet ex gravi obligatione charitatis ita absolvi: Moya, Sanchez, & alii multi. Quando autem Concil. & Can. requirunt aliud signum, loquuntur de absolute absolute, non de conditionata, ut fertur etiam hanc contulisse ipsum Clem. VIII. cuidam decedenti à fabrica D. Petri, dicendo, *Si capax es, absolvo te à peccatis tuis.* Idem dicunt Ponc. Gorm. & alii multi contra Bosc. etiam si is antehac male vixisset; quia sufficit, si constet, fuisse Catholicum, ut habeatur aliqua saltem tenuis probabilitas accipiendi motus, quos facit, in signum doloris. Unde etiam infert Gorm. num. 226. quod, licet quis actualiter peccando subito destitueretur sensibus, regulariter sine absolute dimitti non deberet: & Tamb. Carden. alique addunt, Catholicum in duello, vel adulterio confossum, si supersit aliquid temporis ante mortem,

mortem, vix dimittendum sine absolutione sub conditione. Secus vero, si sit infidelis, vel hæreticus, quia ille est omnino incapax, hic certe dispositus, nisi vero serio antea dixerit, se velle mori ritu catholico. Denique, si quis adveniente Sacerdote sit mortuus, certum est, non posse Sacramentaliter absolvi, quamvis antea dedisset signa pœnitentiæ, cap. *Multiplex 49. de Pœnit. d. 1.* quia non est amplius in statu viæ: neque citetur in oppositum Opusc. 65. D. Th. nam hoc falso ei adscribitur: Moy. n. 16. neque citentur aliqui Medici dicentes, animam rationalem manere etiam uno, vel altero quadrante post mortem vulgariter existimatam; nam ea opinio est communiter improbabilis; si autem auctoritate, vel ratione fieret alicui saltem dubie probabilis, posset is absolvere sub conditione.

QUÆSTIO V.

De Operis Satisfactione.

OPERIS satisfactio, ut vocatur à Florentino, est *Executio pœnitentiæ impositæ à Confessario*: ideoque est pars hujus Sacramenti, non quidem essentialis, cum sine illa adhuc sit essentialiter validum; sed certe integralis pertinens ad integrum ejus complementum. Hinc dicitur pœnitentia Sacramentalis, & causat ex opere operato remissionem pœnæ temporalis, non quidem omnis omnino, cum hoc sit proprium baptismi, sed certe majoris, quam si fieret sine Sacramento. Dividitur autem in mere pœnalem, seu vindicativam culpæ præteritæ, & in medicinalem, seu præservativam etiam à culpa futura. Videnda hic est ejus impositio, acceptatio, executio, & commutatio; tum demum satisfactio per Indulgentias.

CAPUT I.

Quid de impositione Pœnitentiæ?

DICO primo: Confessarius absolvens tenetur imponere pœnitentiam: Doctores communiter. Ratio est,

est, tum quia ex Trid. *sess.* 14. c. 5. Confessarius est Judex, & Medicus: ergo debet eam imponere, tum in punitionem, tum in medelam; tum quia ex eodem Trid. c. 8. Sacerdotes tenentur curare integritatem Sacramenti; ideoque *Debent Sacerdotes salutare, & convenientes satisfactiones injungere*: peccant igitur, si non injungant; & quidem graviter, si non injungant in confessione mortalium; si autem non injungant in confessione venialium, aut mortalium alias directe absolutorum, satis probabile est, peccare tantum venialiter ob levitatem materiæ: Lug. Tamb. & alii; & nihil peccant, si pœnitens in articulo mortis nullam exequi possit pœnitentiam, ut si impos sit mentis, omnino debilis, &c.; quia vel physice, vel moraliter est incapax; at si potest minimam, injungi debet, puta proferre semel nomen Jesu, elevare mentem ad Deum, &c. Cæterum non expedit injungere, ut perferat patienter infirmitatem, cum fieri possit, ut id magnam ei molestiam afferat timenti, se non rite satisfacere, ut notat Bon. Si Confessario revelatum sit, quod pœnitens per se perfecte satisfecerit, nec indigeat in futurum remedio, Con. Suar. & alii putant, posse nullam pœnitentiam injungi; sed melius contradicit Croix n. 1238. quia integrandum est Sacramentum; quod, si nulla luenda sit pœna, satisfactio illa manebit in Thesauris Ecclesiæ. Idem est, si pœnitens certo lucratus sit indulgentiam plenariam contra Sotus, Tambur. & alios. Idem, si pœnitens velit lucrari jubilæum; etsi tunc possit minorari pœnitentia vindicativa, non tamen medicinalis; quia æque ac aliis debet impediri relapsus: Suarez, Bon. & alii.

Neque obstat Gloss. in Extrav. *Antiquorum, de Pœnit. & Remis.* dicens, Bonif. VIII. ibi noluisse per Confessarios in Jubilæo injungi pœnitentias; nam tantum ait Bonifacium tunc voluisse pro pœnitentia injungi tantum opera jubilæi à se præscripta; ideoque hæc tenebantur injungere Confessarii. Sed, quidquid sit de hoc, nunc Pontifices in jubilæis communiter addunt, ut pœnitentia salutaris injungatur, ideoque imponenda est, præsertim medicinalis.

Si pœnitens statim post absolutionem addat novum peccatum, cujus nova detur absolutio, Amic. putat, non esse opus injungi novam pœnitentiam, si peccatum illud

illud non mutet notabiliter statum pœnitentis ; & idem putat Tamb. si scrupulosus sæpius redeat cum novis culpis ; sed melius Croix n. 1239. ait, ad integrandum Sacramentum aliquam levem addendam, vel saltem priorem injungendam pro utraque confessione.

Nota demum, pœnitentiam imponendam post audita peccata, quia est actus judicialis post cognitionem causæ; sed ante absolutionem, ut videatur, an pœnitens sit parere paratus ; quamvis etiam imponi possit post absolutionem, modo moraliter cum ipsa conjugatur : Tambur.

Dico secundo : Pœnitentia injungenda est pœnitenti sub aliqua obligatione præcepti : Vasq. Turrian. Con. Lug. Arriag. Amic. & alii contra alios dicentes, posse injungi etiam sub consilio. Ratio est, Primo, quia Confessarius eam injungit, ut Judex, ex Trid. cit. & Judex obligat reum ad pœnam promeritam : Secundo, quia ex eodem Trid. c. 8. eam injungit ex potestate, quam habet ligandi, & non ligat, nisi obligat ; ergo, &c. Addit tamen Aversa, Primo, Posse ex rationabili causa pœnitentiam de se gravem, & pro mortalibus debitam imponi sub obligatione tantum levi, puta nimium scrupuloso in ea exequenda : Secundo, Posse imponi sub disjunctione hanc, vel illam, ita ut ad eam obligetur pœnitens, quam ipsemet elegerit : Tertio, Posse præter pœnitentiam obligatoriam injungi alia opera pro libertate pœnitentis agenda, quia sic vi absolutionis probabiliter elevantur ad satisfaciendum etiam ex opere operato ; quamvis enim verba illa Confessarii, *Quidquid boni feceris, &c.* probabiliter nihil operentur ex opere operato, cum non auctoritative, sed mere deprecatorie dicantur ; tamen aliquid operantur ex institutione Ecclesiæ, quæ potest concedere indulgentias, ideoque D. Th. *Quodlib.* 3. a. 13. ait, *Opera per hoc accipere vim expiandi peccata.*

Dico tertio : Pœnitentia debet esse proportionata peccatis, non absolute, sed respective ad pœnitentem : Doctores communiter. Ratio est, quia Trid. *sess.* 14. c. 8. ait, Confessarios debere injungere *Salutares, & convenientes satisfactiones, quantum spiritus, & prudentia suggererit* : ergo pœnitentia non debet esse proportionata peccatis absolute, sed respective ad facultatem, dispositionem, & utilitatem pœnitentis. Hinc, quamvis olim pro quovis mortali injungenda erat pœnitentia septennis, jejunandi in pane, & aqua die Lunæ, Vene-

R. P. Nicol. Mazzotta Theol. Mor. Tom. III. Z ris,

ris, & Sabbati; ut colligitur ex Canon. Pœnitentia. Decr. Gratiani adjectis: tamen hodie merito remissus est talis rigor; non quia refrixit charitas, ut perperam dicunt Rigoristæ, sed primo, ne confessio ab hæreticis impugnata, ut impossibilis, per duras pœnitentias reddatur magis odiosa: Secundo, quia notum est, benignas potius prodesse, quam rigidas, eo quod sic magis alliciantur fideles ad frequentiore usum Pœnitentiæ, & Eucharistiæ: Tertio, quia usus introductus indulgentiarum occasione Belli Sacri est modus satisfaciendi utilior, & facilior: v. Franc. Cler. Rom. p. 2. c. 1.

Itaque quantitas, & qualitas pœnitentiæ ex Trident. citat. prudentis Confessarii arbitrio relinquatur, *Prout spiritus, & prudentia suggererit.* Et primo attendit facultas pœnitentis; nam pro iisdem delictis non eadem pœnitentia injungi debet debili, ac forti, pauperi, ac diviti, puero, vel mulieri, ac viro, &c. Secundo, Utilitas pœnitentis, ob cujus spiritualem infirmitatem sæpe expedit moderata pœnitentia etiam pro gravissimis delictis, ne scilicet scandalizetur, & omittat, ne confessionem fugiat, vel certe Confessarios ineptos adeat, qui eum curare nesciant: Lugo. d. 25. l. 5. addens, monendum tunc pœnitentem de insufficientia pœnitentiæ, & suadendum usum indulgentiarum, & aliquando imponendum, ut per se satisfaciatur: Tertio, Dispositio pœnitentis, ob quam multum minui potest pœnitentia, si v. g. pœnitens accesserit maxime contritus, si per se præstet multa bona opera pœnalia, si humiliter exceperit correctionem Confessarii; item, si adsit obligatio restituendi, se reconciliandi cum offenso, vel inimico, vitandi occasiones, &c. cum hæ obligationes sint per se graves, & pro parte pœnitentiæ injungi possint: Quarto demum, si adsit jubilæum, aut indulgentia, minui potest pœnitentia vindicativa, non autem medicinalis, juxta jam dicta. Si autem nulla ex his adsit rationabilis causa, peccant graviter Confessarii imponentes pro gravibus delictis pœnitentiam levem, quia Tridentin. cit. ait, *Eos fieri peccatorum participes, qui sine justa causa, &c.* In dubio autem, an adsit justa causa, inclinandum est in partem benigniorem, quia in ea minus est periculi, juxta illud Auctoris Op. Imperf. in Matth. *Etsi erramus, modicam pœnitentiam imponentes, nonne melius est propter misericordiam rationem reddere, quam propter crudelitatem?*

delitatem? Quare nunquam imponenda est pœnitentia perpetua, vel ingressus in Religionem, vel votum perpetuum: quod, si in pœnam admittat Confessarius votum pœnitentis de non relabendo, expedit, ut non permittat hoc votum, nisi ad tempus, ut videat, an possit, necne; & similiter, si imponat pœnitentiam conditionatam: v. g. ut toties jejundet, quoties relabatur, præfinitum est tempus v. g. usque ad proximam confessionem. Neque imponi potest pro delictis occultis pœnitentia publica, quia saltem indirecte revelaretur sigillum: D. Th. Suar. & alii. At pro delictis publicis, si opus esset ad tollendum scandalum, posset, ac deberet imponi, secundum Trident. *sess.* 24. c. 8. *de Refor.* quia aliunde esset jam ad id obligatio, ideoque nec revelaretur sigillum. Denique monet S. Franc. Sales *in instr.* c. 9. non dandas pœnitentias ex multis rebus diversis, quia pœnitens, vel obliviscitur, vel exequitur sine fervore.

Dico quarto; Pœnitentia debet esse opus bonum pœnale: Doctores communiter cum D. Thom. Ratio est, quia non satisfit pro pœna, nisi exhibeatur opus pœnale. Talia ex Trid. *sess.* 14. *can.* 13. sunt jejunia, orationes, & eleemosynæ, &c. Ad jejunia reducuntur quælibet aliæ macerationes corporis, ut verbera, castigationes sensuum, subtractiones commoditatum, &c. quæ & pœnalia sunt, & medicinalia contra peccata carnis, gulæ, &c. Ad eleemosynas spectant quævis opera misericordiæ, etiam spiritualis; & imponi possunt divitibus, avaris, &c. caveat tamen confessarius, ne eleemosynas sibi, vel suis applicare velit. Ad orationes pertinent reliqua bona opera etiam interna, ut actus Fidei, Spei, Charitatis, Contritionis, &c., item Orationes vocales, Confessiones, Communiones, Meditationes, Lektionen Librorum Spiritualium, Visitationes Ecclesiarum, &c. Quod si ad hæc opera pœnitens aliunde teneatur, possunt etiam injungi pro pœnitentia; & aliquando ita expedit, ut majorem diligentiam in eis pœnitens adhibeat; & si omittat, contrahit novam malitiam contra integritatem Sacramenti: Vasquez, Lug. & alii. Regulariter tamen expedit imponere opus distinctum; imo, si nihil addat Confessarius, ita intelligitur; v. g. si dicat, *Audias Missam*, intelligitur præter illam, ad quam aliunde teneris. At si dicat, *Hoc die Festo audias duas Missas*, ex tali modo injungendi colligitur, quod

quod velit, ut præter Missam debitam festo, unam aliam audias, Con. Tambur. & alii: Similiter, si dicat, *Per 15. dies audias quotidie duas Missas*, non ideo teneris die festo tres audire; & si dicat, *Quotidie per mensem audias Missam*, satisfacis die festo audiendo unam; quia ita præsumitur mens Confessarii, cum pœnitentias per plures dies imponit. Dian. Avers. Amic. & alii.

Potest etiam pro pœnitentia imponi opus, cujus tum impetrationem, tum satisfactionem applices pro aliis, pro defunctis, &c, quia satisfactio ex opere operato ratione Sacramenti semper applicatur tibi; & insuper ipsa applicatio pro defunctis est tibi satisfactoria: Lug. d. 25. l. 5. num. 62. Probabiliter etiam potest ipse Confessarius subire partem operis injungendi, eamque applicare pœnitenti; quia sic fit moraliter ejus opus, & satisfacit ex opere operato; & similiter potest concedere pœnitenti facultatem, ut pœnitentiam per alium persolvat D. Thom. Sot. Suar. & alii; quamvis probabilius dicant Vasquez, Layman, Bonac. & alii, tunc partem integram Sacramenti esse tantum ipsam procuracionem, ut alius secundum voluntatem Confessarii ponat opus. Cæterum, si Confessarius nihil exprimat, pœnitentia persolvenda est ab ipso pœnitente; damnatur enim ab Alex. VII. hæc Prop. 15. *Pœnitens propria auctoritate substituere alium sibi potest, qui loco illius pœnitentiam adimpleat*: si autem opus injunctum sit eleemosyna, perinde est, si eam des propria, vel alienam manu, & idem est, si imposita sit restitutio.

CAPUT II.

Quid de acceptatione & exequutione Pœnitentia?

Dico primo: Tenetur pœnitens acceptare pœnitentiam impositam à Confessario, si sit tolerabilis; Doctores communiter ex Trident. cit. Ratio est, quia Confessarius ex dictis tenetur illam imponere: ergo à fortiori tenetur pœnitens eam acceptare, utpote qui tenetur ei obedire, ut Judici recte judicanti, & integrum reddere Sacramentum. Hinc Suar. Bonac. & alii temerariam post Trident. dicunt sententiam Cajet. Med. Nav. & aliorum putantium, posse à pœnitente eligi aliam pœnam, vel eam luere in Purgatorio, quamvis
Sot.

Sot. Reginal. & alii addant, hanc sententiam servire saltem, ut neminem non absolutum dimittas, si saltem levem pœnitentiam subire velit: vid. Dian. p. 3. t. 14. r. 51. Dixi, *Si sit tolerabilis*, nam, si pœnitenti iustis de causis videatur suæ fragilitati minus accommodata, potest rogare Confessarium, ut eam minuat, quantum potest; & Confessarius in tali casu tenetur ei annuere, ut suavius efficiatur jugum confessionis. Quod si non annuat, poterit pœnitens nolle ab eo absolvi: v. Suar.

Dico Secundo: Peccat graviter pœnitens, si postea non exequatur pœnitentiam acceptatam, impositam in confessione valida pro mortali prima vice confesso: Doctores communiter. Ratio est, quia facit contra obligationem in re gravi: censetur autem materia gravis una Confessio, vel Communio, item unum Rosarium, & similia. Si autem omittas unam ex decem communionibus tibi impositis, probabile est, esse tantum veniale, quia unum respectu decem videtur quid leve: Gob. Croix n. 1267. Si injunctum sit absolute, ut recites v. g. septem Psalm. Pœnitentiales, potes recitare stando, vel sedendo; at, si injunctum sit, ut eos recites flexis genibus, Dian. Tamb. & alii putant, fore mortale, si ita non recites; quia id est quid grave spectans ad substantiam molestiæ: sed de hoc vehementer dubitat Croix num. 1280. quia non videtur esse molestia tanta. Dixi primo *Pœnitentiam gravem*: nam, si non exequaris pœnitentiam levem, etiamsi pro mortali injunctam, peccas tantum venialiter, quia materia de se levis non est capax obligationis gravis: Averf. l. 6. contra Jo. Sanch. Neque obstat, quod non integretur Sacramentum; nam completio integralis per materiam levem non obligat, nisi leviter: Croix num. 1276. Censetur autem materia levis unum *Miserere*, & similia; si vero hoc imponatur per multos dies, evadit materia gravis, si omnino omittatur. Dixi secundo *Pro mortali prima vice confesso*; nam, si quis omittat pœnitentiam gravem impositam pro mortalibus alia vice directe absolutis, probabiliter est tantum veniale: quia talis pœnitentia, in quantum est gravis, non est necessaria, cum Confessarius neque sub gravi, neque sub levi pœnitentiam gravem teneatur pro talibus peccatis imponere; imo nec videtur posse, cum debeat obligare ut judex proportionate ad materiam non necessariam: Nav. Palud. Ledes. Suari Layman. Fill. & alii

contra Con. Fagund. Lug. & alios. Dixi tertio in confessione valida; nam, si fuit invalida, nulla est obligatio exequendi pœnitentiam, cum nullum sit Sacramentum, quod compleri debeat; & alias teneretur pœnitens persolvere duas pœnitentias pro iisdem peccatis: Escob. Fagund. & alii. Si vero fuit Sacramentum validum, & informe, tenetur exequi, ut patet.

Cæterum, si pœnitentia injuncta evadat deinde physice, vel moraliter impossibilis, non amplius obligat, nec necesse est aliud opus subrogare; quia id non potes propria auctoritate, nec teneris eadem peccata bis confiteri; idemque est, si omnino sis oblitus: Sot. Nav. Amic. Averf. s. 6. contra Ricch. & Sylvestr. putantes, talem confessionem esse repetendam: neque obstat, quod Sacramentum non integretur; nam sufficiens excusatio est, ne cogaris bis confiteri eadem peccata. Si tamen convenire potes eundem Confessarium, qui saltem confuse minor sit tui status, expedit petere commutationem, ut sic integretur Sacramentum; similiter, si oblitus sis quantitatis pœnitentiæ; si autem non potes commode eum convenire, exequere, quantum videtur pro ratione dubii.

Denique, si materia pœnitentiæ sit divisibilis, nec possis partem majorem exequi, debes persolvere partem minorem, ut colligitur paritate de Horis Canonicis ex Proposit. 54. damnata ab Inn. XI. Hinc etiam probabilius videtur contra Dian. p. 9. t. 9. r. 54. quod, si sit injunctum jejunium in pane, & aqua, si sic non possis, tenearis jejunare more Ecclesiastico; quia manet substantia jejunii separabilis ab ea circumstantia; v. dicta in Tract. de Leg. d. 2. q. 4. c. 1.

Dico tertio: Peccat graviter Pœnitens, si pœnitentiam gravem diu differat exequi ultra tempus præfixum à Confessario, Bon. & alii communiter. Ratio est, quia facit contra obligationem in re gravi, ut patet in simili de obligatione restitutionis, vel voti adimplendi. Dixi tamen, *Si diu differat*; nam, qui jussus v. g. jejunare die Veneris, & jejunet Sabbato proximo; aut jussus communicare proxima Dominica, & differat ad octiduum à Confessione, ordinarie peccat tantum venialiter, quia plerumque præceptum Confessarii cadit magis in rem ipsam, quam in tempus præfixum: Dian. p. 9. t. 7. r. 57. Hinc recte monent Doctores cum Mendo, Bon. Averf. non cessare obligationem Jejunandi, quamvis

vis transferit ille dies Veneris, utpote qui erat statutus non ad terminandam, sed urgendam obligationem, seu non differendam absque iusta causa. Ideoque recte addit Mendo, quod, si Confessarius unicum tale opus imponat una vice persolvendum, non præsumitur, quod velit alligare illi diei; quia præsumi non debet, quod voluerit Sacramentum manere posse incompletum integraliter. At, si injunctum sit opus persolvendum pluribus vicibus, tunc ex circumstantiis colligenda est mens Confessarii; si enim dicat, *Singulis v. g. mensibus confitearis*, præsumitur sic statuere, non ad terminandam, sed urgendam obligationem. Hinc, quamvis Lugo putet, esse mortale, si vel unicum diem differas ultra mensē; tamen melius negat Averf., quia præsumitur mens Confessarii esse, ut tunc sequenti mense bis confitearis: unde, si occasione Festi, vel indulgentiæ differas ad octo dies in alterum mensē; Dian. Pal. & alii dicunt nullo modo peccare; quod magis valet, si simili occasione anticipes, ut addit Averf. Si vero dicat, *Jejunes omni Sabbato in honorem B. V. vel Communices omni Festo B. V.* Con. Gob. Bon. & alii putant, quod, si tali die negligas, peccas quidem, sed non teneris alia die supplere; quia mens Confessarii videtur fuisse, alligari opus tali diei.

Dico quarto: Si Confessarius nullum præfixit tempus Pœnitentiæ, persolvenda est primo tempore, quo commode fieri potest: Doctores communiter. Ratio est, quia in omnibus obligationibus, in quibus dies non ponitur, præsentī die debetur: *Reg. Jur. 14.* ubi ly *Præsenti die* sonat primo quoque tempore. Hinc diu eam differre v. g. ad medium annum communiter censetur mortale; maxime si pœnitentia fuerit medicinalis. Si vero fuerit tantum pœnalis, non videtur mortale differre ad mensē: Croix n. 1288. Cæterum, exequi pœnitentiam ante communionem, non est necesse, ut infertur ex Prop. 22. damnata ab Alexand. VIII. cit. in Tract. de Euchar. d. 4. q. 1. c. 4. §. 2.

Quæres primo, An possit satisfieri pœnitentiæ eodem tempore, quo satisfit alteri præcepto?

Respondeo affirmative, Si unum opus non impediatur alterum: ut si pro pœnitentia recitare debeas Rosarium, satisfacis recitando intra Missam, ad quam tenearis die Festo: Croix n. 1191. At, si pro pœnitentia debeas audire duas Missas eodem die, ordinarie præsumitur

præcipi à Confessario, ut eas audias successive: Croix n. 128r. contra Sanch. Ledes. & alios putantes, posse audiri simul.

Quæres secundo, An pœnitentia sit persolvenda cum aliqua intentione saltem virtuali integrandi Sacramentum, vel obediendi Confessario?

Respondeo probabilius affirmative, Quia, ut ea aliquid efficiat ex opere operato, debet esse pertinens ad Sacramentum: Vasq. Dicastil. Palav. Mend. Averl. & alii contra Sanchez. Lug. & alios. Neque obstat, quod aliis præceptis satisfiat sine tali intentione reflectente ad præceptum; nam illæ non sunt actiones Sacramentales, uti est ista.

Quæres tertio, An peccet, qui exequitur pœnitentiam existens in mortali?

Respondeo probabilius negative; Primo, Quia Confessarii ipsi sæpe imponunt pœnitentiam persolvendam, antequam absolvant à mortalibus: Secundo, Quia pœnitentes passim non faciunt sibi scrupulum, quod eas expleverint in mortali, creduntque, id melius esse, quam diutius differre: ergo ex communi sensu non est peccatum: Sot. Tann. Lug. Dicast. & alii contra Suar. Pal. Layman. Bonac. Buf. & alios putantes, peccare saltem venialiter, eo quod minus digne tractent Sacramentum: sed hoc videtur falsum; nam etiam dolor, & confessio sunt partes, & quidem essentielles Sacramenti, & tamen sine ullo peccato ponuntur à pœnitente existente in mortali.

Quæres quarto, An satisfactio posita ab existente in mortali habeat suum effectum?

Respondeo: Etsi nullum habeat effectum ex opere operantis, cum ex se sit opus mortuum; tamen probabiliter habet effectum ex opere operato, saltem postquam removetur obex; quia sic est actio Sacramentalis ex institutione, & quasi nomine Christi posita; quo sensu Deus sic eam respicit, non prout est hominis, sed prout moraliter est Christi; sicut etiam Missa ab impio Sacerdote dicta valet ad effectus suos ex opere operato: Cajet. Suarez, Henr. Con. Art. Lugo. Fagun. Layman. Dian. & alii contra Ledes. Val. Turr. Præp. Dicast. & alios ex D. Th., qui tamen expli-

explicari potest de opere operantis. Qui autem implet pœnitentiam in gratia, sed per actionem ex circumstantia venialiter peccaminosam, certe non privatur fructu ex opere operato, quia veniale non impedit effectum remissionis pœnæ debitæ aliis peccatis jam remissis: Croix n. 1257. Imo putat Lug. n. 33. neque id impediri, etsi interveniat mortale, dummodo pœnitentia quoad substantiam impleatur.

CAPUT III.

Quid de Commutatione Pœnitentiæ?

Dico primo: Non potest pœnitens propria auctoritate commutare sibi pœnitentiam in aliud opus, etiamsi melius: Doctores communiter contra Dicast. inclinantem in oppositum. Ratio est, Primo, Quia reus non potest mutare pœnam sibi impositam à Judice; uti nec subditus opus sibi injunctum à Superiore: Secundo, Quia id, in quod commutabit, non erit satisfactio integrans Sacramentum, neque adeo remittet pœnam ex opere operato, quia non veniet à potestate clavium. Neque obstat, quod vovens possit sibi commutare materiam voti in aliquid melius; nam obligatio voti orta erat ab ipso vovente. Hinc, si pœnitentia sit medicinalis, pœnitens non liberabitur ab ejus onere, si lucretur indulgentiam plenariam, quia hæc non ita præservat à lapsu: Doctores communiter cum D. Thom. in 4. d. 29. At, si pœnitentia erat tantum pœnalis, liberari tunc dicunt Tann. Granad. Lug. Medin. Bonac. Dian. p. 5. t. II. r. 3. & p. 9. t. 6. r. 36. non quidem ex propria auctoritate, sed quia Confessarius ipse ita præsumitur intendere: sed probabilius negant Val. Marchant. Avers. Gob. Croix & alii; tum quia pœnitentia ordinarie est etiam medicinalis; tum quia incertum est, an quis indulgentiam plenariam lucretur; tum demum quia pœnitentia ut à Confessario imposita, pertinet ad integritatem Sacramenti, unde non præsumitur alia mens Confessarii.

Dico secundo: Potest idem Confessarius in alia confessione quocunque tempore facta commutare priorem pœnitentiam, si recordetur status pœnitentis, vel saltem in confuso, peccatorum, ob quæ fuit à se imposita: Doctores communiter. Ratio est, quia potest Judex mutare, & moderari pœnam à se latam, quamdiu

executioni non est data. Extra confessionem negant id fieri posse Suar. Con. Averf. Amic. Dicast. & alii, quia Confessarius nullam habet potestatem clavium, nisi dum sedet pro Tribunali, & agit partes Confessarii. Sed probabiliter etiam affirmant Lugo, Salas, & alii, quia sicut Judex etiam transacto judicio habet jus agendi circa impletionem pœnæ, ita etiam confessarius circa commutationem, si reus petierit; censetur enim moraliter perdurare idem judicium, quamdiu pœna imposita non est impleta; consentiunt Arriag. & Haunold.

Dico tertio: Pœnitentia ab uno Confessario imposita, non potest mutari, aut minui ab alio Confessario, nisi pœnitens apud hunc repetat peccata, ob quæ fuit imposita: Doctores communiter cum Sot. Vasq. & aliis. Ratio est, quia unus Judex, qui non est Superior, non potest ultimam, & definitivam alterius sententiam mutare, aut reformare; cum par in parem non habeat jurisdictionem; & in hoc fere omnes Confessarii sunt pares. Econtra vero, si pœnitens apud secundum Confessarium peccata repetat, poterit ille commutare, & minuere, quia sic secundus Confessarius est veluti successor primi; ideoque, ut potest prior, ita & posterior: idque verum est, etsi prior pœnitentia fuerit medicinalis, dummodo non sit absolute, & simpliciter necessaria, vel substituatur alia similiter medicinalis.

Potest pariter secundus Confessarius commutare pœnitentiam impositam à Confessario Superiore; quia, præscindendo à reservatione casuum, omnes Confessarii habent æqualem potestatem ad ligandum, & solvendum, adeoque etiam ad commutandam pœnitentiam. Si autem hæc fuisset imposita à Superiore propter peccata sibi reservata, Suarez, Lugo, Arriag. & alii negant, commutari posse ab inferiore non habente facultatem in reservata, quia inferior non potest mutare præceptum Superioris. Sed probabiliter etiam affirmant Henr. Sanchez, Bonac., Dicastil., alii, quia, cum semel sublata sit reservatio, æqualis remanet in omnibus Confessariis potestas.

Si pœnitens petat à secundo Confessario commutationem pœnitentiæ, eo quod sit sibi nimis difficilis, Navar. Tol. Henr. Rodr. Sa, Layman. Gob. Dian. Marchant. & alii multi apud Bosc. docent, posse commutari, etiam si non repetantur peccata; quia, licet sic secundus

dus Confessarius judicare non possit de illis, tamen videtur habere potestatem judicandi, an talis pœnitentia hic & nunc ei expediat. Sed longe melius Suar. Vasq. Con. & alii communius hoc negant; quia nullus Judex potest agere, circa id, quod ad suum Tribunal non est delatum, ut esset in casu: ideoque Jo. Sanch. dicit, priorem sententiam esse improbabilem; quamvis Lug. num. 109. dicat probabilem saltem ex principiis extrinsecis. Cæterum, ut possit secundus Confessarius mutare pœnitentiam, non requiritur exacta repetitio peccatorum, sed sufficit ei aperire præcipua, ob quæ præsertim talis pœnitentia erat injuncta. Et fortasse sufficiat, inquit Averf. quod ob similia, qualia nunc confitetur, talem pœnitentiam acceperit.

Illud hic principaliter notandum, in commutatione, vel minoratione pœnitentiæ, nullum Confessarium id posse sine justa, & rationabili causa; quia, sicut in dispensatione legum humanarum requiritur justa causa, ita multo magis in commutatione, vel minoratione pœnitentiæ, quæ est pars Sacramenti à Christo instituti. Justæ autem causæ esse possunt necessitas, vel notabilis utilitas pœnitentis, vel ejus difficultas, vel oblitio pœnitentiæ.

Quæres, An post commutationem pœnitentiæ in aliam liberum sit pœnitenti alterutram persolvere?

Respondeo affirmative; Quia commutatio erat in favorem ipsius, & posterior pœnitentia non erat imposita absolute, sed sub conditione, *Si nolit priorem exequi*: Suar. Reginal. Bonac. Les. Dicastil. num. 231. contra Lug. At, si pœnitens, confitendo de novo peccata præterita, taceat priorem confessionem, & impositionem pœnitentiæ, Averf. Arriag. & alii dicunt, non commutari priorem pœnitentiam, ideoque exequendam esse utramque; quia, quamdiu non revocatur prior obligatio, manet in possessione; sed adhuc alii multi cum Dicastil. num. 119. probabiliter dicunt, posse etiam nunc peragi alterutram pœnitentiam, quam malueris: & Bosc. num. 357. probabiliter ait, secundam esse complementum utriusque Sacramenti. Qui autem sic confiteatur eadem peccata secundo Confessario, ut se liberet à pœnitentia injuncta à primo, Suar. Con. Lug. Averf. & alii dicunt, non peccare, nisi venialiter; & si id faciat ex justa causa, nullo modo peccare.

CAPUT

CAPUT IV.

De Satisfactione per Indulgentias.

QUONIAM nunc alibi de Indulgentiis recurret sermo; idcirco, quæ ad hanc materiam pertinent, duobus hic §§. breviter expendemus, in quorum I. Videmus, Quid, & Quotuplex sit Indulgentia, Quis, & Qua causa possit eas concedere? In II. Qui sit Indulgentiarum effectus, & Quæ dispositio requiratur in eas lucraturus?

§. I.

Quid, & Quotuplex sit Indulgentia, Quis, & Qua causa possit eas concedere?

I. **I**NDULGENTIA definitur à Clem. VI. in Extrav. *Unigenitus, de Pœnitentiis, & Remissionibus: Remissio extra Sacramentum pœnæ temporalis Deo debitæ per applicationem satisfactionis Christi, & Sanctorum, idque vel per modum absolutionis erga subditos Ecclesiæ, vel nudæ solutionis erga non subditos, ut defunctos, & catechumenos, quibus proinde tantum dantur indulgentiæ per modum suffragii: Suar. Fil. Sanctarell. Bon. Ubi nota, indulgentiis frui posse etiam, qui eas concessit; &, cum sint gratiæ, non expirare morte concedentis; imo, ex Sa, neque ante notitiam revocationis: largeque esse interpretandas, servata tamen verborum proprietate.*

II. Dividitur primo, Ex Extrav. cit. in Totalem, & Partialem: Totalis seu Plenaria remittit totam pœnam in purgatorio luendam: Partialis vero solum pœnæ partem. Totalis dicitur etiam plena, plenior, plenissima ob majorem explicationem gratiæ, & dispensationis à Pontificibus concessæ. Partialis eam tantum pœnam remittit, quæ in ejus concessione exprimitur, quæ aliquando est indeterminata, & proportionaliter ad culpas: ut dum remittitur tertia pars pœnæ pro peccatis debitæ; aliquando est determinata, ut dum conceditur indulgentia septem annorum, &c. & sensus est, remitti pœnam, quæ remitteretur per pœnitentiam 7. annorum ab Ecclesia, ut olim fiebat, impositam, & à Pœnitente completam: Sot. Palud. & alii communiter ap. Suar. d. 50. sect.

sect. 5. Dividitur secundo in personalem, localem, & realem. Personalis est, quæ personæ conceditur, ut si Papa concedat Petro indulgentiam, quoties communicat, ubicunque sit: Localis est, quæ addicitur loco, ut si concedatur indulgentia visitanti Ecclesiam Cathedrallem: Realis est, quæ affigitur alicui rei e. g. Cruci, Rosario, Imagini. &c. quæ ab iis acquiritur, qui coram tali Imagine, Cruce, &c. preces impositas ad Deum fundunt. Dividitur tertio in perpetuam, & temporalem: Perpetua est, quæ perseverat, donec revocetur: Temporalis, quæ conceditur ad tempus determinatum, quo finito cessat. Demum Indulgentia carena (sic dicta à *carendo* cibo, potu, hominumque commercio) erat, qua talis abstinencia, seu jejunium remittebatur, non secus ac septena, qua poena remittebatur septem annorum.

Quæres, An, si pluries Ecclesia visitetur, poterit pluries acquiri indulgentia plenaria tali Ecclesiæ concessa?

Respondeo cum distinctione, ex Suar. & aliis communiter; & affirmo, si concessa sit indulgentia visitantibus Ecclesiam indefinite, quia nulla apparet ratio illam limitandi ad semel in vita, in anno, in hebdomada, &c. (Bene tamen semel in die, tum ex consuet. tum ex Decr. Innoc. XI. quidquid contra senserint Nav. & Laym. hic c. 3.) Negó tamen, si concessa sit definite quoad tempus, puta pro una tantum vice: Suar. Probabile tamen videtur, quod adhuc pluries eodem die lucrari possimus indulgentiam plenariam pro variis defunctis. Neque id videtur derogare cit. Decr. quia stat ejus veritas, si pro se quis non poterit pluries eadem die indulgentias applicare. Eo vel magis, quod in revocatione Indulgentiarum non intelliguntur revocatae indulgentiæ applicabiles pro defunctis, nisi id exprimitur, cum talis revocatio sit odiosa, proindeque restringenda. Illud hic nota, indulgentias non posse applicari defunctis, nisi à Papa id expresse concedatur.

III. Pontifex habet à Christo facultatem immediate concedendi indulgentias tam pro vivis, quam pro defunctis; ei enim dixit Christus: *Tibi dabo claves Regni Cælorum, &c.* Doctores communiter. Episcopus non jure divino, sed ex concessione Papæ potest Indulgentias concedere: ita Suar. ex D. Th. & alii communiter. Ratio est, quia in Conc. Later. sub Inn. III. potestas concedendi indulgentias est ita restricta Episcopis, ut non
nisi

nisi unius anni indulgentia in die Dedicationis Ecclesie, & ob aliam justam causam 40. tantum dierum ab iis concedi possit, quæ restrictio certe non facta fuisset à Concilio, si potestatem haberent ex jure divino: probabilius tamen in Episcopis hujusmodi potestas est ordinaria, adeoque delegabilis, ex Lug. & aliis contra Nagnum, quia illis competit ratione proprii muneris, non secus ac potestas jurisdictionis in ordine ad absolvendum à peccatis. Porro relate ad mortuos nulla indulgentia concedi potest ab Episcopis: ita Suar. cum communi; quia Episcopis solum conceditur, ut possint eas suis subditis elargiri ex c. *Quod autem*: Mortui autem non sunt ipsius subditi. Cardinales etiam non Episcopi possunt de jure communi Indulgentias concedere in Ecclesiis suorum titularum, quia in his habent omnem Episcopalem jurisdictionem ex cap. *Is, qui, de Majoratu, &c.* Non autem Abbates, Parochi, aut alii, qui Episcopi non sunt; unde hi solum ex concessione speciali poterunt illas elargiri, ut infert Bell. ex cap. *Accedentibus, de excessibus Prælatorum.*

IV. Indulgentia sine legitima causa est nulla: Doctores communiter: ratio est, quia per illas dispensatur thesaurus Ecclesie, cujus Papa non est Dominus, sed merus dispensator, qui, si sine justa causa res Domini sui dispensat, dispensat nulliter. Adde, quod Dispensator sine causa neque remittere potest credita sui Domini: Papa autem eas largiendo credita remittit Christi Domini; ergo, &c. Justa autem, & rationabilis causa est, quæ pia, & grata sit Deo; & pariter proportionem aliquam habeat cum indulgentia, quæ conceditur: Bon. Nav. alique communiter apud Bell. l. i. c. 12. Duo ergo requiruntur, primum, ut concedatur ad pium aliquem finem, puta ad deprimendos hostes Ecclesie, &c. alterum, ut opus injunctum ad indulgentiam dicat proportionem cum fine intento, seu aptum sit ad eum consequendum, e. g. preces ad Deum factæ dicuntur opera apta ad assequendam depressionem hostium. Notat Bell. l. c. hæc duo examinanda utique esse à solo concedente indulgentias, non vero à subditis: unde indulgentias semper magni faciendæ sunt, etsi Pontifex levissimas ob causas videatur illas concedere. Illud hic certum, quod ad habendam prædictam proportionem non requiritur, ut opus injunctum per se sufficiat pro remissione poenarum, quæ per indulgentiarum lucrum remittuntur; secus

secus indulgentia non esset indulgentia, quæ ex ipsa nominis etymologia fert remissionem cum liberalitate conjunctam.

Dubium est, An possit aliquando Papa concedere indulgentiam, nullum opus injungendo ad ejus assecutionem? e. g. an possit Petro decedenti in gratia indulgentiam in articulo mortis concedere?

Respondeo affirmative, Ex Suar. & Con. d. 12. d. 6. quia etiam in tali casu haberi potest justa causa, puta ob Petri merita erga Ecclesiam, & alia opera jam præstita, &c. & proportio habetur etiam propter opus proportionatum, sive quod antecessit, ut in casu, sive quod consequatur, cum æque dispensatio sit justa, sive fiat ob bona opera injuncta, sive ob jam posita. Illud hic non omittendum, ex defectu proportionis prædictæ accidere sæpissime, ut licet æquale opus injunctum ponatur ab uno, atque ab altero ob finem lucrandi indulgentias omnibus concessas, non tamen uterque illas plenarie consequatur. Ratio est, quia, qui maximas pro peccatis pœnas debent, si tepide opus injunctum peragant, periculum est, ne ab indulgentia plenaria consequenda deficiant, ex Extrav. 1. Bon. VIII. de Pœnit. &c. & ex D. Bonav. dicente, *Homines plus, vel minus participare de indulgentia, prout plus, vel minus ad illius causam ascendunt.*

§. II.

Qui sint Indulgentiarum effectus, & Quæ dispositio requiratur in eas lucraturis?

I. **R**ESPONDEO ad primum, Esse remissionem, vel totalem, vel partialem pœnæ temporalis (non culpæ) luendæ tum in Purgatorio, tum in hac vita, sive ea injuncta sit in confessione Sacramentali, sive non. Ratio est, quia secus Pontifex non posset solvere omne vinculum impediens ingressum in Regnum Cœlorum, contra illud Christi Domini, *Tibi dabo claves Regni Cœlorum Quodcunque solveris super terram, erit solutum & in Cœlis.* Hinc potest quis per indulgentias liberari in omnibus pœnis pro peccato debitis, etiam quando in Bulla indulgentiæ expresse conceduntur *De pœnis injunctis*, quia in cap. *Ex parte 17. de decimis* dicitur, *Ubi majus conceditur. etiam minus concessum esse videtur,*
quod

quod valet in iis, quæ sunt ejusdem rationis, & per se pertinent ad idem privilegium & potestatem: & clausula illa *De injunctis pœnis* ponitur, non ad limitandam, sed ad augendam concessionem. Porro, An affectus indulgentiam plenariam teneatur ad pœnitentias Sacramentales, si minus pure satisfactorias, saltem medicinales? v. dicta c. 1. & 3. hujus quæst.

Quæres, Quid requiratur, ut indulgentiæ defunctis applicabiles illis profint?

Respondeo, Requiri, ut opus injunctum ea intentione fiat, ut indulgentiæ defunctis acquirantur: nec opus esse, ut opus injunctum sit de se satisfactorium, cum id sit solum conditio, qua posita Pontifex applicat indulgentias huic, vel illi: Con. d. 7.

Quæres iterum, An indulgentiæ pro defunctis concessæ profint infallibiliter illis, quibus applicantur?

Affirmant Sot. Nav. Val. Suar. Con. aliique apud Laym. cap. 7. Negant Bonav. Riec. Caj. & alii, ex quibus probabilis redditur doctrina Henr. & Rodr. quod Deus longe facilius acceptet suffragia oblata pro iis defunctis, qui in hac vita magis studuerunt satisfacere pro suis peccatis, lucrari indulgentias, & pro defunctis orare.

II. Respondeo ad Secundum, Requiri primo, Ut sit baptizatus: Secundo, Ut sit subditus indulgentiam Concedentis; quamvis ex Laym. & Pal. concedi possit ab Episcopo v. g. Neapolitano suis subditis facultas, ut indulgentias ab alio Episcopo, v. g. Nolano concessas, lucrentur: Tertio, Ut non sit excommunicatus excommunicatione majori: Quarto, Ut saltem, quando ponitur ultimum opus injunctum, sit in gratia. Dixi, *Saltem, &c.* quia Cajet. Sot. & alii apud Bellar. l. 1. c. 12. putant, necesse esse, ut omnia opera injuncta fiant in gratia, quia opera peccatoris, utpote mortua, sunt inutilia ad placandum Deum, ejusque beneficia impetranda. Verum, quamvis hæc sententia tutior sit, probabilior tamen putant Suar. & Con. sententiam oppositam, ex usu Ecclesiæ; nam in Jubilæis jejunia præscripta, visitationes Ecclesiæ, &c. plerumque præmittuntur confessioni, & tamen probabile est, quamplurimos non justificari ante confessionem. Quamvis autem opus peccatoris mortuum sit, non tamen in casu nostro est inutile ad finem; valet enim ad excitandam populi devotionem, ad diligentiorum præparationem ad Confessionis, & Communionis Sacramenta, & ad placandum Dei

Dei iustitiam; hic enim, licet peccatores obstinatos non audiat, audit tamen volentes converti; aliter frustra clamarent, *Converte nos, Deus salutaris noster.* Hinc, si conceditur in Bulla, ut possit quis pro alio vivente indulgentiam acquirere (quod fieri posse, certum videtur Con.) licet is, cui indulgentia applicatur, debeat esse in gratia, quia non remittitur poena inimicis ex D. Th. & Theologis communiter, non tamen is, qui ponit opus praescriptum, ut alius indulgentiam assequatur: secus vero, si sibi eam lucretur: Quinto, Ut nullum opus injunctum praetermittatur, etsi inculpabiliter; quia indulgentiae tantum valent, quantum sonant: Doctores communiter ex D. Th. ap. Bell. l. i. cap. 13. unde, si quis ponat mediam partem operum praescriptorum, non proinde mediam partem indulgentiarum lucrabitur, nisi hoc ipsum in concessione exprimatur. Quod si in Bulla concedatur, ut possit à Confessario opus injunctum commutari ex justa causa, tunc certe poterit quis indulgentiam lucrari, ponendo opus à Confessario subrogatum: Sexto, Ut habeatur intentio lucrandi indulgentiam, vel actualis, vel virtualis, ex Cordub. Leon. Vega; quamvis Sanctarell. de *Jubil.* cap. 15. dub. 4. & Laym. putent, sufficere habitualementem, & interpretativam: imo Lug. Portell. Mol. probabilius docent, indulgentias prodesse posse etiam amentibus, si à Papa iis conferantur, ut possunt, nullo opere iis injuncto, cum satis fit ad indulgentias lucrandas passive se habere, modo is non fit invitus; beneficia enim isthaec invitis conferri non debent.

Hinc infero, Primo, Adhuc lucrari indulgentiam, qui ponit opera injuncta principaliter ob alium finem, e. g. ob curiositatem; quia Papa non jubet, poni opus principaliter ob indulgentiam lucrandam, sed tantum praecipit, ut opus ponatur: Suar. Gran. Boss. Pasq. Secundo, Videri probabile, quod lucretur indulgentiam, qui e. g. visitat Ecclesiam, praecise ob curiositatem, nil cogitans de indulgentia, dummodo ibi oret; quia ponit conditionem à Papa requisitam: Tertio, Probabile esse, confessionem non requiri in Bullis Indulgentiarum, tanquam opus injunctum, sed tanquam conditionem requisitam ad tollendum obicem, si est, peccati: in quo casu nec requiritur contritio, sed sufficit attritio cum Sacramento, etsi in Bullis concedantur indulgentiae poenitentibus *Vere contritis, & confessis*, quae
R.P. Nicol. Mazzotta Theol. Mor. Tom. III. A a omnia

omnia nec requiruntur in eo, qui non est in peccato mortali: Quarto, Veniale peccatum impedire tantum ne remittatur poena ipsi nondum remissa debita, non vero debita aliis venialibus, & mortalibus jam remissis; quia culpa remanente non remittitur poena: at veniale non impedit, ne remittatur aliud veniale, aut mortale; unde à fortiori non impedit, ne remittatur poena illis debita: &, dum conceditur indulgentia plenaria, sensus est, quod concedatur plenissime juxta capacitatem subjecti: Demum, Indulgentiam probabiliter reviviscere, recedente fictione, seu peccati obice, ex Henr. Quintan. Palud. Gran. Dian. & aliis apud Pasqu. q. 30. quia effectus indulgentiæ est infallibilis ex opere operato: communius tamen docent oppositum Suar. Sa, Fill. Sot. Pal. quia effectus indulgentiæ pendet à voluntate Papæ concedentis tantum pro tempore, quo sunt primo posita opera à se præscripta, & dummodo tunc ponantur in statu gratiæ, licet possit Papa aliter indulgentias concedere. De Bulla Jubilæi, vide dicenda infra q. 3. c. 3. §. 3. quæsito 5. De Jubilæo autem Anni Sancti, vide uberrime dicta tom. 1. in calce Tr. 1. in Appendice.

DISPUTATIO II.

De iis, quæ pertinent ad Ministrum Sacramenti Pœnitentiæ.

ARS artium est regimen animarum, præsertim in confessionibus audiendis, ut ex D. Gregor. inquit Gerson. ideoque Ludovicus de Ponte ait, *Audire, & absolvere Pœnitentes esse actum plane heroicum, vixque posse porrigi eleemosynam, quæ isti valori. & pretio æquivalet.* Quinque autem ad tale Ministerium pertinent hic explananda: I. Potestas: II. Officium: III. Casuum reservatio: IV. Absolutio: V. Sigillum. Sit itaque.

QUÆ.